

T.C.
GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**ORTAÇAĞ AVRUPA'SININ ÇEHRESİNİ DEĞİŞTİREN BATIL
İNANÇLAR**

Hazırlayan
Gülnur ÖZER

Tarih Anabilim Dalı
Ortaçağ Tarihi Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Danışman
Doç. Dr. Pınar ÜLGEN

TOKAT-2017

ORTAÇAĞ AVRUPA'SININ ÇEHRESİNİ DEĞİŞTİREN BATIL İNANÇLAR

Tezin Kabul Ediliş Tarihi: 20 /06/2017

Jüri Üyeleri (Unvanı, Adı Soyadı)

Başkan: Doç.Dr. Pınar ÜLGEN

Üye: Yrd. Doç.Dr. Murat SERDAR

Üye: Yrd. Doç.Dr. Fatma İNCE

İmzası

Bu tez, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun
..12../..06../2017 tarih ve 22/02 sayılı oturumunda belirlenen jüri tarafından kabul
edilmiştir.

Enstitü Müdürü: Prof.Dr. Mustafa ÇOLAK

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü tez yazım kılavuzuna göre, Doç. Dr. Pınar ÜLGEN danışmanlığında hazırlamış olduğum "Ortaçağ Avrupa'sının Çehresini Değiştiren Batıl İnançlar" adlı Yüksek Lisans tezimin bilimsel etik değerlere ve kurallara uygun, özgün bir çalışma olduğunu, aksinin tespit edilmesi halinde her türlü yasal yaptırımını kabul edeceğimi beyan ederim.

20/06 / 2017

Tez Yazarı

Gülnur ÖZER

İmza

TEŞEKKÜR

“Ortaçağ Avrupa’sının Çehresini Değiştiren Batıl İnançlar” adlı bu tezi yazarken, kıymetli fikirleri ve engin bilgisi ile bana yol gösteren, her konuda bana inandığını belli ederek, desteğini benden hiç esirgemeyen, öğrencisi olabildiğim için gurur duyduğum, güç kaynağım Kıymetli hocam ve Danışmanım Doç. Dr. Pınar ÜLGEN’ e çok teşekkür ediyorum. Kendisinden ders alma şansını bulduğum Prof. Dr. Münir ATALAR hocama ve Yrd. Doç. Dr. Murat SERDAR hocama teşekkürü bir borç bilirim.

Ayrıca maddi ve manevi desteklerini benden esirgemedi, bu çalışmayı yaparken tüm kahrımı çeken, “sen yeter ki oku, hayallerini gerçekleştir” diyerek bu yolda beni cesaretlendiren annem Şadiye ÖZER ve babam Abdurrahman ÖZER’e saygı ve sevgi ile teşekkürlerimi sunuyorum.

TOKAT-2017

Gülnur ÖZER

ÖZET

Doğal sebeplerden kaynaklanan bir olayı doğüstü, gizemli ve bilimsel olarak yalanlanmış neden veya nedenlerle açıklama eğilimi olarak tanımlanan batıl inançlar, tüm dünya kültürlerinde kendi tarihini oluşturmuştur. Bunların çoğu Ortaçağ insanının korkularını içermektedir..

Günümüzde de görüldüğü üzere çoğu insan batıl inançlarla ilgili kanıt bulunmasa da onları uygulamaktan ve onlara karşı tedbir almaktan geri duramamıştır. Bazen biz bilinçli olarak inanmasak bile toplumda yer etmiş bazı unsurlara ayak uydurduğumuz zamanlar olmuştur. Hatta toplumdaki bu kültürel çeşitliliği, kendi yaşantılarımızdaki etkilerinden dolayı pagan kültürlerden ya da Ortaçağdan günümüze de yansıtmış bulunmaktayız. Şöyle ki, insanlar kara kedi gördüklerinde önce irkilir, sonra uzaklaşır ya da bir diğer batıl inanç olarak merdiven altından geçilmemesi buna örnek gösterilebilir. Çünkü hala bu inançlar vardır. Ayrıca hayatımız da totem haline getirdiğimiz eşyalarımızda vardır. Ancak bunları batıllık olarak kabul etmeyiz.

Tüm bu inanışlar, topluma hem renklilik kazandırmakta hem de toplumun kültürel çeşitliliğini de ortaya koymaktadır. Özellikle de Ortaçağ Avrupa'sı oldukça gizemlidir batıl inançlar yönünden. İncelendiği zaman dil ve din unsurları değişse de batıl inançların her toplumda bir şekilde var olduğu görülecektir. İşte bu tezimizde de Ortaçağ Avrupa'sının kültürel farklılığı ortaya çıkaran batıl inançları mistik şekilde anlatmaya çalıştık.

Anahtar Kelimeler: Ortaçağ, Avrupa, Batıl İnanç, Büyü, Cadı.

ABSTRACT

Superstitions defined as the tendency to explain an event that caused by natural causes as supernatural, mysterious and scientifically and denied for reason or reasons, Has created its own history in all world cultures. Many of them contain the fears of the medieval people.

As it is seen today, most people do not hesitate to take measures about superstition in practice, although there is no evidence and evidence is not realism. Sometimes, even if we do not consciously believe, there are times when we have come up with some elements that are involved in society. We have even reflected this cultural diversity in society day by day in pagan cultures or in the Middle Ages due to the effects of our own experiences. That is to say, when people see black cat, they get angry firstly, then they move away or as another superstition, under the stairs can be showed as exemplified. Because there are still these beliefs. We also have our lives, our stuffs that we have transformed into totems. But we do not accept them as superstition.

All of these beliefs are not only collecting and coloring but also revealing the cultural diversity of the society. Especially the medieval Europe is quite mysterious in terms of superstitions. While the elements of language and religion change at the time of review, superstitious beliefs will appear to exist in every society. This thesis, we have tried to describe mystically the superstitions that reveal the cultural diversity of the medieval Europe.

Key Words: Medieval, Europe, Superstition, Magic, Witch.

İçindekiler

	<u>Sayfa</u>
Bilimsel Etik Sayfası	i
Teşekkür.....	ii
Özet.....	iii
Abstract.....	iv
İçindekiler.....	v
Ekler Tablosu.....	x
Kısaltmalar.....	xi
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	3
1. HRİSTİYANLIK ÖNCESİ AVRUPA'DA İNANÇLAR	3
1.1. Keltler ve Paganizm	6
1.1.1. Keltler	6
1.1.2. Kelt ve Kuzey Avrupa Tanrıları	9
1.2. Paganizm	11
1.2.1. Pagan Bayramları	13
1.3. Hıristiyanlık ve Paganlık Arasındaki Farklılıklar.....	14
1.4. Hristiyan Avrupa'da Yaşam	15
İKİNCİ BÖLÜM	19
2. AVRUPA'DA BATIL İNANÇLAR	19
2.1. BATIL İNANÇ KAVRAMI	19
2.2. BATIL İNANÇLARIN OLUŞUMU	21
2.3. SEMBOL VE TILSIMLAR.....	22
2.4. BATIL İNANÇLAR	23
2.4.1. Günlük Hayatı Etkileyen Batıl İnançlar	23
2.4.1.1. Hapşirmek	23
2.4.1.2. Esnerken ağzı elle kapatmak	24
2.4.1.3. Kara Cuma	24

2.4.1.4. Günler.....	25
2.4.1.5. Rüyalar	26
2.4.1.6. İnsanlar	27
2.4.1.7. Gök olayları.....	29
2.4.1.8. Aynanın kırılmasının uğursuzluk getireceği inancı	30
2.4.1.9. Kötü ruhları savmak için ahşap bir nesneye vurulması.....	31
2.4.1.10. Muska.....	31
2.4.1.11. Kan.....	31
2.4.1.12. Çanlar	32
2.4.1.13. Süpürgeler ve Ev eşyaları.....	32
2.4.1.14. Canterbury Hikayeleri.....	32
2.4.2. Evlilik ve doğumla ilgili batıl inançlar.....	33
2.4.2.1. Evlilik yüzüğü	33
2.4.2.2. Gelin buketi.....	33
2.4.2.3. Gelin örtüsü.....	33
2.4.2.4. Gelin nedimleri.....	34
2.4.2.5. Vaftiz	34
2.4.2.6. Doğum lekeleri.....	35
2.4.2.7. Doğum günleri	35
2.4.2.8. Mum	36
2.4.3. Ölümle ilgili batıl inançlar	38
2.4.3.1. Gömme	38
2.4.3.2. Ölü ruhunun yeryüzüne dönmesini engellemek için cenaze sırasında siyah giyilmesi	39
2.4.3.3. Ani ürpermeler ise mezar çiğnemeye delalettir.....	39
2.4.3.4. Mezara Çiçek Koymak.....	39
2.4.4. Besinlerin ve Bitkilerin Özellikleri	40
2.4.4.1. Tuz-su inancı.....	40
2.4.4.2. Soğanlar.....	40
2.4.4.3. Biberiye.....	41
2.4.4.4. Adamotu (mandragora)	41
2.4.4.5. Yonca.....	42
2.4.4.6. Elma.....	42

2.4.4.7. Fesleğen.....	43
2.4.4.8. Defne.....	43
2.4.4.9. Sarımsak.....	43
2.4.4.10. Yumurta.....	44
2.4.4.11. Ekmek.....	44
2.4.4.12. Meşe Palamadu.....	45
2.4.4.13. Badem... ..	45
2.4.4.14. Marul... ..	45
2.4.4.15. Çiçekler.....	46
2.4.4.16. Çobanpüskülü.....	46
2.4.4.17. Huş ağacı.....	46
2.4.4.18. Zambak.....	47
2.4.5. Renklerin ve sayıların taşıdığı anlamlar.....	47
2.4.5.1. Siyah.....	48
2.4.5.2. Kırmızı.....	48
2.4.5.3. Beyaz.....	48
2.4.5.4. Yedinci çocuğun özelliği.....	48
2.4.5.5. Kutsal Üç.....	49
2.4.5.6. Uğursuzluk getirdiğine inanıldığından on üç sayısının kullanılmaması.....	49
2.4.5.7. 666.....	49
2.4.6. Değerli taşların ve madenlerin taşıdığı güçler.....	50
2.4.6.1. Demir.....	50
2.4.6.2. Mıknatıs taşı.....	50
2.4.6.3. Zümrüt.....	50
2.4.6.4. Ok başı.....	51
2.4.6.5. Kristal.....	51
2.4.7. Hayvanlar hakkında batıl inançlar.....	51
2.4.7.1. Köpekler.....	51
2.4.7.2. Kediler.....	52
2.4.7.3. Yarasa.....	53
2.4.7.4. Arılar.....	54
2.4.7.5. İnekler... ..	54
2.4.7.6. Erkek geyik.....	54

2.4.7.7. Horoz	54
2.4.7.8. Kuşlar	55
2.4.8. Hastalıklara yönelik Batıl İnançlar	55
2.4.8.1. Sağırılık	55
2.4.8.2. Astım	55
2.4.9. Kilise, dini figürler ve sözlere dayalı inanışları	56
2.4.9.1. Kilise	56
2.4.9.2. Amen	56
2.4.9.3. Abrakadabra	56
2.5. Efsanevi Varlıklar	57
2.5.1. Sirenler	57
2.5.2. Tek boynuzlu at	58
2.5.3. Ejderhalar	59
2.5.4. Basilisk	59
2.5.5. Banshee(Ölüm perisi)	60
2.5.6. Peri	60
2.5.7. Vampirler	60
2.5.8. Kurt adamlar	62
BÖLÜM 3	63
3. AVRUPA'DA KUTLANAN BAYRAMLAR- FESTİVALLER	63
3.1. Paskalya	63
3.2. Hz. Meryem Yortusu (Candlemas)	63
3.3. Christmas (Noel)	64
3.4. Cadılar Bayramı	65
3.5. Whitsun Günü	67
BÖLÜM 4	68
4. BÜYÜ CADİ VE ŞEYTAN ÜÇLÜSÜ	68
4.1. Büyü	68
4.2. Cadı	71
4.3. Şeytan	75
4.4. Cadı Avı	77
4.5. Malleus Maleficarum	78
4.6. Sabbath	80

4.7. Engizisyon Mahkemeleri	82
SONUÇ	84
EKLER	86
KAYNAKLAR	99
ÖZGEÇMİŞ	107

EKLER TABLOSU

	<u>Sayfa</u>
EK 1: Batılıların gözünde ilkel insanlar.....	86
EK 2: Kutsal Ökseotu Kesen Druidler Ve Düzenlenen Tören	87
EK 3: Veba Temsili.....	88
EK 4: Credulity, Superstition Ve Fanaticism, İngiliz Ressam William Hogarth'ın Hicivsel Baskısı	89
EK 5: The Annunciation By Leonardo Da Vinci.....	90
EK 6: John William Wterhouse'un Ulysses And The Sirens Adlı Eseri	90
EK 7: Rapheal Tarafından Çizilen Saint George And The Dragon(Aziz George Ve Ejderha) Adlı Çalışma	91
EK 8: Basilisk	92
EK 9: Kurt Adam Olduğuna İnanılan Bir Köylünün İnfazı. Nürnberg Bildirisi.....	93
EK 10: Hans Memling , Son yargı	94
EK 11 Cehennem Tasviri	95
EK 12: Bedtime Demon , Konstanzer Weltchronik.....	96
EK 13: Ulrich Molitor, Uçan Cadılar	97
EK 14: Cadıların Sabbatına Hazırlık Hans Baldung Grien'in Bakır Gravürü	98

KISALTMALAR LİSTESİ

Bkz. Bakınız

c. Cilt

Çev. Çeviren

Ed. Editör

M.Ö. Milattan Önce

M.S. Milattan Sonra

s. Sayfa

S. Sayı

Yay. Yayınları

GİRİŞ

Ortaçağ Avrupa'sının Çehresini Değiştiren Batıl İnançlar başlıklı bu çalışmadaki amacımız Eskiçağlardan itibaren toplum yaşamında kendi normlarını oluşturan inanışların bir kabuk değiştirme dönemi sayılabilecek Ortaçağdaki günlük yaşama olan etkilerini ve hukuki boyutunu incelemektir. Bu çalışma ile günümüzde hala devam eden bazı batıl inançların oluşum nedenleri ve topluma etkileri açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Günümüzde batıl inanç anlayışı, Avrupa denilince farklı bir boyut kazanmaktadır. Şöyle ki Ortaçağ Avrupa'sında batıl inanç denildiğinde konu daha çok cadılık ve cadı avı çerçevesinde özelleştirilmiştir. Bu tez, sadece cadılığı değil günlük hayattan, ölüme kadar toplumun ortak bir noktada birleşerek inandığı batıl inançlara bir giriş niteliği taşımaktadır.

Ortaçağ Avrupa'sı, Hristiyanlığın kabulü ile bir takım değişikliklere gitmiştir. Eski dinlerden kalma inançları yok edemeyen kilise, bunları yeniden düzenleyerek, kendi bünyesinde toplamıştır. Noel ve Cadılar bayramı gibi günler, özel günler sayılarak bu değişim sürecinde Avrupa kültüründe dolayısıyla tüm Hristiyanların hayatında önemli bir yer edinmiştir. Bunlara ek olarak, ayna kırılması, kara kedi, 13 sayısının uğursuzluğu gibi inanışlar ise günlük hayatta etkisini devam ettirmiştir. Bunların bir kısmı Ortaçağ döneminde batıl inanç olarak isimlendirilmiş bir kısmı da uğursuzluk olarak görünmüştür. Hatta bir kısmı da kötülüklerden korunmak için uygulanır hale gelmiştir. Bu nedenle bu çalışmada kutsal bayramların pagan kökenleri ve diğer batıl inançların geçmişleri çeşitli mitolojik örneklerle anlatılmaya çalışılmıştır.

Bu çalışmada Ortaçağ Avrupa'sı merkez alınmış olsa da inançların kökeni açısından Eskiçağlardan başlayarak, Yeniçağlara kadar olan dönemlere de değinilmiştir. Genel olarak Avrupa coğrafyası ile sınırlı kalsak da bazı benzerliklerden dolayı Amerika, Afrika ve İslam coğrafyasından bazı bilgilere de yer vermeye çalıştık. Kutsal kitaplar ve dönem edebiyatçıların ve de tarihçilerinin eserleri ile eski yazma eserlerin modern İngilizce'ye çevrilen versiyonlarına kaynak olarak yer verilmiştir. Kısa kısa değinilen eserlerden biri olan Distaff Gospels Fransız köylü kadınlarının inanışlarına yer veren ilk eserdir. 1470'te yazılan bu Ortaçağdan kalma elyazması ilk olarak 1507

yılında İngilizce'ye çevrilmiştir.¹ Yine Latince'den çevrilen *Malleus Maleficarum* (Cadıların Çekici) (1484-1487) üç ana bölümden oluşmaktadır. İlk iki bölümünde cadıların varoluş nedenleri ve cadıların tespitinde kullanılacak yöntemleri, onlarla mücadele etme yolları teorik olarak açıklanmaktadır. Son bölüm ise kurulan Engizisyon mahkemelerinde yargıçların cadı davalarında izlemeleri gereken yöntemler hakkında bilgiler vermektedir.²

Cadıların Çekici de denilen ve cadı avında el kitabı olarak kullanılan bu eser, bu çalışmada -cadılık konusuna çok detaylı girilmemesine rağmen- ana kaynaklardan biri olduğu için bazı bölümlerine değinerek cadılık konusundaki görüşlere yer vermeye çalışılan kaynaklardan birini oluşturmaktadır.

Günümüzde özellikle insan psikolojisi alanında incelenen batıl inançlar, Ortaçağ insanı için günlük hayatın şansı veya laneti olarak hem bir gerçekliğe hem de ciddi bir inanan kesimine sahipti. İnsanoğlu dinsel yaşamında nesnelere hissetmenin verdiği güçten asla vazgeçememiştir. Hatta birçok nesneyi kutsallaştırmış ve uğurlu hale getirerek ona ayrı bir kıymet vermiştir. Bu durum, kutsallaşan nesne zarar gördüğünde kendilerinin de bir tehlike ile karşılaşacakları düşüncesine kapılmalarına neden olmuştur.

Tezin birinci bölümü, Avrupa topraklarında Hıristiyanlığın öncesinde halk üzerinde etkili olan inançları, masalsi özelliklere sahip olan Kelt halkı ve Paganizm dininin tanıtımı ile devam ederek Hıristiyan Avrupa'sının yaşadığı koşulları inceleyerek tamamlanmıştır. İkinci bölümde ise Batıl İnanç kavramı ve oluşum nedenleri açıklanarak, günlük olaylardan ölüme kadar gerçekleşen farklı durumlar karşısında insanların sahip olduğu batıl inançlar aktarılmıştır. Üçüncü bölümde birçok çalışmaya konu olan büyü ve cadı konusu kısaca izah edilmiştir. Batıl inançlar ne yazık ki bir çalışmaya sığdırılabilecek kadar az değildir; ancak bu tezin gayesi, Avrupa'da batıl inanç konusuna bir giriş yaparak, konuya ilgisi olanların bilgi edinebilmesini sağlamaktır.

¹ Chloe Rhodes, *Modası Geçmiş Batıl İnançlar Kitabı Kara Kediler&Kem Gözler*,(Çev. Bahar Ulukan),Doğan Kitap, İstanbul, 2012, s.13.

² Haydar Akın," Cadıların Çekici",*Virgül dergisi*, s.38-39.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. HRİSTİYANLIK ÖNCESİ AVRUPA'DA İNANÇLAR

Bizim uygarlıklarımızda insanların her geçen gün doğa güçlerinden faydalanmasını sağlayan bilimsel uygulamalar, ilkel toplumlarda gerçekleşmemiştir. Ancak buna karşılık ilkelerde mistik deneyim anlayışı sadece doğayla kısıtlı değildir. İkel insanlar, görünene inandıkları kadar görünmeyen dünyaya da inanmış ve bağlanmışlardır. Ruhlarla, kişisel özellik taşıyan güçlerle ve mitlerle bağlantı halindedirler.³

Ölümün geri dönüşsüz bir yol olduğunu öğrenen ilk insanlar, gizemli rüyalarıyla çevrelerinde olan olaylarının neden ve nasıl olduğunu anlamaya çalışmışlardır. Tehlikeli ve bir o kadar güzel dünyanın ortasında kendi başlarına çaresiz ve korkarak yaşamışlar, yaşamlarını kolaylaştırmak için yeni beceriler ve stratejiler bulmak zorunda kalmışlardır.⁴

Aslında insanoğlu, bu gizemli dünyayı kehanetlerle ve fallarla inşa etmeye başladı. Buradaki geleceği tahmin etmek yani kehanet, ancak düşünme ve strateji üretme kabiliyetine sahip bir kişinin eseri olabilir. Gerçekleşebilecek kötülüklerden korunma içgüdüleriyle oluşturdukları tılsım gibi sihirli varlıklar dışında kendilerine yardım edecek başka da bir yolları yoktu.⁵

Bundan dolayı tarihin başlangıcından beri din, kehanet, sihir ve büyü birlikte gelişmiştir. Aynı amaçla yola çıkmış, birbirlerini destekleyerek gelişmişlerdir. İnsanlar dinleri ile ruhlarını beslerken, geçmişi ve geleceği kehanet ve fallarla öğrenmiş ve kaderlerine büyü ile yön vermişlerdir.⁶

İlerleyen zamanlarda ise bazen kullanılan terimler ya da kavramlar durumu ve olayı açıklar konumda olmuştur. Ortaçağ'da da kullanımına devam edilen "barbar"

³Lucien Levy- Bruhl, *İkel Toplumlarda Mistik Deneyim ve Simgeler* (Çev. Oğuz Adanır) ,Doğubatı Yayınları, 2016, Ankara, s.22.

⁴ Evin Esmen Kısakürek- Arda Kısakürek, *Bizimkiler 1.Kitap M.Ö.200 Bin- M.Ö1800 İlkler*, Anadolu Merkezli Dünya Tarihi, 2009,s.20.

⁵ Evin Esmen Kısakürek- Arda Kısakürek, *Bizimkiler 1.Kitap M.Ö.200 Bin- M.Ö1800 İlkler*, s.20.

⁶ Evin Esmen Kısakürek- Arda Kısakürek, *Bizimkiler 1.Kitap M.Ö.200 Bin- M.Ö1800 İlkler*, s.20.

kelimesi Antikçağ'da Yunanca'dan başka dil konuşanlar için kullanılan bir deyimdi. Ortaçağ Batılıları, yerlileri garip masal yaratıkları gibi başsız, tek gözlü vb. görüyor ve onların taşlara ve şeytana taptığını düşünüyordu.⁷1512 'de Papa III. Paul'un Amerika yerlilerinin de Âdem soyundan geldiklerini resmen bildirmesine kadar kilise'de ilkelerin insan olmadığı fikrini savunmuştu.⁸

EK-1: Batıların gözünde ilkel insanlar⁹

“Barbar” deyimini yerini zaman içinde “vahşi” kelimesine bıraktı ve Etnoloji'nin gelişmesiyle birlikte “kültürsüzler” ,”kültür yoksunları” gibi deyimler ilkeler için kullanılmaya başlamıştır. Ancak yeryüzünde kültürsüz hiçbir topluluğun olmadığı gerçeği göz önüne alınırsa diğer deyimlerden daha insafli olmasına karşın kültürün gelişim derecesine göre, yüksek kültürlerin dışında yaşayanlar için en çok kullanılan deyim ilkel yani “primitive” deyimidir.¹⁰

İlkel insanların yaşamında mistik deneyimlerin sahip olduğu mekân kavramı, onların gündelik hayatları hakkında bilgi sahibi olmamızı da sağlamaktadır. Gündelik hayatlarında sürekli yaptıkları ve ya ilk defa deneyecekleri işlerde ilkel insanların ilk düşündüğü şey “şans” denen faktöre sahip olup olmadıklarıdır. Bu tür insanlar, tarlalarının susuzluktan dolayı mahsul vermemesi ya da bebeklerinin ölmesi gibi durumları talihsizliğe bağlarlardı.¹¹

Ayrıca yılın en kısa ve en uzun günleri kış ve yaz gündönümleri ile belirlenmektedir. Bu durum mitlere ve şenliklere konu olarak dünyanın her yerinde kutlanmıştır. Işığın karanlığı yenmesi olarak görülen kış dönümü büyüme döngüsünün de başlangıcını simgeler. Bolluğun çoğalması nedeniyle kutlanan yaz dönümünü ise güneşin azalan gücü olarak anlamlandırılmıştır. Pagan dininin temsilcilerinden olan Druidler yaz gündönümünü şafakta karşılardı. Çünkü şafak, umudun, gençliğin ve

⁷ Sedat Veyis Örnek, *100 Soruda İlkelerde Din, Büyü, Sanat, Efsane*, Gerçek Yayınevi, İstanbul, 1988,s. 7.

⁸ Mehmet Ateş, *Mitolojiler ve Semboller*, Aksiseda Matbaası, İstanbul, 2001,s. 23.

⁹ Bkz. Ekler Tablosu, Ek-1.

¹⁰ Sedat Veyis Örnek, *100 Soruda İlkelerde Din, Büyü, Sanat, Efsane*, s.7-8.

¹¹ Lucien Levy- Bruhl, *İlkel Topumlarda Mistik Deneyim Ve Simgeler*, s.47.

sevincin sembolüdür ve yeni başlangıçları simgeler. Dünya ve insanlığın başlangıcı kabul edildiğinden birçok yaradılış efsanesinde yer almaktadır.¹²

Bunun yanı sıra farklı anlayışlarda bulunmaktaydı. Örneğin; Eski Yunanlılarda Gökyüzü Tanrıçası olan Eos'a Helenleşmiş bir Hint-Avrupa Tanrıçasıdır. Şafak ruhu kabul edilen Eos'a¹³ gençlik, umut ve uyanışı temsil ettiği için tapınılırdı. Şafağın yumuşak ışıklarını simgeleyen Tanrıça'ya sabah çiyi ile ibadet edilirdi.¹⁴

Aynı şekilde güneş de tarih boyunca farklı kültürlerde pek çok sembolle anlamlandırılmıştır. Çoğunlukla eril bir güç olarak görülmesine karşın Japonya ve bazı Amerika 'daki yerli kabilelerde dişi kabul edilirdi. İyi ve dölleyici bir güç olmasının yanı sıra aynı zamanda da bir yok edici olan güneşe dair en gelişmiş kültürler Mısır, Orta Amerika ve Peru'da ortaya çıkmıştır.¹⁵

Yani ilk insanlar, kendilerini kuşatan bu gizemli dünyada bir yaşam mücadelesi verirken, kendilerini ısıtan, aydınlatan güneşi ve vahşi hayvanlardan korunmak için tırmandıkları ağaçlarda geceleri görüşlerini kolaylaştırarak aydınlatan ayı ve yıldızları fark etmişler ve gözlemlemişlerdir diye de düşünülebilir.¹⁶

Bunun yanı sıra güneş gibi doğum, ölüm ve dirilişle sık sık anılan Ay geceleri gökyüzünü aydınlattığı için umudun ve aydınlanmanın sembolüdür ve bunun yanı sıra Güneşten farklı olarak suları da kontrol ettiğinden bereket sembolü olarak ta kabul edilir. Rüyaları yöneten Ay karanlık yönüyle de büyücülükle bağlantılıdır. Gökler kraliçesi olarak kabul edilen bakire Meryem Ay ile ilişkilendirilir. Ay Tanrıçalarının kader ağlarını ören varlık olduğuna inanılır ve genellikle örümcek biçiminde tasvir edilirler.¹⁷

¹² Kathryn Wilkinson (Proje Ed.),*Kökenleri Ve Anlamlarıyla Semboller Ve İşaretler* ,(Çev. Seda Toksoy) , Alfa Yayınları, İstanbul, 2009,s.16.

¹³ Michael Jordan, "Eos",*Dictionary Of Gods And Goddesses*, Facts On File, New York, 2004, s.91.

¹⁴ Kathryn Wilkinson (Proje Ed.),*Kökenleri Ve Anlamlarıyla Semboller Ve İşaretler*, s.16.

¹⁵ Kathryn Wilkinson (Proje Ed.),*Kökenleri Ve Anlamlarıyla Semboller Ve İşaretler*, s.17.

¹⁶ Evin Esmen Kısakürek- Arda Kısakürek, *Bizimkiler 1.Kitap M.Ö.200 Bin- M.Ö.1800 İlkler*, ,s.20.

¹⁷ Kathryn Wilkinson (Proje Ed.),*Kökenleri Ve Anlamlarıyla Semboller Ve İşaretler*, s.18-19.

1.1.Keltler ve Paganizm

1.1.1. Keltler

Kelt dünyası, Tanrıların şeytanlar ve canavarlarla savaştığı, her kaya, ağaç ve nehrin iyi ya da kötü ruhları barındırdığı, hayvanların insanlarla konuştuğu büyü bir dünyaydı. Tanrıların ve kahramanların kılık değiştirmekten zevk aldığı bu dünyada hiçbir şey görüldüğü gibi değildi. Umut, ihtimal, sevgi ve risk dolu bir dünya olan Kelt dünyasına hoş geldiniz. Tüm bu büyü çerçevesinin dışında Avrupa topraklarında yüzyıllar boyunca devam etmiş bir etki bırakan bu kavmi biraz tanıyalım.¹⁸

Keltleri, Orta Avrupa'daki varlıkları M.Ö. 1000'li yıllardan önceye dayanmaktaydı. Sonraki yıllarda ise Keltler de bir hareketlenme başlamıştır. Keltlerin hangi tarihlerde ve nereden Orta Avrupa'ya geldikleri hakkında kesin bilgi bulunmasa da M.Ö. 3000 yılındaki iklimsel değişikliklerin onları bu hareketlenmeye yönelttiği ihtimali daha yüksektir.¹⁹

Bu konuda tarihsel bir kaynak bulunmamaktadır. Keltlere en çok tarihi öykülerde, kral adlarında ve kahramanlık destanlarında rastlarız. Miletoslu Hekataios'un Keltler sözcüğünü ilk kullanan antik yazarlardan biri olabileceği ihtimalinden bahseden Venceslas Kruta, Hekataios'un Yunan Massalia(Marsilya) kolonisini Kelt ülkesi yakınlarındaki bir Liguria kenti ve Nurax'ı da Kelt kenti olarak gösterdiği bilgisini paylaşmıştır.²⁰

Geleneklerine düşkün olan Keltlerde bu geleneklerin koruyuculuğunu din adamları ve aynı zamanda yargıçları olan Druidler yaparlardı. Druidler bilgilerini sözlü olarak usta –çırak ilişkisi içerisinde kendilerinden sonrakilere öğretirlerdi. Bu nedenle günümüzde kalan Keltlere ait pek bilgi yoktur. Keltlerin Avrupa'da yaşadıkları dönemde meşe ağaçlarıyla dolu olan bu topraklar onların temel besin kaynağı idi. Meşenin ve meşe palamutlarının Kelt dininde özel olmasının nedeni belki de buydu.²¹

¹⁸ Fiona MacDonald, *Kelt Mitolojisi*,(Çev. Berna Yılmazcan),Akılçelen Yayınları, Ankara,2014,s.9.

¹⁹ Evin Esmen Kısakürek- Arda Kısakürek, *Bizimkiler 2.Kitap M.Ö.1800- M.Ö.560 Devletler*, s.181.

²⁰ Venceslas Kruta,*Keltler*,(Çev.İsmail Yerguz),Dost Kitabevi Yayınları,Ankara,2009,s.23-24.

²¹ Evin Esmen Kısakürek- Arda Kısakürek, *Bizimkiler 2.Kitap M.Ö.1800- M.Ö.560 Devletler*, s.181.

Julies Caesar'ın eserinde Druidler hakkında verilen bilgiler Kelt dini açısından en önemli kaynaklardan biri kabul edilmektedir. Mircea Eliade'nin aktardığı üzere Caesar, Druidlerin Tanrısal işleri gözettiklerini, özel kurban törenleriyle ilgilendiklerini, dinle ilgili bütün şeyleri onların düzenlendiğini belirtmiştir. Birçok genç insanın Druidlerden eğitim aldığını ve Druidlerin büyük bir saygı gördüklerini de eklemiştir.²²

Druidlerle ilgili net olarak bilinen bir şey varsa o da eğitimlerini sözlü yaptıklarıdır. Bu nedenle onların öğretilerini konu edinen kaynaklardan günümüze ulaşan bulunmamaktadır. Ancak Keltler üzerine yaptığımız araştırmada en çok karşılaştığımız bilgi bu öğretilerin Druidler tarafından halka çok yayılmadığı, eğittikleri çıraklara sözlü aktardıkları ve kendi içlerinde tuttuklarıdır. Mircea Eliade'de "Dinsel İnançlar ve Düşünceler" adlı kitabında bu bilgiyi aktarmıştır.²³ Öğretilerinden öğrenmek istenilen en belli başlı inanç, ruhların ölmemesi ve ölümden sonra bir kişiden diğer bir kişiye geçmeleridir. Bu inanç, ölüm korkusunu ortadan kaldırması ve onları kahramanlığa götürmesi açısından büyük öneme sahiptir. Bunların dışında Keltler, yıldızları, evrenin ve tabiatın özünü, ölümsüz Tanrıların kuvvet ve kudretlerini tartışır ve bunlar hakkında bilgilerini genç öğrencilerine aktarırlardı.²⁴

Keltlerin insan kurban etme inancından dolayı bazı bilginler onların barbarlığını ve Druidlerin bu olgu ile vahşiliklerinin ve çocuksuluklarının "ilkel" olduklarını kanıtladığını yorumlamışlardır.²⁵ Daha öncede değindiğimiz gibi meşe ağacı Druidler için özeldir. İsimlerini anlamı bile Kelt dilinde "meşe ağacını bilen" olarak geçer. Yaşam alanlarını kapsayan bu ağaçlar, tapınma anlayışlarında da etkili olmuşlardır. Tohumlarını kuşların yerleştirdiği, yarı asalak bir bitki olarak ağaçlarda yetişen ökseotuna duydukları saygı oldukça şaşırtıcıdır.²⁶

²² Mircea Eliade, *Dinsel inançlar ve düşünceler Tarihi*,(Çev. Ali Berktaş) c.II, Kabalcı Yayınevi, İstanbul,2003, s. 172.

²³ Mircea Eliade, *Dinsel inançlar ve düşünceler Tarihi*,(Çev. Ali Berktaş) c.II, s. 172.

²⁴ Joseph Campbell, *Batı Mitolojisi*,(Çev. Kudret Emiroğlu),İmge Kitabevi, Ankara,1995,s. 247.

²⁵ Mircea Eliade, *Dinsel inançlar ve düşünceler Tarihi*,(Çev. Ali Berktaş) c.II, s. 172.

²⁶ W.B.Crow, *Büyünün, Cadılığın Ve Okültizmin Tarihi*,(Çev. Fulya Yavuz), Dharma, İstanbul,2006,s.119.

Bir meşe ağacında yetişen ökseotunun bulunması durumunda özel bir tören düzenlenirdi. Ardından bir sonraki ayın altıncı günü törenin yapılması için uygun görülür ve o gün için kurban edilecek iki boğa ve tören yemekleri hazırlanırdı. Altın bir orakla Druidler tarafından ökseotunun kesilerek toplanmasının ardından boğalar, kurban edilirdi. “Yeni yıl” kutlamalarıyla ilişkilendirilen bu tören, günümüzde “yılbaşı çiçeği” olarak satılan ökseotunun gelenekleşmesine yol açan törendir.²⁷

EK-2- Kutsal Ökseotu kesen Druidler²⁸

Druidler’in bilgilerinin çoğunluğunu şifalı bitkiler oluşturmaktadır. Bu nedenle Druidler’in bitkiler konusunda çok bilgili oldukları ve ilaçlar hazırladıkları bilinmektedir. Keltler arasında yaygın olan bir inanca göre ölenlerin ruhları batı adalarına giderdi. Bu inanç Ortaçağ boyunca da Kral Arthur²⁹ efsanesinde olduğu gibi varlığını sürdürmüştür.³⁰

Ortaçağ, mitsel düşüncenin yeniden canlandığı bir dönemdir. Her topluluk ve kültür kendi mitolojik geleneklerini aramaktadır. Şövalyeler, din adamları, köylüler, kendi durumlarının ve tercihlerinin bir “köken mitine” dayandığını benimsemişler ve bu modeli taklit etmeye çalışmışlardır. Bu mitolojilerin kökenleri çeşitlilik gösterir.

²⁷ Erhan Altunay, “Druidler”, <http://www.hermetics.org/Druidler.html>, 2003,s.4.

²⁸ Bkz. Ekler tablosu, Ek 2.

²⁹“ **Kral Arthur**; Son on beş yüz yıl boyunca, efsanevi kral ve onun mahkeme hikâyeleri asil ve iyi olan her şeyin sembolize edilmiş şeklidir. Kral Arthur ve şövalyeleri hikâyesi barış, adalet ve kardeşlik zamanı hikâyesidir. Arthur onura ve iyi işlere dayalı kısaca ideal bir dünya yarattı. Bu ihanet ve trajediyle biten bir hikâye, ama başka bir zamanda tekrar gelmek umuduyla tarihe bırakılmıştır. Uther Pendragon ve Cornwall Dükü işgalcilere karşı savaşır. Barış yapmak isteyen, Uther sarayına Duke davet ediyor. Duke güzel karısı, Igraine ile gelmiştir. Bir barış anlaşması yapılır. Uther Igraine'e aşık olur. Büyücü Merlin Uther’a Igraine ile evleneceğini ve bir oğlu olacağını ancak oğlu yetiştirmek için ona vermesi gerektiğini söyler. Doğan çocuk Sir Ector’a verilir ve vaftiz edilerek adı Arthur olur. İki yıl sonra, Uther hastalanır. Merlin tüm lordları çağırır. Onların huzurunda oğlu Arthur Uther ölümünden sonra saltanatı alabilecektir.. "Çocuk Arthur'un nerede yaşadığını Sadece Merlin bilmektedir. Kilisenin bahçesinde bir Noel günü, mermer bir taşa saplı bir kılıç bulunur. Kılıç üzerinde, altın harflerle yazılmıştır "Kim bu taştan bu kılıcı çekerse tüm Logreslerin kralı olur" sadece Arthur, bunu yapabilir. Ve İngiltere'nin kralı olur. “ Jennifer England, *Alice M. Hadfield's King Arthur And The Round Table*, Core Knowledge Foundation,2005,s.9.

“Bundan sonraki süreçte Arthur, Cameliard kralı Leodegrance’in kızı Guenever ile evlenmiştir. Leodegrance düğün armağanı olarak Arthur’a Merlin’in Uther için yaptığı ve Uther’ın Leodegrance’e verdiği ünlü yuvarlak masayı vermiştir. Bu masanın burçlar kuşağını, dünyayı ve son akşam yemeğini simgelediği söylenir ve bazıları on iki sandalyesi yada rütbesi olduğunu söyler.” W.b.Crow, *Büyünün Cadılığın ve Okültizmin Tarihi*, s.122.

“Kral Arthur’un ölümü ise bazıları için doğru değildir. İngiltere’de onun ölmediğine ve Hz. İsa’nın isteği üzerine başka bir diyara gittiği inancı hâkimdir. Bir gün geri gelecek ve Kutsal Haçı elde edecektir.” Sir Thomas Malory, *Arthur’un Ölümü*, (Çev. Elif Durmaz), Kabalcı Yayıncılık, İstanbul,2012,s.645.

³⁰Erhan Altunay, “Druidler”, <http://www.hermetics.org/Druidler.html>,s.7.

Özellikle de öbür dünya ile bağlantılı olup pek çok Kelt inancını da kendi içinde toplamaktadır.³¹

Ayrıca bazı kaynaklar, Druidlerin hayvanları veya insanları kurban etmek için dev figürlerin içine koyduklarından bahsetmektedir. Geçit törenlerinin ardından kurban etme ritüelini yerine getirdiklerinden hiç şüphe yoktur. Bugün bile devam eden 5 Kasım Guy Fawkes³² festivali ile İngiltere’de içi doldurulmuş kuklaların yakılması geleneği bu uygulama ile başlamış ve yüzyıllarca sürmüştür.³³

1.1.2. Kelt ve Kuzey Avrupa Tanrıları

Roma dönemi öncesi Kelt ve Kuzey Avrupa Tanrıları bereket, savaş ve aşkı temsil eden Tanrıçalar veya doğa Tanrılarıydı. Sıradan bir insanınkinden çok daha büyük güçler atfedilen Tanrılar insanların kavrayamadığı şeylerden sorumlu tutulmuştur. Örneğin bir gök olayı olan yıldırımların Thor’un çekici olan Mjollnir’den çıktığına inanılırdı. Kuzey Tanrılarının Kelt Tanrılarından belki de en büyük farkı ölümsüz olmamalarıydı.³⁴

Brigid: Demircilerin koruyucusu olan bir Kelt Tanrıçasıdır. Güneşle ve kutsal kaynakların iyileştirici özellikleriyle ilişkilendirilmiştir.³⁵

Morrigan: Savaş, doğurganlık ve bitki örtüsü Tanrısıdır. İblislerin kraliçesi olarak da adlandırılır. Tarih öncesi dönemden Hristiyanlaşmaya başlayan döneme kadar Morrigan’a inanıldığı bilinmektedir. Morrigan karmaşık özellikler gösteren bir Tanrı’dır. Hem üretici hem de yıkıcıdır. Nemain (panik) ve Badb Catha (savaşın kuzusu) olarak, daha savaşçı ve yıkıcı bir yönü vardır. Doğrudan çatışmaya girmek yerine doğaüstü güçlerini korku ve karışıklık yaymak için kullanmıştır. Şeklini çeşitli

³¹ Mircea Eliade, *Mitlerin Özellikleri*, (Çev.Sema Rifat), Om Yayınevi, İstanbul, 2001, s. 216.

³² “Guy Fawkes; İngiltere kralı I. James halk tarafından sevilmeyen bir kraldı çünkü Protestan’dı. Katolik olan İngilizlere karşı baskıcı yöntemlerinin sonunda Guy Fawkes isimli kişi ve arkadaşları Kral James’i ve hükümet görevlilerini öldürerek, 5 Kasım 1605’de parlamentoyu havaya uçurdular. Her yıl 5 Kasım günü İngiltere’de halk büyük bir ateş yakarak havai fişeklerle bugünü kutlar. “Martínez García, María Rosario,” *British festivals: Guy Fawkes, Bonfire Night*” PublicacionesDidacticas.com, 2016, s.284-285.

³³ W.B.Crow, *Büyünün, Cadılığın Ve Okültizmin Tarihi*, (Çev. Fulya Yavuz), s.120.

³⁴ Kathryn Wilkinson (Proje Ed.), *Kökenleri Ve Anlamlarıyla Semboller Ve İşaretiler*, s. 142.

³⁵ Michael Jordan, “Brigid”, *Dictionary Of Gods And Goddesses*, s.55.

hayvan biçimlerine dönüştürme yeteneğine sahiptir ayrıca bir kuzgun ya da bir karga kılıfıyla savaşın sonucunu öngörebilir.³⁶

Thor: İnsanlarını ve emekçilerini devler olarak nitelendirilen doğanın vahşi kuvvetlerinden koruyan kişidir.³⁷ Savaş Tanrısı ve göklerin yöneticisi olan Thor' un amblemi bereket, kehanet ve bilgelik sembolü olan fındık ağacıdır.³⁸ Bereketin Tanrısı olarak, yönetimini Vanira'nın Tanrılarıyla paylaşmak zorunda kalmıştır; Ancak gök gürültüsü ve şimşek her zaman Norveç efsanelerine göre devlere karşı yapılan savaşta bulunan Thor' un özel gücüydü.³⁹

Rhiannon: Gal dilinde Tanrıça ya da kahramandır. Muhtemelen, Mabinogion olarak adlandırılan Kelt efsanelerinin derlenmesinde diğer büyük karakterler gibi, büyüdü bir ata binen Rhiannon da ilahi bir karakterdi. Onun adı "büyük kraliçe" Rigatona adında eski bir Tanrıça ile bağlantılıydı.⁴⁰ Toprak ile bağlantısından dolayı bereketin, yeniden hayat bulmanın da sembolü olarak görülür.⁴¹ Efsaneye göre Rhiannon atlarla ilişkili olduğu için Kelt kıtaları arasında (ve bir dereceye kadar Britanya'da da) Epona adında bir at Tanrıçası bulunmaktadır. Bu Tanrıça Rhiannon'a paralel bir figür olabilir. Rhiannon'un atlara bağlanması, bazı bilginlere çoğunlukla antik Keltlerin at biçimli şekillerde belirttikleri güneşle onu bağlamak için yol göstermiştir⁴²

Odin: Odin, Wuotan veya Woden, Kuzey ırklarının en üstün ve en kutsal Tanrısıydı. O, havayla kişileştirilen, bilgeliğin ve zaferin evrensel Tanrısı ve prensler ile kahramanların lideri ve koruyucusu, evrenin her yere yayılmış ruhuydu. Bütün Tanrıların onun soyundan geldiği düşünülür, hepsinin babası olarak adlandırılırdı ve aralarındaki en eski ve başları olarak en yüksek yer olan Asgard'ın sahibiydi. Hlidskialf adıyla bilinen bu koltuk sadece yüce bir taht değil aynı zamanda onun tüm dünyaya yukardan bakabildiği ve Tanrıların, devlerin, elflerin, cücelerinin ve insanların arasında

³⁶ Michael Jordan, "Morrigan", *Dictionary Of Gods And Goddesses*, s.203.

³⁷ Peter Andreas Munch, "Thor", *Norse Mythology Legends of Gods and Heroes*, The American-Scandinavian Foundation, New York, 1926, s.10.

³⁸ Kathryn Wilkinson (Proje Ed.), *Kökenleri Ve Anlamlarıyla Semboller Ve İşaretler*, s.142.

³⁹ Peter Andreas Munch, "Thor", *Norse Mythology Legends of Gods and Heroes*, s.10.

⁴⁰ Patricia Monaghan, "Rhiannon", *The Encyclopedia of Celtic Mythology And Folklore*, Facts On File, New York, 2003, s. 394.

⁴¹ Kathryn Wilkinson (Proje Ed.), *Kökenleri Ve Anlamlarıyla Semboller Ve İşaretler*, s.142.

⁴² Patricia Monaghan, "Rhiannon", *The Encyclopedia of Celtic Mythology And Folklore*, s. 394.

olanları bir bakışta görebilmesini sağlayan güçlü bir gözetleme kulesi idi.⁴³ Gökyüzü ve savaş Tanrısı olan Odin, Kuzey Avrupa, İzlanda ve Germen mitlerinde bilinir, leş yiyiciler olarak ölümü simgeleyen kuzgunla ilişkilendirilir. Odin aynı zamanda bolluk Tanrısıdır.⁴⁴

Baldr: Çeşitli mitolojilerde, ruhlar diyarına giderek ardından yeniden hayata dönen bereket Tanrılarında biridir. İklimlerin döngüsü yaşam döngüsüne bir model oluşturur. Doğanın baharla canlanması kışın ile ölmesi, ölüm ve yeniden doğuşun döngüsel bir modelidir.⁴⁵ Loki tarafından kandırılan erkek kardeşinin ökse otundan yapılan bir mızrakla öldürdüğü Baldr, Kuzey Tanrılarının ölümlülüğünün de simgesidir. Ancak yaprak dökmeyen bitkinin yeniden dirileceğinin de alametidir.⁴⁶

1.2.Paganizm

“Ay’ın eski dilini şimdi kim bilebilir ki?
Ve kim hala Tanrıça ile konuşur?
Lirien’in ve eski pagan Tanrılarının büyü ejderhanın nefesinde sönmüş;
Eski sihir yolları, geçmişin kuyusuna kaymış,
Ve yalnızca kayalar şimdi ayın bize çok önce ne söylediğini,
Ve ağaçlardan ne öğrendiğimizi hatırlıyor,
Ve çimlerin sesleri ve çiçeklerin kokuları...”

Tony Kelly “Pagan Musings”⁴⁷

Anlamı “kırsal”, “köylü” olan Pagan sözcüğünün kökeni Latince “paganus”dur. V.yüzyıldan itibaren Hristiyan yazarlar tarafından dini terimlerle yeniden biçimlendirilmeye başladı ve “Pagan” ifadesi “köylü, puta tapan kimse” olarak tanımlandı. Daha sonra “pagan” çoğunlukla İngilizce’deki “peasant” yani “köylü” olarak tercüme edildi. Bu açık dini çağrışımlar, kayboldu; ancak bilgisiz ve geri kalmış kırsal insanını küçümseyici düşünce devam etti. Bu kullanımlar Hristiyanlara retorik avantaj sağladı ve yapılan basit takviyeler ile “Pagan” ifadesi Roma imparatorluğunun Hristiyan kent nüfusunun aksine uzun süre puta tapmaya devam eden köylü halk için

⁴³ H. A. Guerber , *Myths Of Northern Lands* , American Book Company , New York ,1895,s.20.

⁴⁴ Kathryn Wilkinson (Proje Ed.),*Kökenleri Ve Anlamlarıyla Semboller Ve İşaretler* , s.143.

⁴⁵ Dona Rosenberg, *Dünya Mitolojisi*,(Yay. Haz. Kudret Emiroglu-Ali Tartanoğlu), İmge Kitabevi, 2003,s. 343.

⁴⁶ Kathryn Wilkinson (Proje Ed.),*Kökenleri Ve Anlamlarıyla Semboller Ve İşaretler* , s.143.

⁴⁷ Chas S.Clifton –Graham Harvey, *The Paganism Reader*, Routledge,New York,2004,s.301.

kullanılmıştır.⁴⁸ Ortaçağ süresince dinsiz kabul edilenleri niteleyen Pagan sözcüğü, Rönesans' tan sonra Antik düşünce yapısını ifade ederken kullanılmıştır.⁴⁹

Paganizm Pagan Federation International'i Türkiye internet sitesinde şöyle tanımlanmıştır:⁵⁰

“Paganizm kökenleri dünyanın kadim doğa dinlerine uzanan spiritüel bir yaşam tarzıdır. Temelde kökleri Avrupa'nın eski dinlerindedir. Ancak takipçilerinin bir kısmı diğer ülkelerin yerel inançlarına da büyük önem ve değer verirler. Her şeydeki kutsallığa dair bir inanç, dünyanın her yerinde bulunabilir.”

Pagan dininde şüphe edenlere ya da “inanmayanlara” yer yoktur. Dini, bireyin inancındaki değişiklikler sonucu ilgilendiği Tanrıyı benimseyerek yaşam biçimine hâkim olmaya yönelik teknik bir bilgi olarak açıklayan Marc Auge, bu ritüelin anlamının veya genel olarak kabul edilmiş şeklinin dışına istediği gibi çıkanların dini olarak Paganizmi göstermiştir.⁵¹

Paganizmin ruhani öyküsünde, doğanın değerini bilme ve bu dünyasal şeylere duyulan ilgi birbiriyle yakından ilişkilidir. Bir sonraki veya en azından diğer dünyaya olan ilginin kesinlikle var olduğu halde, pagan maneviliği, dünya gezegeni üzerindeki şu anki hayat üzerine de odaklanır.⁵²

Shanddaramon'un Paganizmin üç temel direği olduğunu söylediği tanımlamayı Erhan Altunay eserinde şu şekilde aktarmıştır:⁵³

- “Her şey kutsaldır ve bizde, etrafımızda Tanrısallık her yerde bulunur.
- Yaşamımızı ve ruhsal yolumuzu seçmekte özgürüzdür ve bunun sonucunda yaptığımız seçimlerden sorumlu oluruz.
- Evrenin doğal döngülerini kutsar ve kutlarız. “

⁴⁸ Owen Davies, *Paganism A Very Short Introduction*, Oxford University Press, New York, 2011, s.3

⁴⁹ Erhan Altunay, *Paganizm*, Hermes Yayınları, İstanbul, 2012, s.9.

⁵⁰ “Paganizm Nedir?”, <http://tr.paganfederation.org/>

⁵¹ Marc Augé, *Paganizmin Dehası* (Çev. Erkan Ataçay), Dost Yayınları, Ankara, 2010, s.49

⁵² Michael York, “Paganism and the World Forum of Religions”, *Journal of the Irish Society for the Academic Study of Religions* 3, 2016, s.49.

⁵³ Erhan Altunay, *Paganizm*, s.12.

Tüm kâinat Tanrısallığın kutsal bir tezahürüdür. Paganizm bu nedenle ona saygı duyulması gerektiğine inanır. Ancak bu tek Tanrılı dinlerdeki gibi soyut kutsallıktan farklıdır, Pagan için bu yaşamın ve var olan her şeyin meydana gelişi ve varlığını devam ettirmesinin kutsallığıdır.⁵⁴

Mircea Eliade, “Kutsal ve Dindışı” adlı eserinde kutsallığı detaylı olarak anlatmıştır. Ancak biz Paganizm konusunu açıklarken ondan şu alıntıları yapacağız; “... Kutsal taş, kutsal ağaç, taş veya ağaç olarak tapınma nesnesi değildirler; onlara tapılmaktadır, çünkü onlar birer kutsal tezahürdürler, çünkü onlar artık ne taş, ne de ağaç olan, ama kutsal olan, “ganz andere” olan bir şeyi “açığa çıkartmaktadırlar”. ... Herhangi bir nesne kutsalı açığa çıkartırken, kendi olmaya son vermeksizin başka bir şey haline gelmektedir, çünkü etrafındaki kozmik ortama katılmaya devam etmektedir.”⁵⁵

Gece ve gündüz mevsimler gibi bir döngü içindedir. Bir pagan için döngüsel olan zaman önce kendini gündüz ve gecede belli eder. Tanrısal varlıklarla sembolleşen bu döngüde günlük hayatlardan, bilinçaltına kadar olan etkisi de sembollerle anlatabilmişlerdir. Keza aynı durum, mevsimler içinde geçerlidir.⁵⁶

1.2.1. Pagan Bayramları

Kelt bayramlarını ve bu döngüsel kutlamaları içine alan neo-paganizmdeki⁵⁷ bu kutlamalar, aslında bir nevi Wicca⁵⁸ kültüründen gelmektedir. Çok eski zamanlardan beri kutlandıkları için onları Pagan bayramları kategorisinde ele aldık. Bunlar:⁵⁹

Samhain: , bazen bayram bazen de ölümler şöleni olarak anılır, bir atasını veya diğer ölümlerini onure etmek için hatırlandığı zamandır. Ayrıca kış hazırlığı olarak da anılır.

⁵⁴ Erhan Altunay, *Paganizm*, s.22.

⁵⁵ Mircea Eliade, *Kutsal ve Dindışı*,(Çev. Mehmet Ali Kılıçbay),Gece, Ankara,1991,s.X.

⁵⁶ Erhan Altunay, *Paganizm*, s.36.

⁵⁷ “**Neo-paganizm**; yirminci yüzyılın ikinci yarısında ortaya çıkan ancak kökenleri çok daha eskiye dayanan bir düşüncedir. “Erhan Altunay, *Paganizm*, s.13.

⁵⁸ “**Wicca**; sözcüğü eski Anglosakson dilinde cadı anlamına gelen bir sözcüktür; bu bağlamda “witch” sözcüğü ile de aynı kökene sahiptir. Günümüzde daha sıra dışı bir anlam kazanarak, pagan akımlar içinde yer alan bir öğretiyi tanımlamak için kullanılmaktadır.” Erhan Altunay, *Kadim Cadılık Öğretisi*, Sınır Ötesi Yayınları, İstanbul,2012,s.23.

⁵⁹ Erhan Altunay, *Paganizm*, s.24.

Tarımsal olarak, hayvanların yıllık kesimine ve etin tuzlanmasına bağlıdır. Wiccalar, kutsal günlerin en kutsalı olarak kabul eder ve aynı zamanda “ Cadıların Yeni Yılı” olarak bilinir. Bu Sabbatla ilgili pek çok gelenek ve düşünce vardır. Bunların arasında, Samhain'de, ölümler diyarı ile yaşayanların dünyasını ayıran perdenin en inceldiği zaman olduğu inancı vardır. Dolayısıyla, varlığın diğer alanlarına bakış açısının en net olduğu bu zaman, kehanet gerçekleştirmek için ideal bir zamandır. Bu, Ruh Dünyası ile etkileşim kurmanın en iyi zamanıdır. Samhain, 31 Ekim'de gerçekleşirdi.⁶⁰

Yule: Yule olarak da bilinen Kış Gündönümünde, yılın en uzun gecesi ve gece bittikten sonra güneşin geri dönüşü kutlanıyordu. Pek çok Wicca geleneğinde, Tanrıça Yule'de Tanrı'yı doğurur. Yule'nin tarihi 22 Aralık'tır.⁶¹ Günümüzdeki Noel ve yılbaşı geleneklerinin kaynaklığını yapan Yule Paganlar tarafından takvim başlangıcı olarak görülüyor ve kutlanıyordu.⁶²

Imbolc: Genel tarihi 2 Şubat olan Imbolc, dünyanın yenilenmesinin ilk işaretleri olarak tanındığı için kışın buzların ilk eridiği zamanda kutlanır.⁶³

Ostara: (İlkbahar Ekinoksu) 21 Mart'ta kutlanan ilkbahar ekinoksu bütün kültürlerde görülen bir kutlamadır. Baharın gelmesi ile doğanın yeniden canlanmasının ölüme karşı kazandığı bir zaferdir. Hristiyanlıkta bugün, Paskalya olarak kutlanan bugün dünyanın her yerinde, her kültürde kendi oluşumuyla kutlanır.⁶⁴

1.3.Hristiyanlık ve Paganlık Arasındaki Farklılıklar

Linda Woodhead, Hristiyanlık, adlı çalışmasında Hristiyanlığın pagan dininden farkını Hz. İsa olarak göstermiştir. Bu konuyla ilgili şöyle bir açıklama yapmıştır;

“İsa, özneliğin saltık gücüdür, doğanın bağlarından ve yasalarından kurtulmuş yürektir, dünyanın dışlanmasıyla birlikte sadece kendi üzerinde yoğunlaşmış duygu

⁶⁰Dana D.Eilers, *The Practical Pagan*, New Page Books Career Press,2002, s.22

⁶¹ Dana D.Eilers, *The Practical Pagan*, s.22

⁶² Erhan Altunay, *Paganizm*, s.25.

⁶³ Dana D.Eilers, *The Practical Pagan*, s.22

⁶⁴ Erhan Altunay, *Kadim Cadılık Öğretisi*, s.58.

dünyasıdır, yürekte gelen bütün isteklerin karşılanmasıdır, fantezinin göğe yükselmesidir, yüreğin diriliş bayramıdır.”⁶⁵

1.4.Hristiyan Avrupa’da Yaşam

Genel olarak Ortaçağ Avrupasına baktığımızda sosyal, siyasal ve ekonomik ilişkilerle bağlantılı ve yaşam tarzını belirleyen feodalite ve bunun karşısında din gücünü kullanarak toplumu kendine bağımlı hale sokan kilise, temel yapılarıdır.⁶⁶

Feodal sistem, Ortaçağda V.yüzyıldan IX. yüzyıla kadar süren ilk döneminde kendine has üretim yapısına bağlı bir toplum tipi oluşturarak yeni bir tarihsel sistem ortaya çıkartmıştır.⁶⁷ Sosyal bir organizasyon olan feodalite kralın ve papalığın “evrensel nüfuz” iddialarından dolayı kilise ve krallık arasındaki üstünlük mücadelesi olarak nitelendirilebilir.⁶⁸

11.yüzyılın ortasından itibaren feodal uygarlıkta değişimler görünmeye başlamıştır. Özellikle son istilaların bitmesinin ardından gelişen değişim, ülkeden ülkeye zaman farklılıklarıyla birlikte toplumsal etkinliklerin tüm alanlarını kapsamıştır. Bu durum iki feodal çağın oluşumuna neden olmuştur.⁶⁹

Kilise senyörlerinin çoğunu toprak sahiplerinin oluşturduğu toplumda kilisenin etkisini göz ardı etmek mümkün değildir. Kilisenin tam desteğini alan feodal sistem de kilise, dünyevi senyörlerin müttefiki ve sistemin temel taşı kabul edilmekteydi.⁷⁰

Din değerlerine göre şekil alan Ortaçağ’da kilisenin yadsınamaz bir gücü vardır. Maddi ve manevi bu gücü sayesinde bütün kurumlardan ve mevkilerden daha üstün olan kilise, tüm Hristiyan âleminde etkin olmuştur. Toplumunu ilgilendiren sosyal ve iktisadi alanlara gerektiği zamanlarda müdahil olmuştur.⁷¹

⁶⁵ Linda Woodhead, *Hristiyanlık*, Dost Kitabevi, Ankara, 2006,s.109.

⁶⁶ Ramazan Kılıç, Mine Demirçelik, *Mülkiyet Kavramının Tarihsel Gelişimi Sürecinde Ortaçağ Ve Reform Hareketi*, Dumlupınar Üniversitesi. s.182.

⁶⁷ Pınar Ülgen, “Ortaçağ Avrupa’sında Feodal Sisteme Genel Bir Bakış”,*Mukaddime Dergisi yay.*, S.1., Mardin,2010, s.3.

⁶⁸ Ramazan Kılıç, Mine Demirçelik, *Mülkiyet Kavramının Tarihsel Gelişimi Sürecinde Ortaçağ Ve Reform Hareketi*,s.183.

⁶⁹ Marc Bloch, *Feodal Toplum*,(Çev. Mehmet Ali Kılıçbay),Doğubay yayımları, Ankara,2005, s.102.

⁷⁰ Pınar Ülgen, *Ortaçağ Avrupa’sında Feodal Sisteme Genel Bir Bakış*,s.8.

⁷¹ Ramazan Kılıç, Mine Demirçelik, *Mülkiyet Kavramının Tarihsel Gelişimi Sürecinde Ortaçağ Ve Reform Hareketi*, s.184.

Her iki feodal çağın ⁷² insanları, tarıma açılmamış toprakların yoğunlukta olduğu ve şimdilerde sadece masallarda duyduğumuz hayvanların gezindiği meskûn alanlarda korkuyla yaşıyorlardı.⁷³ Günümüzün tam aksine meydana gelen bir afet veya fakirlik, bu döneme çok daha korkunç şekilde etki etmekteydi.⁷⁴ Aristokrat kesim dışındaki halk, yemek aramakla ya da yemek üretmekle meşguldü. Yaşanan en ufak bir mevsim değişikliği bile tüm hayatı etkilediğinden doğa olayları yoğun bir ilgi görüyordu.⁷⁵

Savaşlar ve yaşanan kazalar sonucu gelişen ölümler dışında bile halkın yaşam süresinin ortalamanın çok altında olduğu Avrupa’da, çocuk ölümlerindeki fazlalık yetişkinlerin ölümlerine karşı olan duyguları biraz köreltmıştır. Zamansız ölümlerin başrolün de ise salgın hastalıklar vardır.⁷⁶ Kıtık ve salgının bir araya gelmesi bir yıl içinde nüfusun yarısını öldürebiliyordu. Bütün bunların sorumluluğu ise doğüstü kaynaklara yüklenmekteydi.⁷⁷

Her dönemde olduğu gibi Ortaçağ’da da yıkıcı hastalıklara farklı ifadeler yüklenmekteydi. Tamamen birini veya birilerini suçlama isteği uyandıran bu duruma en yaygın ifade günah işleyenlerin cezalandırıldığıdır. Pınar Ülgen’in “Ortaçağ Avrupa’sının Ölümle Dansı” adlı çalışmasındaki bölümlerden biri olan Veba başlığında bu görüşe inananlara göre Tanrı günahkâr insanları cezalandırmak için bu hastalığı yeryüzüne indirmiş şeklinde bir görüşün var olduğu anlatılmaktadır. Bunun dışında 1345 yılında Mars, Satürn ve Jüpiter’in birleşmesinin ve astronomik olaylarında vebaya neden olabileceğine dair görüşler ileri sürülmüştür.⁷⁸

Toplum üzerindeki iki etkili güç, bu hastalıkları kendi çıkarları doğrultusunda yorumlamışlardır. Kiliseye göre bozulan ahlakın sonucu olarak Tanrı’nın bir cezasıyken, aristokrat kesim, bunu efendiye itaatsizlik olarak düşünüyordu.⁷⁹

⁷² Ayrıntılı bilgi için bkz; Marc Bloch, *Feodal Toplum*,(Çev. Mehmet Ali Kılıçbay),Doğubatı yayınları, Ankara,2005.

⁷³ Marc Bloch, *Feodal Toplum*, s.117.

⁷⁴ John Huizinga, *Ortaçağda günbatımı*,(Çev. Mehmet Ali Kılıçbay),İmge kitabevi,Ankara,1997,s.13.

⁷⁵ Peter Lorie, *Batıl inançlar*, Milliyet yayınları,1997,s.17.

⁷⁶ Marc Bloch, *Feodal Toplum*, s.118

⁷⁷ Peter Lorie, *Batıl inançlar*,s.18.

⁷⁸ Pınar Ülgen, *Ortaçağ Avrupa’sının Ölümle Dansı*, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul,2017,s.39.

⁷⁹ İnci Hot, “Ortaçağ Avrupa’sında salgınlar”,Sağlık Düşüncesi ve Tıp Kültürü Dergisi, S.23,2011-2012,s.2.

Böyle durumlarda Hristiyanlar çaresiz kaldıklarından ölmüş pagan atalarının ruhlarından, kahramanlarından, tanrılarından görüşlerini almak için tapınaklara giderlerdi. Hatta bunları dini hizmetlerine de aktarmışlardır. Antik zamanların törenleri ve kurumlarını tamamen ortadan kaldırmak yerine bunlar da hafif değişiklikler yaparak muhafaza etmişlerdir. Bütün bunların zorunluluğu batıl inançları arttırdı ve Hristiyan dini paganizmin bozuk kalıntılarıyla deforme oldu.⁸⁰

Ayrıca tüm zorlukların önüne geçen bu felaketler feodal çağın birinci döneminde gerçekleşen duygusal sarsıntıların nedenlerinden biridir aslında.⁸¹ Tutkunun ve fantezinin hâkim olduğu Ortaçağ Avrupa'sındaki hayat, sahnelenen peri masalları gibiydi.⁸²

Voltaire “tarihin dört mutlu çağın” dan biri olmaktan çok uzak olan bu Ortaçağı, barbarlık ve batıl inançlardan oluşan bir dönem olarak tanımlamaktadır. Voltaire şöyle demiştir: “O çağın tarihini bilmek sadece aşağılamak için gereklidir”. Gerçekten de Ortaçağı o dönemlerde araştırmamanın insanlara aptallıklarını hatırlatmaktan başka bir faydası olmayacağı yönünde genel bir inanış vardır.⁸³

Senyörlere olan bağlılık ve bu bağlılığın getirdiği adalet anlayışı ise bu dönemdeki duygu tutarsızlığının en büyük kanıtıdır. Hristiyan inancının yok edemediği pagan özellikler, batıl inançlarda olduğu gibi adalet anlayışında da oldukça belirgindi.⁸⁴ Krallar tarafından verilen en sert cezalar bile hiçbir şüphe duyulmaksızın onaylanmaktaydı. Adli yargılamadaki acımasızlıktan daha vahim olan ise halkın bu cezalara karşı duyduğu haz duygusuydu. Şöyle ki büyücülüğe, haydutluğa ya da oğlancılığa karşı sert uygulamalarda bulunulması için yargıçlar tarafından kampanyalar düzenlenirdi. Kontrolden çıkan bu uygulamalar bir panayır havasında kutlanmaktaydı.⁸⁵

⁸⁰ John Dowling, *The history of Romanies: from the earliest corruptions of Christianity to the present time*, New York, 1845, s.106

⁸¹ Marc Bloch, *Feodal Toplum*, s.118.

⁸² John Huizinga, *Ortaçağda günbatımı*, s.23.

⁸³ Alev Alathı, *Batiya yön veren metinler*, c.1, Melisa Matbaacılık, 2010, s. 205.

⁸⁴ John Huizinga, *Ortaçağda günbatımı*, s.36.

⁸⁵ John Huizinga, *Ortaçağda günbatımı*, s.37.

Anlık nefret ve sevgi duyguları arasında gelgitlerin yaşandığı hayatta şiddet arzusu ve cehennem korkusu arasında sıkışan dönem insanların kafa yapısı bir çocuğunkiyle benzerlik taşımaktadır.⁸⁶

EK-3 Veba temsili⁸⁷

⁸⁶ John Huizinga, *Ortaçağda günbatımı* s.41.

⁸⁷ Bkz. Ekler Tablosu, Ek 3.

İKİNCİ BÖLÜM

2. AVRUPA'DA BATIL İNANÇLAR

2.1.BATIL İNANÇ KAVRAMI

Birçok insan hem din hem de kültürel olarak kesin farklılıklara sahip olsa da, batıl inançlar temel açıdan yadsınamayacak kadar benzerlik göstermektedir.⁸⁸ Ölüm ve doğum temaları, akıl-bilim dışı olduğu kabul edilen batıl inançların Ortaçağ insanı için yaşamsal düzeyde nasıl vazgeçilmez bir önem taşıdığına en büyük kanıtıdır.⁸⁹

Batıl inanç kavramı, bu konu hakkında çalışan ilk sosyal bilimciler tarafından, doğal sebebi olan bir olayın doğaüstü ve misterik nedenlerle açıklama eğilimi olarak tanımlanmıştır. Hiçbir bilimsel dayanağı olmayan bu nedenler Alfren Lehmann'a göre hiçbir dinle de bağdaşmayan, toplumun bilgi düzeyiyle çelişen genel bir zandır.⁹⁰

Batıl inanç diğer bir deyişle hurafe kelimesi sözlükte “bunamak” manasına gelen “haref” kökünden türemiştir ve “akla ve gerçeğe aykırı aldatıcı söz” anlamına gelmektedir. Hurafenin Batı literatüründeki karşılığı aslı Latin kökenli “supertitio” olan “superstition” kelimesi “eski halk inançlarının yeni din anlayışı içinde varlığını sürdürmesi” anlamındadır. Her iki sözcükte gerçeklikle alakası olmayan sihir, büyü veya kötü din gibi inançların olumsuzluğunu ifade eder.⁹¹ Batıl inancın Yunanca karşılığı ise “deisidaimonia”dır; anlamı ise “cinlerden ve devlerden korkmak”tır.⁹²

İnsan kalbini daha az veya daha fazla etkilemesine bağlı olarak güçlerini dinin alametlerine ve karakterine göre oluşturan coşku ve korku duygularıdır. Batıl inançlarda ilahi işlerde olduğu gibi ölçü ve doğru biçim anlayışı yoktur. Sadece yanlış fikirlere

⁸⁸ Sedat Veyis Örnek, *Sivas Ve Çevresinde Hayatin Çeşitli Safhalarıyla İlgili Bâtıl İnançların Ve Büyüsel İşlemlerin Etnolojik Tetkiki*, Ankara Üniversitesi, Ankara, 1966,s.15.

⁸⁹ Haydar Akın, *Çocuk Cadılar ve Çocuk Cadı Avı*, Phoenix, Ankara,2010,s.43.

⁹⁰ Ali Köse- Ali Ayten , “Batıl inanaç ve davranışlar üzerine Psiko-sosyolojik bir analiz”,*Din bilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, S.3, 2008, s.49.

⁹¹ Ali Murat Yel, “Hurafe”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, c.18, Diyanet vakfi yay., İstanbul, 1998,s.381.

⁹² Sedat Veyis Örnek, *Sivas Ve Çevresinde Hayatin Çeşitli Safhalarıyla İlgili Bâtıl İnançların Ve Büyüsel İşlemlerin Etnolojik Tetkiki*, s.15.

katılım söz konusudur.⁹³ Başlarda erdem, adanmışlık ve yardımsever duyguların gücü sayesinde ortaya çıkan ve kimsenin şeytanca bulup yargılayamayacağı tören ve gelenekler Hristiyan dünyasının büyük bölümünde artık batıl inançlara dönüşmüştür.⁹⁴

Batıl inanç ortaçağ toplumuna açıkça nüfuz etse de, evi kırsal bölgedir. Batıl inançları nesneleştirme, tarihçinin bir süreklilik gördüğü yerde, kesiklik yaratma yeteneği, batıl inançların kırsal ve aynı zamanda fenomen bir durum olması yeteneğinden yararlanırdı. Buna ek olarak, batıl inanç kilisesinin çok erken uygulamalarında, bizim tanıdığımız formda, bir ortaçağ icadı olan şeytan kavramı etrafında kaynaşmaya başladı.⁹⁵

Genel anlamda batıl inanç, nedenlerin bilgisizliği, algılanabilen şeyin çok ötesinde ve de doğa ve doğanın çözüm arama eğilimidir ; ama bilinmeyen ve görünmeyene olan mantıksız korku (bilgisizce doğaüstü olarak adlandırılan) kendi zorbalığının boyutu ve çeşitliliği açısından evrenseldir.⁹⁶

Modern standartlara göre batıl inançlı görünen antik kültürde gördüğümüz her şeyi batıl inançlı bir şey olarak etiketleyebiliriz. Aslında bilginlerin çoğu, antik inanç hakkındaki konuşmalarında bu terimi kullanmayı seçmişlerdir. Örneğin rüya yorumu veya astrolojisinin eski bir kabulü bazen batıl inanç olarak adlandırılmaktadır.⁹⁷ “Hepimiz” neyin “doğal” neden ve sonuç olarak kabul edilebileceğini bildiğimizi varsayıyoruz ve doğanın bu bağına dışarıdan müdahale ettiği anlaşılan herhangi bir nedensellik “doğaüstü” olarak algılanabilir ve doğaüstü bir nedensellik varsayımı batıl inancı açığa çıkarır.⁹⁸

Batı’ya yön veren metinler adlı eserde aktarıldığına göre Cicero; “Dertler, mutluluklar, arzular, korkular ve kaygılar istisnasız hepimizin zihnini meşgul eder. İnsanların farklı inançlara sahip olması, örneğin Tanrı olarak köpek ve kedilere ibadet edenleri kuşatan batıl inançların, nitelik itibariyle diğerlerini kuşatan batıl inançlardan

⁹³ Alev Alatlı, *Batıya Yön Veren Metinler*, c.II, Melisa Matbaacılık,2010, s. 669.

⁹⁴ Alev Alatlı, *Batıya Yön Veren Metinler*, c.II ,s.669.

⁹⁵ Jean-Claude Schmitt, “ Magic and Folklore, Western”, *Dictionary of the Middle Ages*,(Ed.Joseph R.Strayer),volume 8,Scribner,New York,1987,s.26.

⁹⁶ Howard Williams, *The Superstition Of Witchcraft*,London,1865,s. 3.

⁹⁷ Dale B.Martin, *Inventing Superstition*, President and Fellows of Harvard College,2004,s.13

⁹⁸ Dale B.Martin, *Inventing Superstition*,s.13

farklı olduğuna işaret etmez” demiştir. Dolayısıyla tüm bu yaptığımız tanımlamalara yalın bir açıklama getirilmiştir.⁹⁹

Ek-4 “Credulity, Superstition ve Fanaticism”, İngiliz ressam William Hogarth'ın hicivsel baskısı.¹⁰⁰

2.2. BATIL İNANÇLARIN OLUŞUMU

“Batıl inanç aptalca, çocukça, ilkel ve irrasyonel bir şeydir. Ama bir tahtaya iki kere vurmanın da ne maliyeti var ki?” : Juidth Viorst.

Belki de batıl inançların insan hayatında nasıl şekillendiğine, yer bulduğuna en iyi söz Juidth Viorst’ın kaleminden çıkan bu sözlerdir.¹⁰¹

Bireyler, çevrelerindeki uyarıcılarla etkileşim içindedirler ve bu süreçteki olaylar arasında bağlantı kurarlar. Bunların bazıları gerçeği yansıtırken bazıları ise tamamen yanlış yorumlanabilir. Çoğu zaman yaptığımız yanlış bir sebep-sonuç ilişkisi batıl inançlarımızın oluşum sebebidir.¹⁰²

Antropolog L.Levy-Bruhl’a göre batıl inançlar, toplumun ortak inançlarının değişim geçirmiş halleridir. Bunlar telkin, taklit ve tavsiye yoluyla nesilden nesile geçerler. Batıl inançların çoğu, çocukluk çağında öğrenilir ve çok eleştirilmeden hayat boyu sürdürülür.¹⁰³

Batıl inançların temelinde bulunan sebepler ise şunlardır;¹⁰⁴

- 1) Psikolojik anlar
- 2) Eşyanın mahiyetini ve doğa kanunlarını bilmemek
- 3) Geleceği öğrenmek arzusu
- 4) Korku
- 5) Cin, peri ve dev inancı

⁹⁹ Alev Alatlı, *Batiya Yön Veren Metinler*, c.1, Melisa Matbaacılık,2010, s. 158.

¹⁰⁰ Bakınız Ekler Tablosu Ek 4.

¹⁰¹ Ayrıntılı bilgi için Juidth viorst’un the love,guilt and life adlı eserine bakılabilir.

¹⁰² Aliköse-Ali Ayten, *Batıl İnanç Ve Davranışlar Üzerine Psiko-Sosyolojik Bir Analiz*, s.52.

¹⁰³ Aliköse-Ali Ayten, *Batıl İnanç Ve Davranışlar Üzerine Psiko-Sosyolojik Bir Analiz*, s.53.

¹⁰⁴ Sedat Veyis Örnek, *Sivas Ve Çevresinde Hayatin Çeşitli Safhalarıyla İlgili Batıl İnançların Ve Büyüsel İşlemlerin Etnolojik Tetkiki*, s. 16.

6) Bâtıl inanmalarla ilgili yayınlar

2.3. SEMBOL VE TILSIMLAR

Gizli öğretilerin kuralları çağ ve kültüre bakmaksızın mevcuttur ve gizlilik hepsinin değişmez kuralıdır. Büyü ve benzeri tarzdaki öğretilerin hepsini, ortak yanı çok fazla sembolik yanlarının oluşudur.¹⁰⁵

Sembolün tanımı Erich Fromm'un "Rüyalar, Masallar, Mitoslar" adlı eserinde şu şekilde yapılmıştır. : "Başka bir şeyin yerinde duran, onun yerini alan, onu temsil eden".¹⁰⁶ Hem açık hem de kapalı anlamları olan sembollerin içerdikleri sırları anlamak ise pek kolay değildir. Kademe kademe yükselen bu sırlarda nihai sırda ulaşmak neredeyse imkânsızdır çünkü Her kültür ve tarihsel dönem kendi sembollerine sahiptir. Hayvanlar ise bunlarda en çok tercih edilenlerdir. Güçlü semboller içerisinde hayvanlardan Yılan, kurt, kartal, koç, aslan, balık, kuş; geometrik şekillerden kare, üçgen, küre, daire ve tüy, asa, kılıç, su, güneş, ay, ağaç, mağara, dağ, gibi objeler ile sarı, kırmızı, mavi gibi renkler vardır.¹⁰⁷

Sıklıkla dini bir nitelik taşıyan bazı semboller, insanların işlerinde önemli yer tutan en eski zamanların tılsımlarının ve efsunlarının temelidir. Simgeleştirme, medeniyet gelişmeden çok önce olan bir güçtü ve fiziki işlerde belirli bir düzenin tanınmasında, insanlık yasalarının kurulmasında şüphesiz büyük bir faktör olmuştur.¹⁰⁸

Hristiyan dininin yayılmaya başladığı dönemde Ortaçağ boyunca kullanılan semboller, bazı metinler, vecizeler ve dualar tılsım olarak çok popüler idiler. Genellikle önceki dinlerde kullanılan simgelerle birlikte bulunurlar ve günaha, her türlü tehlikeye ve hastalığa karşı korunmak için giyilirlerdi. Açıktan inancı belli etmenin tehlike ve

¹⁰⁵ Evin Esmen Kısakürek- Arda Kısakürek, *Bizimkiler 2.Kitap M.Ö. 1800 – M.Ö. 560 Devletler*, Anadolu Merkezli Dünya Tarihi, 2009, s.40.

¹⁰⁶ Erich Fromm, *Rüyalar, Masallar, Mitoslar*, (Çev. Aydın Arıtan-Kaan H.Ökten), Arıtan Yayınevi, İstanbul, 1992,s. 24.

¹⁰⁷ Evin Esmen Kısakürek- Arda Kısakürek, *Bizimkiler 2.Kitap M.Ö. 1800 – M.Ö. 560 Devletler*, s. 40

¹⁰⁸ William Thomas-Kate Pavitt, *The Book Of Talismans,Amulets And Zodiacal Gems*,William Rider&Son,LTD, London, 1922,s.9.

zulüm anlamına geldiği ilk günlerde, bu tılsımlar dost inananlar arasında birbirlerini tanımak için kullanılırlardı.¹⁰⁹

Genel inanişaya göre tılsımın görünmesi gerektiği anlayışı nedeniyle, ruhların yazıtlarını görmeleri ve giyenlerden uzak durmalarını sağlamak için zamanla süs olarak kullanılmışlardır. Fakirler tılsımlarını, parşömen, keten parçaları veya yünlü kumaş parçaları ile kadınlar tarafından yapılan dantel veya işlemeli filetolarla süsleyerek zenginleştirirken, zenginler altın, gümüş, bronz ve kıymetli taşlardan tılsımlar yaptırmıştır. Kadınlar, hem koruma ve korunma duygusuyla hem de süs için takmışlardır.¹¹⁰ Bu tür inanişlar ve anlayışlar günümüzde dahi görülmektedir.

2.4. BATIL İNANÇLAR

Batıl inançlar denilince genelde akla “Olumsuzluk” kelimesi gelir. Ancak batıl inançlar çok çeşitlidir. Bunların oluşumunda oluştukları ya da etkili oldukları çağların özellikleri etkili olmuştur. İşte Ortaçağ Avrupasında etkili olan ve insanların sabahın erken saatinden gece vaktine kadar olan süreçte hayatını etkileyen batıl inançlar şöyledir.

2.4.1. Günlük Hayatı Etkileyen Batıl İnançlar

2.4.1.1.Hapşürmak

“Hapşuuu çok yaşa”

Sadece Avrupa toplumunda değil İslam toplumunda da hapşüran kişiye hayır dualarında bulunması gibi bir inanç vardır. Ancak Avrupa toplumunda bu inanç, M.S. 150 yılında Tiberius Caesar ‘ın halk selamlaması sırasında hapşüran biri olursa “ Çok yaşa” diyerek ona karşılık vermesiyle Romalılar arasında yayılan bir ifadeye dönüşmüştür. Bu dönemde ölümle sonuçlanan hastalıkların habercisi olan hapşürmaya çok yaşa denilmesinin bu hastalığın geçmesinde etkili bir ilaç olduğu da düşünülmüştür.

¹⁰⁹ William Thomas-Kate Pavitt, *The Book Of Talismans, Amulets And Zodiacal Gems*,s.41.

¹¹⁰ Michael L.Rodkinson,*History of Amulets, Charms and Talismans*,U.C.Library Bindery,New York,1996,s.5.

Mitolojya'ya göre de Tanrı Prometheus, ilk insanı yarattığı sırada hapsedilmiştir. Bu nedenle eski çağlarda insanlar, bunun kutsal olduğuna inanmışlardır..¹¹¹

Hapsedilmeye yönelik inanışları en iyi özetleyen aşağıdaki şiir oldukça dikkat çekicidir:

“pazartesi hapsedirsen, tehlike kapıdadır;
Salı hapsedirsen, bir yabancıyı öp hemen;
Çarşamba hapsedirsen. Mektup alırsın;
Perşembe hapsedirsen, şansın açıldı demektir;
Cuma hapsedirsen, acılar yolda;
Cumartesi hapsedirsen, sevgilini görürsün;
Pazar hapsedirsen sakın, bütün hafta tepene biner şeytan!”¹¹²

İlk uyandırdığınızda iki kere hapsedirseniz, gecedan önce bir ölüm haberi alırsınız.¹¹³

2.4.1.2. Esnerken ağzı elle kapatmak

Hem görüntü açısından hem de sağlık açısından bugün esnerken ağzımızı kapatırız. Oysa bu alışkanlık, İrlanda inançlarında şeytanın kişinin bedenini ele geçirmesini engellemek için yapılmaktaydı. Lady Wilde'ın *Ancient Legends Of Ireland* (Eski İrlanda Efsaneleri) adlı kitabında “ esnerken hemen ağzınızın önünde çapraz işaretini yapın –istavroz çıkartın- ya da şeytan hemen ruhunuzu ele geçirip sizin yerinize yerleşsin” ifadesi bulunmaktadır.¹¹⁴ Annelerde esneyen çocuklarının ağzını kapatarak onları şeytandan koruduğunu düşünürdü.¹¹⁵

2.4.1.3. Kara Cuma

Bir diğer farklı inanç da, bir ayın 13. günü bir Cuma gününe denk geldiğinde bundan birçok insan ciddi şekilde etkileniyor. Hurafeye duyarlı olanlar, bu kombinasyonu özellikle sinir bozucu bulur; zira bu zaten var olan negatif enerjiyi 13

¹¹¹ Peter Lorie, *Batıl inançlar*,s.30.

¹¹² Max Cryer, “Sneeze”, *Superstitions and why we have them*, Exisle Publishing, New Zealand, 2016, s.141.

¹¹³ Clifton Johnson, *What The Say In New England*, Lee and Shepard Publishers, Boston, 1896, s.111.

¹¹⁴ Lady Wilde, *Ancient Legends Of Ireland*, Chatto&Windus, London, 1902, s.204.

¹¹⁵ Peter Lorie, *Batıl inançlar*, s.31.

sayısıyla herhangi bir Cuma günüyle birleştirir. Denklemın “Cuma” bölümünü açıklamak zordur. İnsanlar, bir Cuma günü İsa'nın çarmıha gerildiğini düşünsele de, bunun böyle olduğuna dair hiçbir kanıt bulunmamaktadır. İncil, bu konuda günü en yakın haliyle belirlemiyor; ancak İncil'deki metinlere yönelik çalışma ve karmaşık muhakemeler sonucunda olası günler Çarşamba, Perşembe veya Cuma olarak gösterilmiştir. Bununla birlikte, bilimsel karışıklıklara rağmen, o gün İsa'nın çarmıha gerildiği ihtimalinden dolayı, cuma gününde şeytansı bir hava olduğu yaygın bir varsayımdır. ¹¹⁶

2.4.1.4. Günler

Yüzlerce yıldır kullanılan takvimlerde yapılan değişikliklere rağmen, günlere yönelik çeşitli folklor inançları ve batıl inançlar mevcuttur. Şöyle ki; ¹¹⁷

- Pazartesi; pek iyi anılmaz. Üç antik hurafe hala bu günü sevlmemesi için çevreler:

-Nisan ayının ilk Pazartesi şanssızdır, çünkü Kabil o Pazartesi günü doğdu ve Habil bir pazartesi günü öldü.

-Ağustos ayının ikinci Pazartesi günü Sodom ve Gomorra'nın yıkılışının yıldönümüdür.

-Aralık ayının son pazartesi günü Yehuda İsa'ya ihanet etti.

Bu üç olayında Pazartesi gününe denk gelmesinin herkes tarafından bilinmesi açık bir bilgi değildir. Ancak geçmiş açısından Pazartesi pekiyi şeylerin olduğu bir gün olarak anılmaz.

- Salı; salı günü ilk karşılaştığınız kişi solak ise, geçmiş olsun bu karşılaşma size kötü şans getirecektir.
- Çarşamba; her açıdan çok güzel bir gündür. Tüm önemli işlerin yapılması için daha uygun bir gün olamaz.
- Perşembe; değişkendir. Bazıları için, cesur davranışların ve ileriye dönük fikirlerin bir günü bile olabilir.

¹¹⁶ Max Cryer, "Black Friday", *Superstitions and why we have them*, s. 21.

¹¹⁷ Max Cryer, "Days", *Superstitions and why we have them*, s. 45.

- Cuma; özellikle Hristiyanlar için İsa'nın cuma günü öldüğüne inananlar tarafından batıl inançlarına göre iyi bir gün olmadığı savunulur. Bazıları içinse bu, Âdem ile Havva'nın Cennet bahçesinden yaratıcı tarafından atıldığı gündür. Ama iyi haber, eski bir batıl inanç gereğince Cuma gecesi rüya görürseniz ve cumartesi günü birilerine bunu anlatırsanız rüyanız gerçek olur.
- Cumartesi; cumartesi günü Sabbath tutan Yahudi insanlar hariç, kısıtlamalar ve kötü sağlık ile dolu tehlikeli bir gündür.
- Pazar; Hristiyanlar onu en şanslı gün olarak görürler. Ancak pazar sabahı tırnakları kesmek, hafta bitmeden utanacağınız bir şey yapacağınızın bir işaretidir.¹¹⁸

2.4.1.5. Rüyalar

“Rüya, ölüm gibi siyahtır.”

“Theodor W. Adorno”¹¹⁹

Rüyalar batıl inançlar arasında önemli bir rol oynamaktadır. İnsanlar her zaman rüya görür; ancak rüyalarının açıklamasını bilmeyebilirler.¹²⁰ Rüyalarımızın sebeplerini bilmemek birçok batıl inanca neden olmuştur. Eski rahipler göre; rüyalarımızdan bazıları kendimizden, bazıları ise Tanrı'dan ve bir kısmı ise şeytanlardan kaynaklanıyordu.¹²¹

Eğer rüyanızda düştüğünüzü ve yere çakıldığınızı görerek uyandıysanız bu hasta olacağınıza işarettir. Bununla birlikte, havada iken uyanırsanız, sağlığınızın yerinde olacağından emin olabilirsiniz. Rüyada, taze sığır etlerini görmek, yakında hasta olan bir arkadaşınızın haberini alacaksınız demektir. Eğer rüyanızda su görüyorsanız bu da hastalığın işaretidir.¹²²

¹¹⁸ Clifton Johnson, *What The Say In New England*, s.58.

¹¹⁹ Theodor W.Adorno, *Rüya Kayıtları*,(Çev. Şeyda Öztürk),Yapı Kredi Yayınları, İstanbul,2007,s.1.

¹²⁰ Andrew Nyakupfuka,*Superstition Diverstiy,Superstitions,Witchcraft,Taboos and Legends*, Balboa Press,United States, 2012,s. 11.

¹²¹ Samuel Bulfinch Emmons,*The Spirit Land*,King&Baird, Philadelphia,1859,s.24.

¹²² Clifton Johnson, *What The Say In New England*,s.34.

Eğer rüyanızda bir düğün görürseniz, bir arkadaşınızın ölüm haberini alacağınızdan emin olabilirsiniz.¹²³

2.4.1.6. İnsanlar

Batıl inançların bir başka boyutu da insanlardaki farklı özelliklerdir. Kırmızı saçlı insanlar genellikle çabuk sinirlenirler, başka bir deyişle, "hemen parlayıveren" kişilerdir.¹²⁴

Bazı hurafeler ise, bir kişinin karakterini kulaklarının şekli ile değerlendirmiştir. Kulaklar küçükse, sahipleri cimri ve huysuzdur. Büyük kulaklar ise açıkça ruhun cömertliğine işaret eder. Kulakları kafatasına karşı düz olanların zarafet yoksunu kaba bir insan olduğu ima edilir. Uzun kulaklar ise, sahibinin bilgeliğe sahip olduğunu gösterir. Daha şaşırtıcı bir şekilde, kare şekilli kulaklar ise asil bir kalbe işaret eder.¹²⁵

Eller; bir inanışa göre baba sol eliyse, kızları da sol eli olacaktır.¹²⁶ Sol eliyle doğan insanlara tamamen haksızlık sayılır ancak eski batıl inançlarda, sağ elin Tanrı'ya ait olduğu kanısı hâkimken, sol el şeytana aittir. Aynı zamanda şeytan zamanının bir bölümünü sol omzunuzun üstünde geçirir. İncil de sağ tarafın onuru temsil ettiğine yönelik referanslar vardır:¹²⁷

"...İsa onlarla konuştuğundan sonra 'göğe yükseldi ve Tanrı'nın sağında oturdu.'" (Mark 16:19)¹²⁸

"... Düşmanlarını ayaklarının altında basamak yapıncaya dek sağında otur..." (Matthew 22:44)¹²⁹

Ortaçağda hekimlerin ilaç karıştırmak için kullandığı sol elin orta parmağı "ilaç parmağı" olarak bilinir. Sağ elin işaret parmağı ise kurbanlarına kara büyü yapmak için

¹²³ Madeleine Jeay Kathleen Garay, *The Distaff Gospels: A First Modern English Edition Of Les Évangiles Des Quenouilles*, Broadview Press, Canada, 2006, s.185.

¹²⁴ Clifton Johnson, *What The Say In New England*, s.105.

¹²⁵ Max Cryer, "Ears", *Superstitions and why we have them*, s.48.

¹²⁶ William Carroll, *Superstitions 10,000 you really need*, Coda Publications, U.S.A, 1998, s.4

¹²⁷ Max Cryer, "Hand", *Superstitions and why we have them*, s.67.

¹²⁸ İncil, "Mark 16:19", Ohan Matbaacılık, İstanbul, 1999, s.193.

¹²⁹ İncil, "Matthew 22:44", Ohan Matbaacılık, İstanbul, 1999, s.87.

cadıların kullandığı “zehir parmağı” olarak bilinir. “Cadı parmağı” olarak da bilinen bu parmak yaralara merhem sürmek ya da şifa vermek için asla kullanılmazdı.¹³⁰

Bir diğeri de kızarmak durumudur; insanlar mahcup olduklarında ve utandıklarında kızarırlar. Ancak eski bir batıl inanca göre insanlar sadece yalan söylediğinde kızarırlardı. Yüzü çabuk kızaran insanlar için bu büyük bir sorun olsa gerek.¹³¹

Ortaçağ inanışlarında yanakların yanması olarak tabir edilen kızarma bir büyüye maruz kaldığınız anlamına gelirdi. Büyüyü geri çevirmenin yolu ise aşağıdaki laneti okumaktı. Bu laneti genelde kadınlar ettiğinden son dizesinde ifade edilen sevgilinin onu daha çok sevmesi için bir cadıya büyü yaptırmış olabileceği ihtimali üzerinde durulurdu. Tabi bu ihtimal, kadınların hoşuna giderdi. Geri çevirme laneti şöyle ifade edilmektedir:¹³²

“Sağ yanak, sol yanak, neden yanıyorsun?

Bana zarar verene lanet olsun

Eğer bakireyse öyle kalsın

Eğer dulsa yası daha da uzasın

Ama eğer benim gerçek aşkımsa buna sebep olan,

O zaman yan yanak yan!”

Övünmek; eski bir batıl inanç, İyi servetiniz hakkında övünmenin size bela getireceğini söyler. Bu hayatın tüm alanları için de geçerlidir. Sahip olduğunuz bir şey hakkında övünmek, belaya davetiye çıkartır. Bu nedenle bir şey hakkında övünürken tahtaya vurulur.¹³³

İffet; safirin iffeti teşvik ettiği düşünülüyordu. Bu inanç, o kadar güçlüydü ki, Papa III. Innocent (1160-1217), bütün piskoposlarına safir yüzük giymesi emrini

¹³⁰ Peter Lorie, *Batıl İnançlar*,s.38.

¹³¹ ¹³¹ Richard Webster,“Blushing”,*The Encyclopedia of Superstitions*,Llewellyn Worldwide Ltd.,U.S.A, 2008,s.53.

¹³² Chloe Rhodes, *Modası Geçmiş Batıl İnançlar Kitabı, Kara kediler, Kem Gözler* , (Çev.Bahar Uulukan),Doğan Kitap,İstanbul,2012,s.65.

¹³³ Richard Webster,“Boasting”, *The Encyclopedia of Superstitions*,s.53.

vermiştir. Piskoposlar, hâlâ safir yüzük giyerler; ancak bugün batıl inanç ya da iffet endişeleri yerine geleneğe bağlı olma ihtimalleri yüksektir.¹³⁴

Cebinde hiç para yokken yeni ay'a bakma yoksa tüm ay boyunca asla paran olmaz. Distaff Gospels de bu inanın birde tersi vardır. Şöyle ki eğer cüzdan doluyken hilale bakarsa bir kişi, saygıyla ve dindarca eğilmelidir. Böylece kesinlikle ay boyunca parası artacaktır.¹³⁵

2.4.1.7. Gök olayları

Özellikle, şimşek ya da gök gürültüsü bazıları için, Tanrı'nın sesidir. Onunla Hafifçe konuşmanın ya da şakalaşmanın, Tanrı'nın gazabını kışkırtmaya eğilimli olduğu inancı vardı. Hatta suçlu bir insan, yıldırım çarpmasıyla cezalandırılma riskini taşımaktadır.¹³⁶

Gök gürültüsü, İngiliz menşeli belirsiz ve yüzyıllarca süren bir batıl inanç olup, gök gürültüsünün haftanın hangi günü meydana geldiğinde neler olacağına dair şöyle inanışlar vardır:

- Pazartesi günü olursa bir kadının öleceğini söyler.
- Salı günü olursa iyi bir tahıl hasadı öngörüyor.
- Çarşamba günü olursa sosyal şiddete yaklaşma konusunda uyarıyor.
- Perşembe günü olursa çiftçilerin hayvancılıklarının geliyeceğini bildirir.
- Cuma günü olursa gök gürültüsü, bir savaşın başlamış olması demektir.
- Cumartesi günü olursa daha kötü, bir salgın yakında gelecek.
- Pazar günü olursa gök gürültüsü önemli bir vatandaşın ölmek üzere olduğunu gösterir.¹³⁷

¹³⁴ Richard Webster, "Chastity", *The Encyclopedia of Superstitions*, s.70.

¹³⁵ Madeleine Jeay Kathleen Garay, *The Distaff Gospels: A First Modern English Edition Of Les Évangiles Des Quenouilles*, s.113

¹³⁶ Clifton Johnson, *What The Say In New England*, s.137.

¹³⁷ Max Cryer, "Thunder", *Superstitions and why we have them*, s.159.

2.4.1.8. Aynanın kırılmasının uğursuzluk getireceği inancı

En çok bilinenlerden biri de aynaya dair inanışlardır. Aynaya dair inanışların hepsi çok eskilere dayanır. Kişinin görüntüsünü yansıtan ayna zedelenirse yansıması olan bu kişinin de ruhunun zedeleneceğine inanılırdı. Bir aynayı kırmak ise 7 yıl boyunca uğursuzluğun yakanızı bırakmayacağına delalettir. Bu laneti kırmanın çaresi ise kırılan parçaları, güneye akan bir ırmakta yıkayarak uğursuzluğu su ile göndermek veya parçaları toprağa gömerek kötülüğü yok etmektir. Vampirlerle ilgili efsanelerde ayna inanışını kendine göre yorumlar. Ruhu olmayan vampir doğal olarak aynada da yansımaya sahip değildir. Vampir tarafından kanı emilen kişinin ise ruhu yavaş yavaş yok olduğundan aynadaki yansıması zamanla silinir.¹³⁸

Yeni ölen birinin evinde de aynaların üstü hemen örtülür. Nedeni ise yaşayan yakınlarının ruhunu da beraberinde götürmesini engellemektir.¹³⁹

Ayna ile ilgili bu inanış günümüzde de korku filmlerine veya gençler arasındaki cesaret oyunlarına konu olan Bloody Mary efsanesi ile de yansıtılmaktadır. Kanlı Mary, ormanda Pine Road okulunun arkasında öldürülen genç bir kızdır. Onun hayaletini aramak için, giden kişiler ayna karşısında parmaklarına bir iğne batırarak kanlarını akıtır daha sonrada aynaya bakarak “Biz Kanlı Mary’ye inanıyoruz” derler. Bunun üzerine aynada Kanlı Mary’nin görüntüsü belirir. Uzun saçlı, çok solgun derili, kanlı ve bir genç kız, alnında da büyük bir kesik ile görünür. Efsaneye göre Bloody Mary sadece kendisine inanan kişilere görünmektedir.¹⁴⁰

Hiçbir resmi dayanağı olmayan bu öykünün isim sahibi ise aslında gaddarlığı ile ün salmış İngiliz kraliçesi I.Mary’dir. Koyu bir Katolik olarak yetiştirilen Mary Tudor, İngiliz tarihinin en nefret edilen kraliçesidir. Beş yıllık döneminde, İngiltere’ye kargaşa hâkim olmuştur. Mary, hainleri idam ettirmiş, Protestanları öldürtmüştür. Hamile kadınların bile dini fanatizm adına yakılarak öldürülmesi Mary döneminde tüm ülkeyi

¹³⁸ Peter Lorie, *Batıl inançlar*,s.116.

¹³⁹ Peter Lorie, *Batıl inançlar*,s.116.

¹⁴⁰ Alan Dundes, *Bloody Mary in the Mirror: A Ritual Reflection of Pre-Pubescent Anxiety*, Western States Folklore Society,1995,s.120.

korku içinde yaşatmıştır. Yaptığı bu katliamlardan dolayı tarihte Bloody Mary olarak anılmaktadır.¹⁴¹

2.4.1.9. Kötü ruhları savmak için ahşap bir nesneye vurulması

Hristiyanlık dini yayılmadan önce Batı dünyasının en güçlü kavimlerinden olan Keltler, ağaçları Tanrı'nın temsilcisi sayar ve onlara taparlardı. Tüm kötülöklere karşı ağaca sığınılırdı. Tahtayla ilgili inanışları, İsa'nın çarmıha gerilmesine dayandıranlar da vardır. Tahtanın kötü ruhları koparıp aldığına dair olan inanıştan dolayı bugün nazar değmesin diye tahtaya vuruyoruz.¹⁴²

2.4.1.10. Muska

Muska, nazarlık takılar gibi tılsımlarda, taşınan ya da iyi şans sağlamak için giyilen nesnelere dir. Bir muska temel amacı hastalık, talihsizlik, tehlike ve nazardan koruma sağlamaktır. Başlangıçta muska dört yapraklı yonca ya da şanslı tavşanayağı gibi doğal nesnelere dir. Ancak insan yapımı muskaların kullanımı da kısa sürede artmıştır.¹⁴³

2.4.1.11. Kan

Avrupa'da katilinin dokunduğı kurbanın vücudundan kan aktığına inanılırdı. Bu nedenle şüphelilerin iki parmakları ölü kişinin yüzünde gezdirilirdi. Eğer ölü kişinin dokunduğı yerlerinden kan çıkarsa kişinin katil olduğu onaylanırdı. Bu inanış, muhtemelen Tanrı'nın Kabil'in Habil'i öldürmesinden sonra söylediğı şu sözlere dayanır;¹⁴⁴

“Dinle! Kardeşinin kanının sesi yerde bana haykırıyor...” (Genesis 4:10)¹⁴⁵

¹⁴¹ “Queen “Bloody”Mary I Tudor of England” , [http:// departments. kings.edu /womens _history /mary tudor.html](http://departments.kings.edu/womens_history/mary_tudor.html)

¹⁴² Peter Lorie, *Batıl inançlar*, s.121.

¹⁴³ Richard Webster, “Amulet”, *The Encyclopedia of Superstitions* ,s.9.

¹⁴⁴ Richard Webster, “Blood”, *The Encyclopedia of Superstitions*,s.36

¹⁴⁵ The Holy Bible, King James Version, *Genesis 4:10*, 1611, s.12

2.4.1.12. Çanlar

Çan seslerinin çıkarttığı gürültünün kötü ruhları uzaklaştırdığı yönünde Hurafeler arasında devam eden bir inanç vardır. Hristiyan kiliselerinin kuruluşundan çok önce, istenmeyen ve kötü ruh varlıklarının dikkatini çekmek için çan sesi ve diğer farklı şeylerin çıkarttığı sesler kullanılırdı. Cadıların süpürgeler üzerinde uçabildiğine inananlar, çan sesinin cadının düşmesine neden olduğuna da emindiler. Bu inancın bir başka biçimi de Hristiyanlığın başlarında kiliselerde çanların kullanımı sırasında asıl hizmet dışında küçük zillerin nadir bir kullanımınıdır. Bu inanca göre, şimşekli fırtınalar sırasında zillerin çalması yöntemi hasarı önlemeye yardımcı olurdu.¹⁴⁶

2.4.1.13. Süpürgeler ve Ev eşyaları

Eğer Noel günü süpürge kullanırsanız bütün yıl sizi kötü şans bulacaktır. Şans için kolunuzun altında bir süpürge taşımalısınız. Eğer süpürgeyi taşıırken düşürürseniz kötü şans sizi bulacaktır. Eğer Cuma günü evdeki kiri dışarı süpürürseniz, o ev yanacaktır.¹⁴⁷

Bazı inanışlara göre ise ahşap atlarda sokaklarda koşuşturan, mızraklar tutan ve savaşı gibi giyinmiş küçük çocukları görürseniz mutlaka, ülkede kısa sürede bir savaş veya kargaşa yaşanacaktır.¹⁴⁸

Demlik ateşin yanına konduğu zaman bezelye veya çorba kaynamaya devam ediyorsa o evde cadı olmadığından emin olabilirsiniz.¹⁴⁹

2.4.1.14. Canterbury Hikayeleri

Canterbury Masalları, Geoffrey Chaucer tarafından 1300'lü yıllarda yazılan bir hikâye grubudur. Orta İngilizce olarak bilinen çok eski bir İngilizce biçiminde yazılmışlardır. Chaucer'in hikâyelerinin her biri bir kişinin hayatı ile ilgili olarak bir kişi tarafından anlatılmaktadır. Bir şövalye masalı, bir değirmen masalı, bir aşçı masalı ve bir eşin hikâyesi vardır. Bu hikâyeler, Ortaçağ mitolojisi için çok önemlidirler; çünkü

¹⁴⁶ Max Cryer, "Bells", *Superstitions and why we have them*, s. 18.

¹⁴⁷ William Carroll, *Superstitions 10,000 you really need*, Coda Publications, U.S.A, 1998, s.32.

¹⁴⁸ Madeleine Jeay Kathleen Garay, *The Distaff Gospels: A First Modern English Edition Of Les Évangiles Des Quenouilles*, Broadview Press, Canada, 2006, s.97

¹⁴⁹ Madeleine Jeay Kathleen Garay, *The Distaff Gospels: A First Modern English Edition Of Les Évangiles Des Quenouilles*, s.109

çok geniş çapta okunmuş ve tartışılmışlardır. Ortaçağ boyunca insanların inançlarını temsil etmesi açısından oldukça önemli bir yere sahiptir.¹⁵⁰

2.4.2. Evlilik ve doğumla ilgili batıl inançlar

2.4.2.1.Evlilik yüzüğü

Dairesel halka şekli, eskiden beri sonsuzluk anlamındadır. M.Ö. birkaç yüzyılında, yüzüklerin kurutulmuş ve örgülü sazlardan yapılmış olduğuna inanılmaktadır ki bu da evliliklerin uzun süre dayanması umudunu ifade etmektedir. Hristiyanlığın bazı dalları, yüzüğün anlamını Tanrı'nın sonsuzluğunu temsil ettiği şeklinde uyarlamıştır. Başlangıcı ve sonu olmayan bir düğün halkası, Hristiyan düğünlerinde standart bir unsur haline gelmiştir.¹⁵¹

2.4.2.2.Gelin buketi

Eski bir batıl inanış nedeniyle, evlenen çifte gelecekteki birlikteliklerinde doğurganlık getirmesi için taze çiçekler verilmelidir. Eğer bu çiçeklere Portakal çiçekleri dâhil edilirse daha faydalı olacaktır; çünkü bu çiçekler gelin ve damada çocuklar getirmesiyle ünlüdür. Daha az sıklıkla görülen bir diğer batıl inanç ise, gelinin buketine biraz sarımsak koyulmasını önerir. Bunlar, iblisleri uzak tutmaya yardımcı olan gelin duvağına ek desteklerdir.¹⁵²

2.4.2.3.Gelin örtüsü

Bir kızın gelin duvağını, ailenin üyeleri hariç, birine düğünden önce göstermesi kötü şansa işaret eder.¹⁵³

¹⁵⁰ Ashley Millette -Aashish Srinivas ,*Beasts and Myths of the Middle Ages*, <https://www.yumpu.com/en/document/view/7602151/beasts-and-myths-of-the-middle-ages-the-scientia-review> , s.16.

¹⁵¹ Max Cryer, "Wedding Rings", *Superstitions and why we have them*,s.168.

¹⁵² Max Cryer, "Bridal Bouquet", *Superstitions and why we have them*,s. 24.

¹⁵³ William Carroll,*Superstitions 10,000 you really need*,s.30.

Ayrıca tek ya da farklı tarzlarda gelinler tarafından halen yaygın olarak kullanılan duvağın stili veya uzunluğu ne olursa olsun, eski bir batıl inancın tezahürüdür ki, bu şekilde duvağın örttüğü gelin, kötü ruhlardan gizlenir.¹⁵⁴

2.4.2.4.Gelin nedimleri

Hristiyan evlilik törenlerinde, gelinin iyi görünmesinin ve gelin duvağının düzeltilmesinin yanı sıra, nedimler orijinal bir inancı yerine getirmemektedirler. Eski zamanlarda , gelinin yanındaki genç kadınlar, Gelinin korumasız olması halinde bir demonun içine girerek onu hareket ettirebileceğine ve mutlu bir ortam olması gereken düzeni bozabileceğine yönelik bir batıl inançtan dolayı onu korumak ve gizlemek için bulunurdu.¹⁵⁵

Bir gelin evinden nişanlısıyla kilisede evlenmek için çıktığında yol boyunca ona sunulan iyi dileklere hemen iyi dilekler ile karşılık vermelidir. Aksi halde dilekler, boşa gidecektir.¹⁵⁶

2.4.2.5.Vaftiz

Dünyanın birçok yerinde ebeveynler çocuklarının bir günahla doğduğuna inandığı için onları bu günahlarından arındırmak amacıyla vaftiz etmektedir. İlkçağlarda bu işlem, babalar tarafından yapılırdı ve çocuklarını deniz kıyısına götürerek, sırtlarına tuzlu suyla haç işareti yaparak onları arındırılırdı. Böylece bebeğin arkasına saklanan şeytanın kötülükleri engellenmiş olurdu. Vaftiz kötülüklerden korunma biçimiydi. Hristiyan inancının yayılmasıyla birlikte kilise tarafından değiştirilerek uygulanmaya başlanmıştır.¹⁵⁷

Vaftiz töreni, pagan dönemlerde bebeğe adını verme töreni olarak yapılmaktaydı. Yeni doğan bir bebek, bedensel açıdan savunmasızdı ve ruhu kötü ruhlar ve cadılar tarafından işgal edilebilirdi. Beşiklerine sarımsak, demir ve tuz bağlanarak adlandırma töreni ile korunması sağlanırdı. Bebeğin adı karara bağlandığında tamamen

¹⁵⁴ Max Cryer, "Bridal Veil", *Superstitions and why we have them*, s. 25.

¹⁵⁵ Max Cryer, "Bridesmaids", *Superstitions and why we have them*, s. 28.

¹⁵⁶ Madeleine Jeay Kathleen Garay, *The Distaff Gospels: A First Modern English Edition Of Les Évangiles Des Quenouilles*, s.165.

¹⁵⁷ Peter Lorie, *Batıl inançlar*, s.234.

gizli tutulurdu. Geçen bir cadının yeni bebeğin adını öğrenmesi ve ona karşı büyü yapmasını engellemek için, çocuğun kendisine bile adıyla hitap edilmezdi. Adlandırma törenleri, ritüel büyüler ve arıtılmış su ile mümkün olan en kısa sürede gerçekleştirilerek yeni doğan bebek korunmaya alınırdu.¹⁵⁸

2.4.2.6.Doğum lekeleri

Doğum lekelerinde genelde annenin hamilelik süresinde maruz kaldığı kötü etkiler neden olarak gösterilir. Doğum lekelerinin şekli ve yerine göre kehanette bulunmaya “moleomancy” denilir. Yunan Doktor Hipokrat bir hasta incelenirken doğum lekelerine yakından bakmak gerektiğini inanmaktaydı. Eski bir batıl inanca göre doğum lekeleri, ölü bir çocuğun elinin üzerine konularak geçirilebilirdi. Daha pratik bir çözüm ise annenin doğumdan hemen sonra başlayarak 3 hafta boyunca doğum lekesini yalamasıdır.¹⁵⁹

Bilinen bir inanç ise, hatta şimdi bile devam eden bir inanç, hamile kadınların direnmesi zor ve garip isteklerinin olmasıdır. Gebe bir kadının elde edilmesi zor olan şeyleri istememesi için yanında bahsetmemek gerektiği söylenir. Çünkü hamile kadın istediğini alamadığı takdirde çocuğu leke ile doğar.¹⁶⁰ Üstelik bu durumun kadının isteklerinin yoğunluğuna göre çocuğun cinsiyetini anlamak için bir yol olduğu söylenir. Kız bebekte kadın çok daha fazla şey ister; çünkü dişiler, genellikle erkeklerden daha güçlü arzular taşırlar.¹⁶¹

2.4.2.7.Doğum günleri

Bir kişinin hayatının ve servetinin kötü ya da başka türlü olması doğduğu saat, gün ve ayın yıldızlarla birleşmesiyle yönetilebilir. Günümüzde dahi buna inanan çok sayıda kişi bulunmaktadır. Daha basit eski bir batıl inanç doğumun gerçekleştiği güne odaklanır. Ciddiye almakta güçlük çekiyorsunuz doğrudur; çünkü bunlar, yaşadığınız yerin uluslararası zaman çizgisinin hangi tarafında olduğuna bağlıdır. Bir kişinin

¹⁵⁸ Max Cryer, “Baptism”, *Superstitions and why we have them*, s. 14.

¹⁵⁹ Richard Webster, *The Encyclopedia of Superstitions*, s. 48.

¹⁶⁰ Madeleine Jeay Kathleen Garay, *The Distaff Gospels: A First Modern English Edition Of Les Évangiles Des Quenouilles*, s.95

¹⁶¹ Madeleine Jeay Kathleen Garay, *The Distaff Gospels: A First Modern English Edition Of Les Évangiles Des Quenouilles*, s.38.

pazartesi doğması başka bir kişinin Pazarına ya da başka yerlerde Salı gününe denk geliyor olabilir. Tahmin edildiği üzerine çok duyulan düzinelerce varyasyon vardır. Bunların en çok duyulanlarını şöyle sıralayabiliriz: ¹⁶²

- Pazartesi çocuğunun yüzü adil,
- Salı gününün çocuğu, zarafet dolu,
- Çarşamba gününün çocuğu acıyla doludur.
- Perşembe çocuğu çoktan gitmek zorunda kalmıştır,
- Cuma gününün çocuğu sevecen ve vericidir,
- Cumartesi çocuğu yaşamak için çok çalışmak zorundadır,
- Ancak Sabbath Günü doğan çocuk, kaygısız ve çekici, iyi ve neşelidir.
- Dilin gelişimi pazarın çocuğuna farklı bir bakış açısı getirdi.

Noel günü doğan bir kişinin, hayvanlarla konuşarak anlama gücüne sahip olabileceğine inanılırdı. Ayın 13. Günü doğan bir çocuğun ise aynı gün öleceği inancı hakimdi. ¹⁶³

2.4.2.8.Mum

Yüzyıllar boyunca mum alevi gizemini korumuştur. Antik Mısırlıların güneye bakan bir mağarada, bir Tanrı görüntüsü elde edilene kadar mum alevine baktığı bir batıl inançları vardı. Çağdaş dinlerin bile törenlerinde hala ortamın mumla aydınlatılması vardır ve birkaç bin yıldan beri süren eski bir batıl inançta bunda etkilidir çünkü bu mum alevinin kötü ruhları uzaklaştırdığı söylenirdi. Başka bir inancıya göre ise evde bir mum ışığı yanmakta zorlanıyorsa bu yağmurun yaklaştığının habercisidir. Günümüzde devam eden bir diğer batıl inanç ise doğum günü pastalarındaki mumların üflenmesine yönelik olan inançtır. ¹⁶⁴

Bu inancın kökleri ise antik Yunanlılara kadar uzanmaktadır. Diğer kültürler bir öküz kavurarak doğum günlerini kutlardı - fakat Yunanlılar tarafından tapılan birçok Tanrı ve Tanrıçalar arasında Artemis - ayın Tanrıçasıydı ve doğum günü dolunay gibi

¹⁶² Max Cryer, *Superstitions and why we have them*, s. 19.

¹⁶³ William Carroll, *Superstitions 10,000 you really need*, s.13.

¹⁶⁴ Max Cryer, *Superstitions and why we have them*, s. 29.

yuvarlak bir kek hazırlayarak kutlanırdı. Ay, aydınlıkla parladığından, kekin üstü mumlarla süslenirdi. Böylece dairesel parlayan pasta Ay'a benzerdi. Buna paralel bir hurafe, mumları üfleyerek dumanın aya ulaşmasıyla tutulan dileğin kabul olacağı yönündedir. Binlerce yılda, ay ve onun isteklerini yönetmesi arasındaki eski bağ ortadan kalktı ve artık yapılan bazı doğum günü pastaları da yuvarlak değil. Pasta ve beraberinde bir dilek eşliğinde mumların üflenmesi ardındaki batıl inanç nadiren kabul edilse de bir gelenek halini alarak devam ettirildi.¹⁶⁵

Whitsuntide 'da doğan bir çocuk, kötü bir sinire sahip olacaktır ve bir cinayet işlemiş olacaktır. O zamanlarda doğan bir çocuğa şans getirmek için bir mezar açılmalı ve bebek içine bir kaç dakikalığına koyulmalıdır. Bu işlemden sonra kötü büyü kırılır ve çocuk güvende olur.¹⁶⁶

Kız veya erkek çocuğu fark etmez bir çocuk vaftiz edilirken eğer kızsız ve 2 dedesi varsa ileride 2 veya daha fazla kocası olur demektir. Eğer bir erkeğe ve 2 büyükannesi varsa yaşı geldiğinde 2 eşi olacak demektir.¹⁶⁷

Bir çocuğun bir yaşından öncesinde bir aynaya bakmasına izin verilmemelidir, çünkü bu ölüm demektir.¹⁶⁸

Hamile bir kadın, "hayal gücü yüzünden" korkuyla balık kafaları yememelidir. Aksi takdirde çocuğu normalden sivri dilli olur.¹⁶⁹

¹⁶⁵ Max Cryer, *Superstitions and why we have them*, s. 20.

¹⁶⁶ Lady Wilde, *Ancient Legends Of Ireland*, s.140.

¹⁶⁷ Madeleine Jeay Kathleen Garay, *The Distaff Gospels: A First Modern English Edition Of Les Évangiles Des Quenouilles*, s.95

¹⁶⁸ Clifton Johnson, *What The Say In New England*, s.112.

¹⁶⁹ Madeleine Jeay Kathleen Garay, *The Distaff Gospels: A First Modern English Edition Of Les Évangiles Des Quenouilles*, s.38

2.4.3. Ölümle ilgili batıl inançlar

2.4.3.1. Gömme

“Tis, bazılarının sevgiyle öldüğünü söyledi:
 Ve Orada bir kilise avlusu mezarı bulunmuştur
 Soğuk kuzey'in kutsanmamış topraklarında,
 Çünkü Zavallı adam kendini öldürdü
 Aşkî böylesine acıtmıştı...”
 William Wordsworth “Tis said, that some have died for love”¹⁷⁰

Kilise mezarlıkları kutsanmış zemin üzerinde olmasına rağmen, mezarlıkların kuzey tarafı daima popüler olmazdı. Çünkü insanlar, hayaletler ve kötü ruhların bu tarafta yaşadıklarına inanıyorlardı. Bu nedenle, kuzey tarafı genellikle intihar mezarları, vaftiz edilmemiş insanlar ve henüz doğmamış bebekler için saklıdır. Kuzeyin şeytanın mekânı olduğuna inanılıyordu. Eski bir Avrupa inanişına göre yeni kutsanmış bir mezarlığa ilk gömülen kişi şeytana aittir. Bunun çaresi mezarlığa bir köpek veya domuz gömmektir. Böylece problem çözülür ve mezarlık, insanlar için uygun hale gelir.¹⁷¹

Gizemli bir büyü için bilinen en güçlü nesnelere biri, iblis adına mezardan alınan, yeni vaftiz edilmemiş bir bebeğin elidir. Çoğu hastalığın tedavisinde ölü bir elin değeri vardır ve birçok zaman hasta insanlar, ölü birinin cesedinin yattığı eve getirilerek ölü kişinin elinin üzerine yatırılıyordu.¹⁷²

Bir ceset sarılmış bir çarşafın köşesi başın etrafına bağlanırsa baş ağrısı tedavisi olur. Bir cesetten alınan bir parça keten sargısı, etkilenen bölümün çevresine bağlanırsa bu uzuvun şişmesini iyileştirir. Ölüyü beklemek için kullanılan mum uçları, yanıkların iyileştirilmesinde büyük etkiye sahiptir.¹⁷³

¹⁷⁰ William Wordsworth, *The Poetical Works*, Vol I, Edward Moxon, London, 1857, s.254.

¹⁷¹ Richard Webster, *The Encyclopedia of Superstitions*, s.59.

¹⁷² Lady Wilde, *Ancient Legends Of Ireland*, s.81.

¹⁷³ Lady Wilde, *Ancient Legends Of Ireland*, s.81.

2.4.3.2. Ölü ruhunun yeryüzüne dönmesini engellemek için cenaze sırasında siyah giyilmesi

Cenaze törenlerinde siyah giyinmek veya siyah bant takmak ölen kişinin ruhunun yeryüzüne geri dönmesini engellemek içindir. Avrupa'nın bazı yerlerinde kocası ölen kadınlar eşlerinin ruhları kendilerine musallat olmasın diye tam yedi yıl boyunca siyah giymek zorundaydı. Siyah giymenin ölümler tarafından görünmeyi engellediğine inanılırdı.¹⁷⁴

2.4.3.3. Ani ürpermeler ise mezar çığnemeye delalettir

“Bayan (ürperir) Lordum! Birisi mezarımın üzerinde yürüyor.”

Jonathan Swift “Polite conversation in three dialogues”,¹⁷⁵

Bazen bir anda bi ürperme, bir titreme gelir, anlıktır gelip geçer, anlamlandıramayız. İşte bu hisse eskiden “birisi şuan mezarımı çığnıyor” diye bir anlam verilmiştir. İnanışın efsanesi ise Ortaçağda yaşayan insanların hayat yollarının Tanrı tarafından çoktan oluşturulduğuna inandıkları gibi mezarlarının bile nerede olacağını çoktan belli olmasına inanmalarından gelmektedir.¹⁷⁶

2.4.3.4. Mezara Çiçek Koymak

Mezara çiçek koyma inancı da temelde siyah giymekle aynıdır. Ölen kişinin ruhunun yeryüzüne dönerek başka bir canlıya musallat olmasını engellemek için kapı önüne ya da mezarın başına çelenk asılırdı.¹⁷⁷

O zamanlarda Kasım arifesinde ölenler için yiyecek bırakılmıyordu. Yemek kaybolursa, ruhların almış olduğuna işarettir; çünkü hiçbir ölümlü sol taraftaki yiyeceğe dokunmaya ya da yemeği yemeye cesaret edemez. Kasım gecesi odanızda arkada ayak

¹⁷⁴ Peter Lorie, *Batıl inançlar*, s.242.

¹⁷⁵ Jonathan Swift, *Polite Conversation in three dialogues*, Charles Whittingham&Co. At the Chiswick pres, London, 1892, s.108.

¹⁷⁶ Chloe Rhodes, *Modası Geçmiş Batıl İnançlar Kitabı, Kara kediler, Kem Gözler*, (Çev. Bahar Uulukan), s.67.

¹⁷⁷ Peter Lorie, *Batıl inançlar*, s.242.

sesleri duyduğunuzu hayal ederseniz başınızı çevirip asla bakmayın; Çünkü o zamanlar ölümler yürüyorlardır ve bakışları ise ölümcüldür.¹⁷⁸

Yağmur açık bir mezara düştüğünde, aynı aile içinde yıl bitmeden bir başka ölüm daha olacak demektir.¹⁷⁹

2.4.4. Besinlerin ve Bitkilerin Özellikleri

2.4.4.1.Tuz-su inancı

Eski din kitapları ve toplumun geleneklerinde iyi bir yaşam için sahip olunması gereken şeylerin korunması ve devamlılığını sürdürmesi için birçok törenden bahsedilir. Hristiyan dünyasında bu törenleri yönetecek güç Papaz iken, Hristiyanlık öncesi dönemde Şamanlar ve Büyücüler bu görevi üstlenebilecek kabiliyetteki kişiler olarak kabul edilmişlerdir.¹⁸⁰

İnsan sağlığı ve kötü ruhlardan korunmak ve onları kovmak için gerekli olan tuz ve su Hristiyanlık inancına göre kutsaldır. Kilise tarafından vaftiz törenlerinde, istavroz çıkartmada kutsal su kullanılması günümüzde de hala yaygın olan bir inançtır ve yüzyıllardır şeytanı ve kötü cinleri kovmak ve bereket sağlamak için kullanılır.¹⁸¹

2.4.4.2.Soğanlar

Cadılar soğanları sevmemektedir, bu nedenle bir ya da iki tane soyulmamış veya kesilmemiş soğanı evde tutmak iyidir. Bununla birlikte, soyulmuş bir soğan, mikropları emer böylece tüm tehlikeyi kendi içine alarak bir hastalık süresini kısaltır ve evdeki diğer kişilerin bu sıkıntıyı yakalamasını önlediğine yönelik eski bir inanç vardır.¹⁸²

¹⁷⁸ Lady Wilde, *Ancient Legends Of Ireland*,s.140.

¹⁷⁹ Clifton Johnson, *What The Say In New England* s.111.

¹⁸⁰ Peter Lorie, *Batıl inançlar*, s.22.

¹⁸¹ Peter Lorie, *Batıl inançlar*, s.22.

¹⁸² Max Cryer, *Superstitions and why we have them*,s.109.

2.4.4.3.Biberiye

“Bak bunlar biberiye. Hatırlayasın diye. Ne olur canım, hatırla. İşte, bunlar da menekşe. Düşünesin diye.” (Hamlet IV. Perde, V.sahne)¹⁸³

Biberiye bitkisi ise, M.Ö. 500 yılından bu yana lezzet vermek için kullanılmıştır. Hem mutfakta hem de başka türlü kullanımlarla yüzyıllar boyunca efsaneler ve batıl inançlar içinde yer almıştır. Antik Yunanistan'daki öğrenciler, sınavlar sırasında beyinlerinin işlev görmesine yardımcı olmak için saçlarına biberiye dalı takıyorlardı. Biberiye demeti taşımak ise cadılara, kötü perilere, kötü ruhlara, gök gürültüsüne, şimşek ve saldırılara karşı koruma sağlamaktadır. Resmi kutsal Kitap'a yaratıcı bir ek olarak, bebek İsa'nın giysilerini yıkayan ve onları biberiye çalılığına seren ise Meryem idi. Sonuç olarak, normalde beyaz olan biberiye çiçekleri, maviye dönüştü ve de tüm biberiye çiçekleri artık öyle kalmıştır. Batıl inançlardan birine göre biberiye, ölen kişinin eline cenaze töreni sırasında yerleştirilir. Çünkü diğer tüm kullanımların yanında, geleneksel olarak biberiye hatıranın koruyucusudur.¹⁸⁴

2.4.4.4.Adamotu (mandragora)

Cerrahide anestezi maddesi olarak ya da ağrılı bir hastayı uyutmak için binlerce yıl boyunca kullanılan Adamotu, insan bedenine benzeyen şeklinden dolayı Eskiçağ ve Ortaçağ'da şans getiren ve kötü ruhlara karşı koruyucu bir özel güce sahip olduğuna inanılan bir bitkidir.¹⁸⁵

Özgün olarak “Sevgi bitkisi “ anlamına gelen Adamotunun çeşitli dillerde otuza yakın adı vardır. Tevrat'ta “dudaim” adıyla bahsi geçer; Müslümanlar ise bu bitkiye “abdüsselam otu” adını vermiştir. Adamotunun etkilerinden biri de cinsel gücü arttırmasıdır. Bu özelliğinden dolayı Araplarda “şeytan elması” , pek çok kültürde ise “aşk elması” diye bilinir. Alman halk bilimindeyse adı ”alrune” dır. Bu bitki, “kullanının tüm gizli sırlarını açığa vurduran, insan biçiminde bir devin ruhunu içeren büyülü bir kök” şeklinde tanımlanmıştır. Mitolojiye göre, kökü yirmi yılda bir metreye ulaşır ve insana benzediği için dişisi de olur, kökü yerinden çok zor oynatılır ve

¹⁸³ William Shakespeare, *Hamlet*,(Çev. Bülent Bozkurt),Remzi Kitabevi,İstanbul,2007,s.173.

¹⁸⁴ Max Cryer,*Superstitions and why we have them*,s.125.

¹⁸⁵ Zeki Tez, *İlaç ve Parfümün Sihirli Dünyası*, Hayykitap,İstanbul, 2010,s.23.

yerinden sökülme istendiğinde de bağırır. Onu kazarak çıkartmak ve onun feryadını dinlemek ölüm anlamına geldiğinden, günün birinde bir kökçü, adamotunu yerinden oynatabilmek için bir köpeğin ipini köke bağlamış veya hayvana et tutmuş, sonunda kök yerinden oynamış ama köpek de adamotunun zulmüne uğrayarak cinsiyet değiştirmiş ya da ölmüştür.¹⁸⁶

Adamotunun görünmezlik, zenginlik ve aşk getirdiği tüm hastalıklara şifa olduğuna inanılırdı. Adamotu kökü, topraktan sökülürken güçlü bir çığlık atardı ki bu çığlığı duyanlar, korkudan bayılır ya da drek maruz kalırsa ölürdü. ve kök, bir Cuma günü sabahı kara bir köpeğin boynuna bağlandıktan sonra köpeğe uzatılan bir et parçası yardımıyla köpek çağrılarak topraktan çıkartılmalıydı. Bu boş inanışlar , XVII. Yüzyıla dek sürmüştür.¹⁸⁷

2.4.4.5.Yonca

Üç yapraklı bir yoncanın şanslı olduğu düşünülürse, çok daha nadir olan dört yapraklı yonca olağanüstü şanslı olmalıdır. Eski bir efsanede, Âdem ile Havva Cennet Bahçesi'nden atılınca Havva'nın, orada yaşadığı mutluluğu hatırlamak için dört yapraklı bir yonca aldığı söylenir. Sonuç olarak, dört yapraklı bir yonca bulmak iyi şans ve mutluluk işareti haline geldi. İsa'nın haçı dört parçadan oluştuğu için, Hristiyanlar, dört yapraklı yonca severler.¹⁸⁸

Genç bir kadın, kapının üzerine dört yapraklı bir yonca koyarsa kapıdan giren ilk bekâr adam evleneceği adamdır. Bunun yerine, kız yoncayı yemeyi ya da ayakkabısına koymayı tercih ederse, daha sonra karşılaştığı ilk bekâr erkek onun kaderidir.¹⁸⁹

2.4.4.6.Elma

Kutsal Kitabın Âdem ve Havva'ya ait hikâyesinde elma sözü yoktur; ancak bu yanlış algılama, biri tarafından yenildiğinden beri felaketin onları vurduğu konusunda ısrarcıdır.¹⁹⁰

¹⁸⁶ Zeki Tez, *İlaç ve Parfümün Sihirli Dünyası*, s.23-24.

¹⁸⁷ Zeki Tez, *İlaç ve Parfümün Sihirli Dünyası* ,s.28.

¹⁸⁸ Richard Webster, *The Encyclopedia of Superstitions*,s.77

¹⁸⁹ Clifton Johnson, *What The Say In New England*,s.41.

Noel Gününde elma ağaçlarının dalları boyunca güneş parlarsa, gelecek yıl iyi bir meyve hasadı olacaktır.¹⁹¹

2.4.4.7.Fesleğen

Genelde yetiştirmek zor değildir, ancak yemek pişirirken lezzet katmasının dışında fesleğenin hayatınızda belirsiz etkileri olduğuna dair inanışlar vardır. Eski Yunanlılar, kötü şans getirdiğini ve nefrete neden olabileceğini düşünürken, İtalyanlar ise onu sevgi temsili olarak gördüler.¹⁹²

2.4.4.8.Defne

Yemeklere lezzet katmalarının yanı sıra, defneyaprakları tarihsel bir yoğunlukları vardır. Antik Romalılara göre defne ağacı, zafer simgelerdi ve yaprakları kötülüğe, özellikle de cadılara ve hayaletlere karşı korurdu. Kazananlar, defneyapraklarıyla taçlandırılır, evler iyi şans getirmesi onun onlarla süslenirdi. Yastık altına defne yaprağı koymanın gece hoş rüyalar görmeye yardım ettiği düşünülüyordu ve kıyafetlerde taşınan defneyaprağının kötü ruhları savuşturacağı görüşü hâkimdi.¹⁹³

2.4.4.9.Sarımsak

Sarımsağın her zaman koruyucu bir gücü olduğuna inanılırdı. Romalı askerler sarımsağın kendilerine cesaret verdiğiğine inanırlardı. Denizciler ise geminin batmasına engel olduğu inanışına sahiptiler.¹⁹⁴ Sarımsağın ayrıca Madencileri kötü yeraltı şeytanlarından korumak; Bebeğin yastıklarının altına yerleştirilirse, onu gece korumak gibi güçleri olduğuna da inanılırdı. Hastalıklar, cadılar, soyguncular ve vampirlerden korunmak için ise eve sarımsaktan yapılan çelenkler asılırdı.¹⁹⁵

¹⁹⁰ Max Cryer, *Superstitions and why we have them*, s. 11.

¹⁹¹ Clifton Johnson, *What The Say In New England* s.85.

¹⁹² Max Cryer, *Superstitions and why we have them*, s. 16.

¹⁹³ Max Cryer, *Superstitions and why we have them*, s. 16.

¹⁹⁴ Richard Webster, *The Encyclopedia of Superstitions*, s.214.

¹⁹⁵ Max Cryer, *Superstitions and why we have them*, s. 58.

2.4.4.10. Yumurta

Romalılar cadıların kırılmamış yumurta kabuklarını kullanarak yiyen kişiye büyü yapabileceklerini düşünüyorlardı.¹⁹⁶ Cadıların bir yumurta kabuğu, bir kabak veya midye kabuğu ile fırtınalı denizlerdeki bir gemide delik açabileceğine dair bir inanış vardı.¹⁹⁷

2.4.4.11. Ekmek

Modern zamanlarda dahi olsa, “aile reisi (eve ekmek getiren)” ve “açlık sınırı” ifadeleri, ekmeğin temel besin olarak her zaman dikkate değer bir mali kabiliyet ve hayatta kalma simgesi olduğunun altını çizmektedir. Ancak hurafelere duyarlı olanlar, şunlara dikkat etmelidir:¹⁹⁸

- Evde ölü bir insan varsa ekmek hiç pişirilmemelidir.
- Eski bir Galya batıl inancı, pişmiş ekmeklerde çatlaklar ya da delikler varsa uyarır; aileden birileri yakında ölecektir.
- Ekmek pişirirken, pişiren kişi şarkı söylememelidir.
- Bir somun daima masanın üstünde ters olmalıdır, yoksa orada oturan herkes için kötü şans gelir.
- Eğer tereyağlı bir dilim yere düşerse, tereyağlı yüzü yukarda ise yakında bir misafir gelecektir.
- Bekâr bir kadın, eğer tabakta kalan son dilim ekmeği alırsa, bekâr kalacaktır.
- Son dilimi alan bekâr bir adamsa servet sahibi bir kadınla evlenir.
- Fakat eğer bir erkek ve kadın, son dilimi paylaşırsa onlara sevgi ve servet gelecektir.
- Tüylü bir göğüs isteyen genç bayanlar, çok fazla yemek yiyerek bunu başarabilirler.

¹⁹⁶ Chloe Rhodes, *Modası Geçmiş Batıl İnançlar Kitabı, Kara kediler, Kem Gözler*, (Çev.Bahar Uulukan),s.84.

¹⁹⁷ Reginald Scot,*The Discoverie of Witchcraft*,Elliot Stock,London,1886,s.104.

¹⁹⁸ Max Cryer,*Superstitions and why we have them*, s. 23.

- İngiltere'nin batısında küçük erkek çocuklar, hamur yoğrulurken uzak durmaları konusunda uyarılırlar; bu durumda hamur yoğuran birisi, onlara unlu bir elle dokunursa; bu durumda çocuğun sakalları asla uzamayacaktır.

2.4.4.12. Meşe Palamadu

Meşe palamudu, kutsal meyve olduğu için, koruyucu güçlere sahip olarak kabul edilir. İnsanlar hastalık ve hastalıklı kişiden koruduğuna inandıkları için meşe palamudunu muska gibi her zaman taşımışlardır. Meşe palamudu, ilk zamanlardan beri kullanılan gıdalardan biridir ve onu yiyen insanların doğurganlığının arttığına ve uzun ömürlü olmasını sağladığına inanılmaktadır. Başka bir batıl inanç ise meşe palamudu bir pencerenin üzerinde durursa üzerinde durduğu eve asla yıldırım çarpmayacağına dair olan inanıştır. Bu inanç, Thor'un fırtınada bir meşe ağacının altında barınmasını anlatan İskandinav hikâyesinden türetilmiştir. Bir meşe palamudunu size iyi şans ve uzun bir yaşam sağlamak gibi çekici yanları için yanınızda taşıyabilirsiniz.¹⁹⁹

2.4.4.13. Badem

Badem bir koza içine kapalı olduğundan, ölümlü bedeninde ruhun sembolü olarak kabul edilirdi. Batı ezoterik geleneğinde badem, gizlenen, sır ya da gizemli bir şey anlamına gelir. Dolayısıyla, badem yeme bir kişinin sırlarının başlamasını belirtir. Badem ağacı erken ilkbaharda çiçek ve yenilenme ve yeniden doğuşu simgeliyor. Hatta bir Yunan efsanesinde Phyllis, nişanlısının intiharından sonra bir badem ağacına dönüşmüştür.²⁰⁰

2.4.4.14. Marul

Romalılar ve Ortaçağda Avrupa'da döneminde cinsel gücü arttıran bir sebze olarak görülen Marul, aynı zamanda aşk iksirlerinde de kullanılırdı. Ama yine aynı dönem Avrupasında bahçesinde çok fazla marul yetiştiren bir kadının kısır kalacağı gibi zıt bir inanış da vardı.²⁰¹

¹⁹⁹ Richard Webster, *The Encyclopedia of Superstitions*, s.2.

²⁰⁰ Richard Webster, *The Encyclopedia of Superstitions*, s.7.

²⁰¹ Peter Lorie, *Batıl inançlar*, s.132.

2.4.4.15. Çiçekler

Kendi arzuları olmadan, beyaz çiçekler, kasvetli batıl inançlara neden olurlar. Girdikleri odaya felaket getirdiğine inanılan beyaz çiçekler özellikle kar damlaları gibi başını sarkıtanlar ve ya tatlı kokulu türlerse bu koku ölenlerin ruhlarının kokusu sebebiyledir ve eğer rüya gördüğünüzde beyaz çiçekler görürseniz, söz konusu ölüm size yakın biri için olacaktır. Öte yandan kırmızı çiçekler iyidir, çünkü kırmızı çiçekler, kanın rengidir ve bu nedenle hayat simgelemektedir. Ancak hastaneye bir hastaya çiçek götürüyorsanız veya gönderiyorsanız, kırmızı çiçekleri beyazla karıştırmayın. Kırmızı ve beyaz çiçeklerden oluşan bir buket civarda yakında bir ölüm olacağına işaretler.²⁰²

2.4.4.16. Çobanpüskülü

Koridorlar neden ağaç dalları ile süslenir? İsa ve doğumundaki kutlamaların gelişmesinden birkaç bin yıl önce, salonlar çobanpüskülü ile süslenirdi. Druidler, Keltler ve antik Romalılar, çobanpüskülünün kışların en sert döneminde bile yeşil kalma kabiliyetinden etkilendiler ve baharın geri gelip dünyanın yeşile döneceğini hatırlatmak için onu evlerinde tuttular.²⁰³

2.4.4.17. Huş ağacı

Norveç Tanrısı Thor'un huş ağacı kutsaldır. İnsanlar koruma sağlamak ve kendilerine zarar gelmemesi için ağaçtan bir parça takıyorlardı. Bazen çiftlik hayvanlarını cadılardan korunmak için huş ağacından çitler yapılırdı. Kötü ruhların eve girmesini engellemek için huş ağacı kapıların üzerine yerleştirildi. Evine girmek isteyen cadılar önce ağaçtaki her yaprağı saymak zorunda olduğu için, ön kapının yakınında bir huş ağacı dikmek iyi bir fikirdir.²⁰⁴

²⁰² Max Cryer, *Superstitions and why we have them*, s.55.

²⁰³ Max Cryer, *Superstitions and why we have them*, s.72.

²⁰⁴ Richard Webster, *The Encyclopedia of Superstitions*, s. 45.

2.4.4.18. Zambak

Eski Yunanlılar, Hera'ya Olimpiyat Kralı Zeus'un karısı "Cennetin Kraliçesi" olarak ibadet ettiler. Zeus'un evlilik dışı bir çocuğu vardı, ancak kraliyet soyuna çekmesini istediği için onu uykudaki karısının memesinin üzerine koydu ve sihirli bir şekilde göğüslerinden süt geldi. Fakat Hera, aniden uyandı ve bilinmeyen bebeği görüp kenara itti. Anne sütüne ait bazı damlalar, yere düştü ve dünyanın ilk zambakları büyüdü. Kökenleri kazara da olsa, zambak çiçekleri çeşitli erdemlerle kutsanmıştır. Bir düşün buketindeki zambak erdem ve masumiyeti simgeler ve aynı zamanda cenaze töreninde ölen kişinin masumiyetini sembolize etmesi için yerleştirilir. Dahası, her iki durumda da zambak, kötü güçleri savuşturmak için kullanılırdı. Ev bahçesine dikildiğinde, zambak çiçekleri hayaletleri uzak tutar.²⁰⁵

Hristiyanlıkta zambak inancı, Adem ve Havva'dan gelir. Havva'nın cennetten kovulmalarının ardından akıttığı gözyaşlarından doğmuştur. Saflıkla ve doğurganlıkla olan ilişkisinden dolayı Bakire Meryem ile ilişkilendirilir.²⁰⁶ Ek'te Leonardo da Vinci tarafından yapılan resim de Bakire Meryem'e Baş melek Cebrail tarafından Hz. İsa'yı doğuracağı müjdesini verirken elinde zambak vardır.

Ek-5 The Annunciation by Leonardo da Vinci²⁰⁷

2.4.5. Renklerin ve sayıların taşıdığı anlamlar

Dünyanın Tanrı'nın parmağı ile yazdığı bir kitaba benzediğine inanan Ortaçağ insanı, evrendeki her şeyin de doğüstü bir anlamı olduğuna inanmaktaydı. Bu nedenle her taş, bitki ve hatta hayvanın bile ahlaki veya mistik bir anlamı vardı. Bu anlamlarda renklere olumlu veya olumsuz anlamlar yüklenebilirdi; çünkü Ortaçağ sembolizmi zıt iki anlamın bir şeyin içinde olabileceğini ifade ederdi. Yani bazen Hz. İsa'yı bazen de şeytanı temsil ederdi. Bir başka nedeni ise Ortaçağda renklere verilen anlamlardaki zevklerin ve fikirlerin değişmesiydi.²⁰⁸

²⁰⁵ Max Cryer, *Superstitions and why we have them*, s.90.

²⁰⁶ Chloe Rhodes, *Modası Geçmiş Batıl İnançlar Kitabı, Kara kediler, Kem Gözler*, (Çev. Bahar Uulukan), s.133.

²⁰⁷ Bkz. Ekler Tablosu Ek 5.

²⁰⁸ Umberto Eco, *Güzelliğin Tarihi*, (Çev. Ali Cevat Akkoyunlu), Doğan Kitap, İstanbul, 2006, s. 121.

2.4.5.1.Siyah

Siyah, koyunların genellikle şanslı sayılmasına rağmen, siyah renk genellikle günahkâr bir renk olarak kabul edilir. Siyah, cenazelerde giyilir ve çoğu insan, bunun cenazeye saygı göstermek olduğunu düşünüyor. Aslında ölüm, varlığında insanın önemsiz olduğunu söyleyen bir Roma geleneğinin devamıdır. Cadılar, genellikle siyah giysilerle tasvir edilir ve çoğunlukla bir kedi veya kuzgun gibi şekillerine büründükleri hayvanlar da siyahtır. Ortaçağda şeytanın cadılarla sohbet ederken kendisini siyah bir kediye dönüştürdüğüne inanıldığından Cadılar Bayramı'nda siyah kediler sıklıkla görülürlerdi.²⁰⁹

2.4.5.2.Kırmızı

Hem doğu'da hem de batı'da ateşin rengi olan kırmızı, ikili bir çok anlamı barındırır. Aşkın rengi olduğu kadar öfkenin, şansın olduğu kadar uğursuzluğunda rengidir. Batı kültüründe gayri meşru bir tutkuyu temsil ederken doğu için saf aşkın rengidir kırmızı. Cesaretin rengi olarak görülürken bir ayrımla kana susamışlık anlamı da içerir kırmızı. Özellikle Hristiyan Kilisesi için çarmıha gerilen İsa'nın kanını temsil eder.²¹⁰

2.4.5.3.Beyaz

"Tanrı'ya bilhassa yakışan renk, beyaz'dır." Cicero²¹¹

Çoğu kültürde kutsallığı simgeleyen beyaz, dini törenlerde kullanılmıştır. Vaftiz edilenler, gelinler ve ilk komünyonunu alanlar masumiyet sembolü olan beyazı giyerlerdi.²¹²

2.4.5.4.Yedinci çocuğun özelliği

Yedi, birçok kültürde kutsal ve şanslı sayılan rakamlardan biridir. Özellikle şifacılık konusunda yedinci çocukların özel güçleri olduğu inancı hâkimdir. Yedinci

²⁰⁹ Richard Webster, *The Encyclopedia of Superstitions*, s.49

²¹⁰ Kathryn Wilkinson (Proje Ed.), *Kökenleri Ve Anlamlarıyla Semboller Ve İşaretler*, s.280

²¹¹ Cicero, *Herşey Bitmek için Başlar*, (Çev.Cengiz Çevik), Aylak Adam, İstanbul, 2016, s.84.

²¹² Kathryn Wilkinson (Proje Ed.), *Kökenleri Ve Anlamlarıyla Semboller Ve İşaretler*, s.283

oğul doğduğu zaman eğer bir solucanı bebeğin eline koyarsanız ve ölene kadar tutarsanız, çocuğun tüm hastalıkları ortadan kaldıracak bir gücü olacağına inanılır.²¹³

2.4.5.5.Kutsal Üç

Eski Mısırlılardaki ve Eski Yunanlılarla Romalıların güçlü bir Tanrılar üçlüsü vardır. Hristiyanlar Baba, Oğul ve Kutsal Ruh teslisine inanırken, İslam’da üç ruhu simgeler. Bu nedenle birçok dinde üç kutsal bir sayıdır.²¹⁴

2.4.5.6.Uğursuzluk getirdiğine inanıldığından on üç sayısının kullanılmaması

Bu sayı en çok korkulan evrensel sayıdır. Bazı batıl İskandinav mitolojileri ve Balder’in ölümünün hikâyesi ile başladığını söyleyebiliriz. Kötü Loki’i Balder’in 12 Tanrıdan oluşan davetine gelerek ortamı bozmuştur. Sevilen Tanrı Balder’i ökseotu kullanarak öldürmüş böylece bu laneti başlatmıştır. İncil’de de İsa ‘nın ölümünden önce yapılan son yemek ve kişi sayısı buna benzetilir. Bu doğrultuda artık 13 sayısının batıl inancı gelişmiş ve ne zamanki 13 kişi aynı anda yemek yese, bir yere gitse o sene içinde içlerinden birinin öleceğine inanılmıştır.²¹⁵

2.4.5.7. 666

“... Öyle ki, kendinde nişan-yani canavarın adı ya da adının sayısı bulunmayan, ne bir şey satın alabilirsin ne de satabilirsin! İşte bilgeliğe çağrı. Akli olan hesap etsin canavarın sayısını: çünkü bu sayı insanı simgeler. Sayısı ise altı yüz altmış altıdır.”(vahiy 13)²¹⁶

İncil’de bahsi geçen bu canavardan dolayı Hristiyanlar, bu sayıyı kötülüğün sembolü olarak kabul eder. İmparator Nero’nun adının sayısal şifresinden türemesinden dolayı bazı bilginler, bu sayının devletteki sahte Tanrılaşmayı simgelediğini iddia eder. Ancak çoğunlukla “deccal” sembolü olarak kabul edilir.²¹⁷

²¹³ Lady Wilde, *Ancient Legends Of Ireland*,s.202.

²¹⁴ Kathryn Wilkinson (Proje Ed.),*Kökenleri Ve Anlamlarıyla Semboller Ve İşaretler*,s.294.

²¹⁵ Joanne O’Sullivan, *Book Of Superstitious Stuff*, Charlesbridge., Watertown, 2010.s.23.

²¹⁶ İncil,”Vahiy 13: 17,13:18”,Ohan matbaacılık,2004,s.901.

²¹⁷ Kathryn Wilkinson (Proje Ed.),*Kökenleri Ve Anlamlarıyla Semboller Ve İşaretler*,s.296.

2.4.6. Değerli taşların ve madenlerin taşıdığı güçler

Değerli taşların topraktan gelmiş olmaları onlara büyümlü bir güç vermiştir. Yüzyıllar boyunca ilahi enerji ile bağdaştırılan bu taşların şeffaf olanları kehanet ile bağlantılıdır. Farklı anlamlarla da kullanılan bu değerli taşlardan ve madenlerden bazıları ise şunlardır;²¹⁸

2.4.6.1.Demir

Demir, sayısız yüzyıllar boyunca, şanssızlıktan korunmak ve yaklaşmakta olan kötü güçleri göndermek için güçlü ve doğal olarak görülen güçlü bir metaldir. Örneğin cadılar demirden geçemezler yani makas veya bir bıçak kapının önündeki karşılama paspasının altına konursa onları başka bir yere gitmeye zorlayacaktır. Bebeğinizi korumak için beşiği üzerinde bırakılan bir demir şiş onları güvende tutacaktır. Birisi hasta olduğunda, bir demir parçası ona sürülüp sonra dışarıya çıkarılıp bir ağaca çivilenirse, hastalık ağaca aktarılır. Paskalya'dan bir gün önce ağza bir parça demir koymak ve üzerini ısırarak yılın geri kalanını da sizi diş ağrısından uzak tutar. Gece kramplarından muzdaripseniz ve eski ve tozlu bir kılıca sahip olacak kadar şanslıysanız, onu yatağınızda tutun ve kramplar artık sizi rahatsız etmesin.²¹⁹

2.4.6.2.Mıknatıs taşı

Manyetik özellikleri ona büyümlü bir yakıştırma yapılmasına neden olmuştur. Mıknatıs taşı taşıyan kişinin sürüngenlerin arasından saldırıya uğramadan geçeceğine ve geleceği görebileceğine inanılırdı.²²⁰

2.4.6.3.Zümrüt

Hristiyanlıkta inancın sembolü olan zümrüt renginden dolayı ölümsüzlüğü, gençliği çağırır. Bu nedenle de bazı halk inanışlarında şifa taşı olarak geçer.²²¹

²¹⁸ Kathryn Wilkinson (Proje Ed.),*Kökenleri Ve Anlamlarıyla Semboller Ve İşaretler*,s.42

²¹⁹ Max Cryer,*Superstitions and why we have them*,s.80.

²²⁰ Kathryn Wilkinson (Proje Ed.),*Kökenleri Ve Anlamlarıyla Semboller Ve İşaretler*,s.47

²²¹ Kathryn Wilkinson (Proje Ed.),*Kökenleri Ve Anlamlarıyla Semboller Ve İşaretler*,s.42

2.4.6.4.Ok başı

Ok başı sembolü; çakmaktaşlarından yapılan Ok başlarının Cennetten yağdığı ya da uçan ruhlar tarafından düşürüldüğüne Japonya'da inanılmaktaydı. Günümüz medeniyetinin ilk günlerinde, muska olarak hastalığa karşı korunmak ve Kötü Gözü önlemek için çok popüler olmuşlardır; Avrupa'da iken Elflerin ürünü olarak görüldü (Elf okları veya peri silahları), suya atılan veya batırılanların kadınsı hastalıkların tedavisinde çok etkili olduğu düşünülmekteydi.²²²

Tanrıça Isis'in en yaygın simgesi Hilal Ayıydı, Roma kadınları tarafından ayakkabıları üzerine büyücülükten korunma olarak giyilirdi ve ayın etkisindeki kötü ruhların önüne geçmek, sanrılar, histeri veya çılgınlıkları kendilerinden uzak tutmak için kullanılırdı. Aynı zamanda Isis'in iyi niyetini çekmek, annelikte mutlu, hayatta şanslı ve başarılı olmak içinde kullanılırdı.²²³

2.4.6.5.Kristal

Büyülerde önemli bir yer tutan kristal geleceği görme aracı olarak kullanılma özelliği ile masalarda sıkça karşımıza çıkar. Enerjiyi saklayıp yansıtmasıyla bilinen kristal şifa ve meditasyon da kullanılırdı.²²⁴

2.4.7. Hayvanlar hakkında batıl inançlar

2.4.7.1.Köpekler

Aile köpeği belki bunların dışında olabilir, ancak genel anlamda köpekler birçok batıl inançla bağlantılıdır. Bir köpek sembolik olarak, sözde yalnız başına, yalnız başına, hafifçe kıla, kulaklarını dikmeye, ara sıra düşük bir homurtu yaymaya ve nazikçe görünüştedir. Ancak köpek sahipleri pek bilmese de onlara dair de pek çok batıl inanç vardır. Yalnız bir köpeğin bazen kulaklarını dikmeye, ara sıra homurdanmaya başladığını görürsünüz. Bunu çok görmemize rağmen pek dikkat etmeyiz ancak o köpek

²²² William Thomas&Kate Pavitt,*The Book Of Talismans,Amulets and Zodiacal Gems*,William Rider&Son LTD., London,1914,s.11.

²²³ William Thomas&Kate Pavitt,*The Book Of Talismans,Amulets and Zodiacal Gems*,s.34.

²²⁴ Kathryn Wilkinson (Proje Ed.),*Kökenleri Ve Anlamlarıyla Semboller Ve İşaretler*,s.43

yalnız değildir! Eski insanlar, köpeklerin hayaletler, ruhlar, periler ve hatta ölüm meleğini dahi görebildiğini söylerler. Dahası bir köpek sızlanmaya başlar ve belirgin bir sebep olmadan bunu yapmaya devam ederse, bu durum yakında bir talihsizlik olacağına işarettir.²²⁵

Ancak köpek, aile sağlığına katkıda bulunabilirde şöyle ki bir hastalığa yakalanıldığında batıl inanç sahibi hasta kişiden birkaç tel saç alınır, onları iki dilim ekmek arasına koyar ve bu sandviç köpeğe yedirilirse, Köpek onu yediğinde, hastalık hastadan- şansız olan -köpeğe aktarılır! Bu arada, bir köpeğin soğuk burnunun kökeni de, İncil’de bulunmasalar da çoğu zaman “İncil” olarak sınıflandırılan hikâyelerden birinde efsanevi bir şekilde anlatılır. Bu Nuh ve onun Yaratılış Kitabındaki gemisini Yahudi açıklamasıyla bağlantılıdır. Hayvanların gemide geçirdiği uzun zamanın ardından bir gün bir köpek gemide bir sızıntı olduğunu keşfediyor ve derhal bütün gemiye sızacak olan suyu önlemek için deliği burnuyla kapatmaya çalışıyor. Fark ettiği andan itibaren sızıntı devam ettiğinden köpeğin burnu çok üşüyor. Köpeklerin burnunun soğuk oluşu da buradan gelmektedir.²²⁶

İrlanda’da köpeklerin uğultuları ile ilgili çok garip batıl inançlar vardır. Hasta bir kişinin evinin yakınında bir köpek uluması duyulursa, iyileşme umudundan vazgeçilir ve hasta kaderinin mühürlendiğini bilerek kendini umutsuzluğa bırakır. Fakat İrlandalılar bu inanışta yalnız değiller. Çünkü Mısırlılar, İbraniler, Rumlar ve Romalılar’ da da köpek uluması uğursuzluk olarak görülüyordu. Romalıların köpeklerin ulumasını ölümcül bir kötülük olarak öngörmesinde Sezar’ın ölümünden önce gelen olağanüstü kehanetlerden bahsedilir.²²⁷

2.4.7.2.Kediler

Kediler, eski çağlardan beri insanlarla birlikteydiler; ama muhtemelen iki bin yıl önce Mısır’da evcilleştirildiler. Yunanlılar bu evcilleştirilmiş kedileri Mısır’dan getirmişlerdi ve Yunanistan’dan da kedi kuşağı Avrupa’ya yayılmıştı. Aristophanes’e göre, Yunan ev hayatında kediler, tanıdık bir unsurdu ve herhangi bir şey bozulursa, şu an olduğu gibi “Kedi yaptı” denirdi. Ancak kedilere, Yunanistan’da dini hayranlıkla asla

²²⁵ Max Cryer, *Superstitions and why we have them*, s. 46.

²²⁶ Max Cryer, *Superstitions and why we have them*, s. 46-47.

²²⁷ Lady Wilde, *Ancient Legends Of Ireland*, s.146.

tapılmazdı. Onlara “Mukaddes”varlık olarak yaklaşanlar sadece Mısırlılardı. Bir kedi öldüğünde, bütün aile kederlenir yas tutardı. İrlandalılar ise her zaman kedilere kötü ve gizemli bir şekilde demonik etki ile bağlantılı olarak bakmışlardır. Bir eve girerken her zamanki selamlama, “Tanrı buradaki herkesi kurtarır kediler hariç” dır. Izgara üzerindeki kek bile kutsanmış olabilir; ama kimse “Tanrı kediyi kutsasın” demez. Şeytanın sıklıkla bu hayvanların biçimini üstlendiğine inanılıyor. Siyah bir kedi her zaman tanıdık bir cadıdır ve siyah kedilere diğer tüm kedi familyasından oldukça farklı güçlere ve yeteneklere sahip olduğu düşünülmektedir.²²⁸

Mistisizm dünyası ile ilişkilendirilen kediler, insanın düşünemeyeceği boyutlarda büyü gücüne sahiplerdir. Gücünün kaynağı eski Mısırlıların Bubates kentinde kedi simgesi “Bast” a tapmalarına kadar uzanır. Renginin kara olması gücü ve büyüü çağırıştırır.²²⁹

Ortaçağlarda büyücülük, kara kediyi günlük yaşama geçirmiştir. Biçim değiştirdiğinde kara kedi şeklini aldığına inanılan cadıların, kedileri her zaman kötü işlerinde yardımcı olarak kullandığı bilinmektedir. Avrupa’da ve Amerika’da bir kara kedinin size doğru gelmesi uğur; sizden uzaklaşması ise bütün şansınızın gitmesi anlamındadır. Ayrıca bazı inançlara göre, bebeklerin soluklarını vampir gibi emdiğine inanılan kediler, çocukların yanına yaklaştırılmazdı.²³⁰

2.4.7.3.Yarasa

Çevresinde batıl inançların nasıl geliştiğini anlamak kolaydır. Görünüşü, ürpertici ağlama sesi ve gece uykusu ilkel insanları dehşete düşürmüş olmalıdır. Bazı insanlar, cadıların süpürgeleriyle uçmadan önce birkaç damla yarasa kanını vücutlarına sürdüklerine inanılırdı. Kan, cadının yarasa gibi yolunda herhangi bir şeye çarpma riski olmadan uçmasını sağlardı. Bir yarasa size yakın uçuyorsa bu bir cadının size büyü yapmaya çalıştığı anlamına gelir. Onlardan birini öldürmek her zaman kötüye işarettir. Bir yarasanın bir evin çevresinde üç kez uçması o evden birinin yakın zamanda öleceği

²²⁸ Lady Wilde, *Ancient Legends Of Ireland*,s.150.

²²⁹ Peter Lorie, *Batıl inançlar*, s.134.

²³⁰ Peter Lorie, *Batıl inançlar*, s.134.

anlamını taşır. Ancak yarasalarla ilgili bütün batıl inançlar kötü değildir. Yarasaların akşam erken vakitlerde uçmaları güzel bir havanın olacağına delalettir.²³¹

2.4.7.4.Arılar

Fransa ve Galler'deki çocuklara arı kovanlarının yakınında küfür etmemeleri ve kötü söz konuşmamaları tembihlenirdi. Çünkü bu kötü sözleri eğer bir arı duyarsa gelip çocukları sokabilirdi.²³²

2.4.7.5.İnekler

İnek nefesinin normal tatlılığı kırsal alanların dışında yaşayan insanlara aşına olmayabilir, Ancak onunla ilgili ilginç bir inanç var. Efsaneye göre, bebek İsa yemlikte yatarken, bir inek onun soğuktan titrediğini gördü. İsa'ya doğru ilerledi, üzerine sıcak nefesini üfledi ve ağzıyla hafifçe artık soğuk olmayan bebeğin üzerine biraz saman serpti. Onun ödülü, tüm torunlarının sonsuza dek nefes almasının tatlı olmasıydı.²³³

Ayrıca bir diğer inanişe göre bütün inekler, Noel arifesinde gece yarısı diz çöker.²³⁴

2.4.7.6.Erkek geyik

Erkek geyikler, birçok tıbbi değere sahiplerdir. Efsaneye göre, eğer bir kişi geyik eti yemiştir o kişi hummaya yakalanmazdı; çünkü erkek geyikler, hummaya karşı bağışıklık kazanmıştır. Eğer bir erkek geyiğin gözyaşı ve kemiklerinden yapılan bir içki içilirse, kalp ağrısını tedavi edeceğine inanılırdı. Erkek geyik aynı zamanda Mesih'in sembolüdür.²³⁵

2.4.7.7.Horoz

²³¹ Richard Webster, *The Encyclopedia Of Superstitions*, s. 39.

²³² Richard Webster, *The Encyclopedia Of Superstitions*, s. 41

²³³ Max Cryer, *Superstitions and why we have them*, s.40.

²³⁴ William Carroll, *Superstitions 10,000 you really need*, s.1

²³⁵ Ashley Millette -Aashish Srinivas, *Beasts and Myths of the Middle Ages*, s.13.

İsa'nın doğumunu duyurduğu için şanslı bir hayvan olarak kabul edilir. Başka bir Hristiyan batıl inancına göre canlı ya da ölü fark etmez her horoz, kıyamet günü ötmeye başlayacak ve onların ötmesi ile uyuyan her ruh uyanacak.²³⁶

2.4.7.8.Kuşlar

Başının üstünde uçan beyaz bir güvercin şans demektir.²³⁷ Başına talih kuşu konu tabiri de belki bu inanıştan çıkmıştır.

Dışarıdan giren bir kuş evin içinde uçarsa, yakınlarda ailenin veya yakınlarından biri ölür.²³⁸

Bir mavi kestane kargası Cuma günü hiç görülmez çünkü bu gün her mavi kestane kargası, şeytan için bir kum tanesi taşıyordur.²³⁹

2.4.8. Hastalıklara yönelik Batıl İnançlar

2.4.8.1.Sağrlık

Sağrlıkla ilgili eski bir İskoç hurafesine göre, karınca yumurtaları ve soğan suyunun karışımı durumu hafifletir. Buna karşılık İngiltere'de de şöyle bir tedavi önerilirdi: Bir salyangozun ezilerek meyve suyuna damlatın, ardından karınca yumurtaları, soğan suyu ve salyangozlara ek olarak yılan balığı yakalamak için dışarı çıkın. Görünüşe göre pişmiş yılanbalığından alınan yağ sağrlığı giderir.²⁴⁰

2.4.8.2.Astım

Günümüzde astım hastalarına Antihistaminikler yardımcı olabilir, ancak bu batıl inançlar, bu ilacın yokluğunda üç farklı yolla rahatlamayı sağlayabilirdi:²⁴¹

²³⁶ Richard Webster, *The Encyclopedia of Superstitions*,s.63.

²³⁷ William Carroll,*Superstitions 10,000 you really need*,s.8

²³⁸ Clifton Johnson, *What The Say In New England* ,s.113.

²³⁹ William Carroll,*Superstitions 10,000 you really need*,s.8

²⁴⁰ Max Cryer,*Superstitions and why we have them*,s.45.

²⁴¹ Max Cryer,*Superstitions and why we have them*,s. 13.

1. Antik Roma'da tavsiye edilen ilaç, şarapla ıslanan 20 cırcırböceğinin yenmesidir.
2. Kelt halkı bir topu örümcek ağının içinde yuvarlamayı ve sonra onu yutmanı önerir.
3. Zamanda kaybolan bir inanışa göre, bir eşeğin ağzından gelen köpüğü içmenin kesin bir tedavi olduğuna inanılıyordu.

2.4.9. Kilise, dini figürler ve sözlere dayalı inanışları

2.4.9.1.Kilise

Kiliseleri ilgilendiren birçok batıl inanç var; ancak bunların çoğu batıl. Bir kilisenin çatısından toplanan yağmur sularının sayısız sağlık yararı içerdiğine ve çeşitli hastalıkları iyileştirmeye bile sıklıkla inanılıyor. Bir kilise bahçesinde sağılan inek sütünün tereyağının da tıbbi özelliklere sahip olduğuna inanılıyor. Cadılar Bayramı'nda saat 11.00 ile gece yarısı arasında bir kilisede otursanız, bir sonraki yıl ölen tüm kilise cemaatinden insanların spektral formlarını göreceksiniz.²⁴²

2.4.9.2.Amen

Bir duanın sonunda söylenen bu sözcük, bir onay anlaşması mahiyetindedir. Anlamı "öyle olsun" demektir. Kilise de tüm cemaat bir ağızdan Amen derse cennet kapılarının açık kalacağına inanılırdı.²⁴³

2.4.9.3.Abrakadabra

Aslı Yunanca olan "Abrakadabra" kelimesinin bazı Hristiyan tarikatlar ve sihirbazların dilinde Tanrı manasına geldiği tahmin ediliyordu. Bazı hastalıkları iyileştirme gücüne sahip bir tılsım olarak görülürdü. "Sereneus" adlı ikinci yüzyılda hekimlik eden Basilide mezhebi üyesi bir hekime göre kelimenin işe yaraması için bir parşömene aşağıdaki gibi üçgen şekilde yazılması gerekir. Daha sonra ise bu yazı,

²⁴² Richard Webster, *The Encyclopedia of Superstitions*, s.74.

²⁴³ Richard Webster, *The Encyclopedia of Superstitions*, s.22.

dışarıdan görünmeyecek şekilde katlanmalıdır ve hastanın boynuna beyaz bir iple bağlanmalıdır.²⁴⁴

A B R A K A D A B R A

B R A K A D A B R

R A K A D A B

A K A D A

K A D

A

2.5. Efsanevi Varlıklar

Ortaçağda mitler ve efsaneler son derece popülerdi. Konuları tek boynuzlu atlarla, Kutsal Kadeh arasında değişen efsaneler içinde hayvan efsaneleri en popüler olanları idi. Bu mitlerden bazıları, insan başlı at gibi kesinlikle hayali canavarları tasvir ederken, diğerleri erkek geyik gibi gerçek hayvanları süsledi. Bu efsanelerin yalnızca eğlence değil, çeşitli manevi ve dini etkileri de vardı. Mesela tek boynuzlu at, Tanrı'nın ve Mesih'in birleşmesini ifade eder. Mitlerin çoğunun Ortaçağdan bu yana popülerliği kaybolmuş olmasına rağmen, bazıları hala popülerdir.²⁴⁵

2.5.1. Sirenler

Umberto Eco "Çirkinliği Tarihi" adlı kitabında bu büyülü yaratıkları şu şekilde tasvir etmektedir:²⁴⁶

" Sirenlere varacaksın sen en önce, onlar büyüler yakınlarına gelen insanları. Kim yaklaşırsa bilmeden ve dinlerse onları, yandı, bir daha evinde onu ne karısı karşılar ne çocukları. Sirenler onu çayırdaki çınlayan ezgileriyle büyüler, çayırın çevresinde kemikler vardır, öbek, öbek, bunlar kemikleridir etleri çürüten insanların, büzük büzük durur kemiklerin üstünde deriler. Durma orada yürü, arkadaşlarının da tıka

²⁴⁴ Cemal Anadol, *Halk İnanışları-Büyü*, Devlet Yayın Ve Dağıtım, İstanbul, s.112.

²⁴⁵ Ashley Millette -Aashish Srinivas, *Beasts and Myths of the Middle Ages*, s.8

²⁴⁶ Umberto Eco, *Çirkinliğin Tarihi*,(Ed.Tankut Gökçe),Doğan Kitap, İstanbul, 2007,s.36.

kulaklarını, tatlı balmumuyla tıka ki, onların sesini dinlemesinler, istersen dinle sen, ama bağlasınlar ayakta seni, hızlı geminin içinde iplerle bağlasınlar kollarından, bacaklarından orta direğe, ondan sonra dinle sirenleri doya doya. Ama dostlarına yalvarır da, dersen ki ne olur iplerimi çözün, bağlasınlar onlar senin bağlarını bir kat daha sıkı. Orayı aşıp geçtikten sonra adamların, danış yüreğine ve karar ver iki yoldan hangisini seçeceğini, ben bir şey demem, yalnız anlatırım sana bu iki yolu...”

Eco'nun eserindeki bu satırlar Homeros'un Odessa eserinden alıntıdır.²⁴⁷

Ek 6: John William Waterhouse'un Ulysses and the Sirens adlı eseri²⁴⁸

Ekte yer alan bu dramatik resim, şair Homeros Odyssey'de anlatılan Yunan kahramanı Odysseus'un (Latince, “Ulysses”) yolculuklarından bir bölümünü gösteriyor. Bu bölümde, rezil Sirenler, en büyüleyici biçimde şarkı söyleyerek gafil avlanan denizcileri tehlikeli kayalara ve kendi ölümlerine doğru cezp etti. Waterhouse, her Siren'i bir kuş gövdesi ve güzel bir kadının başı ile tasvir ediyordu.²⁴⁹

2.5.2. Tek boynuzlu at

Tek boynuzlu at fildişi boynuzundan dolayı sihirli güçlere sahip bir yaratıktır. Ortaçağa özgü alegorik zıtlık çerçevesinde ise hem İsa'yı hem de şeytanı temsil eder. Tek boynuzlu atın boynuzu toz haline gelene kadar ufalanırsa güçlü bir panzehir elde edilir ayrıca boynuzun kendine has hastalıkları iyileştirme gücü de vardır.²⁵⁰ Pliny, bu hayvandan “The Natural History” adlı çalışmasında bundan bahsetmiştir. Ancak modern natüralistler günümüzde bilinen herhangi bir canlıyla Pliny'nin tarif ettiği hayvanı tanımlayamamıştır. Nitekim eskilerin birden fazla canlıya benzetmesi doğaldır. Sadece bir boynuz olarak tanımlandığı için gergedan türlerinden veya ata benzeyen bu canlıdan genelde “unicorn” diye bahsedilmiştir. Aynı zamanda bir öküze de benzetilmiş

²⁴⁷ Ayrıntılı bilgi için bkz.; Homeros, *Odessa*, s. 215.

²⁴⁸ Bkz. Ekler Tablosu Ek 6.

²⁴⁹ <http://www.ngv.vic.gov.au/explore/collection/work/4457/>

²⁵⁰ Amalia Papa Sicca, “evcil, Yabani ve Hayali Hayvanlar” *Ortaçağ Barbarlar, Hıristiyanlar, Müslümanlar*, (Ed. Umberto Eco- Çev. Leyla Tonguç Basmacı), Alfa Basım Yayın Dağıtım, İstanbul, 2015, s. 275. Ss.270-276.

ve dört boynuzlu olduğu söylenmiştir. Ancak daha doğrusu, boynuzlu, sakallı ve beyaz olduğudur. Bu nedenle bir keçi türü olarak da kabul edilebilir.²⁵¹

2.5.3. Ejderhalar

Batıda, özellikle de İngiltere kültüründe birçok efsanede ve öyküde yer alan bu hayali canavarlar erken Ortaçağda önemli bir rol oynamıştır. En bilinen ve eski efsane İskandinav prens Beowulf'un halkına dehşet saçan ejderhayı öldürmesidir. Efsanesi günümüze kadar gelen Loch Ness gölü canavarı olan "Nessie" ise "Nisaeg" adında Anglo-sakson bir canavardır. Hristiyan dünyasının ejderha efsanesi ise Aziz George efsanesidir. Ejderhaların düşmanlarının simgesi haline gelen aziz genç bir prensesi bir ejderhanın yemi olmaktan kurtarmıştır. Ancak bu efsanenin temelleri Sigfrid tarafından bir ejderhanın öldürülmesi anlatan pagan hikâyenin baş melek Mikail'in şeytan'la yaptığı mücadeleyi anlatan hikâyeye dayanır.²⁵²

Ek 7 Rapheal tarafından çizilen Saint George and the Dragon(aziz George ve ejderha) adlı çalışma²⁵³

2.5.4. Basilisk

Harry Potter ve Sırlar Odası filminde de çok büyük bir yılan olarak tasvir edilen Ortaçağın en görkemli canavarlarından biri olan Basilisk, bütün yılanların kralı olarak bilinirdi. Adı, Yunanca Basiliskus sözcüğünden gelmektedir, "küçük kral" anlamına gelir. Yılan olarak kabul edilmesine rağmen, vücudu bir horozunkine benzemekle birlikte yılanın kuyruğuna sahiptir. Efsaneye göre Basilisk'in kokusu diğer yılanları öldürebilir, basiliskin ağzından gelen ateş, kuşları öldürebilir; eğer bir adam ona bakarsa, anında ölürdü.²⁵⁴

Ek 8 Basilisk²⁵⁵

²⁵¹ Pliny, *Pliny's Natural History*, (Çev. Philemon Holland), vol.I, Work, 1847, s.75.

²⁵² Amalia Papa Sicca, "Evcil, Yabani ve Hayali Hayvanlar" *Ortaçağ Barbarlar, Hristiyanlar, Müslümanlar*, (Ed. Umberto Eco), Çev. Leyla Tonguç Basmacı), s.276.

²⁵³ Bkz. Ekler Tablosu Ek 7.

²⁵⁴ Ashley Millette -Aashish Srinivas, *Beasts and Myths of the Middle Ages*, s.8.

²⁵⁵ Bkz. Ekler Tablosu Ek 8.

2.5.5. Banshee(Ölüm perisi)

Talihsizliği ya da ölümün yolunu açan ağlayan bir ruhtur. İskoç ve İrlandalı folklorlara göre, banshee genellikle, adınızı söyleyen bir ağlayan çamaşırcı kadın hayaleti biçiminde ortaya çıkar. Daha sonra sizden üç dilek istemektedir. Maalesef bu dilekler, karışık bir nimettir ve dilekleri yerine getirilenler, genellikle kısa süre sonra ölürlür.²⁵⁶

2.5.6. Peri

Büyücü bir kadının varlığı ile bağdaştırılan hayali varlık peri tamamen kadın değildir. Periler ve cadılar arasındaki yakınlık, özellikle Alman dilinde yazılan masallarda yer alan ilişkiden okunabilir. Yaşlı ve çirkin olarak tarif edilen peri bu nedenle çoğu zaman cadıya benzetilir. Claudine Sagaert, Perilerin olumlu ya da olumsuz tüm açılardan kadının korkusunu, gücünü ve bilgisini ifade ettiğini belirtmiştir. Bir perinin görünüşünün yeteneklerine dair net bir bilgi verdiği söylenir. İçinin güzelliği dışına yansır inancı gibi, güzel olan periler geleceğe dair güzel haberler verip insanlara mutluluk sağlarken, çirkin periler kötülükleriyle nam salmışlardır.²⁵⁷

2.5.7. Vampirler

Aşağı Tuna Nehri üzerindeki Slav ve diğer ırklar arasında var olan bir batıl inanç gereğince gece boyunca mezardan ayrılan bir çeşit spektral beden, uykusunda uyuyan yaşayan erkek ve kadınların sıcak kanlarını emerek yaşam biçimini korurdu.²⁵⁸ Bu nedenle “vampir” sözcüğünün Slav kökenli olması muhtemeldir.²⁵⁹ Yunan ve Roma ilminde kötü huylu bazı iblisler ve kan emici hayaletler vardı ancak vampir, özellikle de Slav geleneğindeki tuhaf kalitesi, caydırıcılık, incelik ve zamansal bozulma gibi bazı mistik özelliklere sahip olan ölü bir cesedin yeniden canlandırılmasıdır.²⁶⁰ Vampir inancı tüm dünyaya da yaygın olsa da daha çok Rusya, Karadağ, Sırbistan, Eflak,

²⁵⁶ Richard Webster, *The Encyclopedia of Superstitions*, s.37.

²⁵⁷ Claudine Sagaert, *Kadın Çirkinliğinin Tarihi*, (Çev. Serdar Kenç), Maya Kitap, İstanbul, 2017, s.178.

²⁵⁸ Montague Summers, *The Vampire in Europe*, University Books, New York, 1968, s.1

²⁵⁹ W.b.Crow, *Büyünün Cadılığın ve Okültizmin Tarihi*, s.281.

²⁶⁰ Montague Summers, *The Vampire in Europe*, s.1

Bohemya ve Macaristan gibi Avrupa'nın en iyi Ortodoks veya doğu kilisesine bağlı ülkelerin bazı bölgelerinde yaşayan halklar arasında yaygındı.²⁶¹

Ölüm faytonu, Ortaçağda İngiltere'nin ve Galler'in hurafe olarak bilinen vampir ruhudur. Bir Banshee saldırısından sonraya ortaya çıkar. Bir cenaze arabası gibi siyah bir at tarafından çekilir. Banshee'nin kurbanlarının ruhunu toplayıp ses çıkarmadan dolaşır. Ölüm faytonu, Yunan mitolojisindeki Feribotçu Charon'un dönüştürülmüş kavramı olabilir ve Dullahan olarak adlandırılan vampir türlerine benzemektedir.²⁶²

Burada bir vampirin saldırısından kaçınmanın en etkili yolu sarımsak taşımaktır.²⁶³

Ortaçağ döneminin efsanelerinden biri olan Estrie, bir vampir iblis veya vampir ruhu olarak düşünülen kadın biçimini alabilen, bedensel olmayan bir kötülük kütesidir. Sürekli kan tedarikini sağlamak için insanların içinde yaşamalıdır. Geceleri Estrie, cinsel faaliyette bulunur ve kurbanının tüm kanını kuruturdu. İnsan eti yemeye ve insan kanını içmeye devam ettiği sürece, insan biçimini koruyabilir. Estrie, herhangi bir insan tarafından yaralanması veya gerçek haliyle görülmemesi durumunda, o kişinin ekmeğini ve tuzunu yemelidir aksi takdirde yeteneklerini kaybeder ve çaresiz kalır. Ölen bir kadının Estri olabileceğinden şüpheleniliyorsa, ağzı çamur ile doldurulmalıdır; çünkü bu o kadının mezarından çıkmasına engel olur.²⁶⁴

Batıl inançlar bölümümüzde de Avrupa halkının vampirlerin korkusu ile oluşan bir kaç inancını da izah etmiştik. Bilimsel anlamda bir rahatsızlık²⁶⁵ insan hayal gücünde ve ortam şartların da fantastik bir özellik kazanarak dünya tarihinde bir korku ögesi olmuştur.

²⁶¹ W.b.Crow, *Büyünün Cadılığın ve Okültizmin Tarihi*, s.281.

²⁶² Theresa Bane, "Death Coach" ,*Encyclopedia of Vampire Mythology*, McFarland&Company, London, 2010,s.51

²⁶³ W.b.Crow, *Büyünün Cadılığın ve Okültizmin Tarihi*, s.281.

²⁶⁴ Theresa Bane, "Estrie" ,*Encyclopedia of Vampire Mythology*, McFarland&Company, London, 2010,s.61

²⁶⁵ "Porfiri, Halk arasında vampir hastalığı olarak bilinir. Cilt lezyonları nedeniyle güneş ışığından kaçarak karanlık ortamda yaşamayı tercih eden, tuhaf hareketlerde bulunan, soluk görümlü ve şikâyetlerinin geçmesi için kan içen - demir alan - insanların aslında eritropoetik porfiri hastası oldukları düşünülebilir. " Dr. Ahmet Dobrucalı - Dr.Erkan Çağlar," Porfiriler" <http://www.drahmetdobrucali.com/wp-content/uploads/porfiriler.pdf>

2.5.8. Kurt adamlar

Güçlü cadıların şekil değiştirme yeteneklerinden dolayı kadim insanlar bir insanın hayvana dönüşebileceğine inanırlardı.²⁶⁶ Cadıların, Sabbaht ayinleri sırasında uçma yetisi kazanabilmek için vücutlarına sürdükleri kremlere benzer terkiplerin vücuda sürülmesi ile hayvana dönüşme gerçekleştirilirdi.²⁶⁷

Bir insanın kurda ya da tam tersi durumun gerçekleşmesi olarak görülen bu duruma bilimsel olarak "likantropi" denir. 1573 yılında görülen bir likantropi davasında bir sanık suçlu bulunmuş ve diri diri yakılmıştır. Lyon'lu Gilles Garnier olarak bilinen kişi yargılandığı mahkemede bir kurda dönüştüğünü ve bu sırada küçük bir kız çocuğunu öldürdüğünü itiraf etmiştir.²⁶⁸

Likantropi vakalarını açıklayan kuramlara göre;²⁶⁹

1. Cadılar, erkek büyücüler veya kötü amaçlı diğer kişiler kendilerini gizlemek için hayvan kılığına girerler.
2. Cadıların büyüüne maruz kalan kişiler hem kendileri hem de çevreleri tarafından bir hayvana dönüşmüş olarak düşünülür ve öyle davranışlar sergilerlerdi.
3. Dönüştüğü vahşi hayvan vahşi doğasını sürdürürken dönüşen kişi bu süreçte olan şeylerin hiçbirini hatırlamaz ve uyurdu.

EK 9 Kurt adam olduğuna inanılan bir köylünün infazı. Üst köşede yakılmakta olan üç cadı görülüyor. Nürnberg Bildirisi,1589²⁷⁰

²⁶⁶ W.b.Crow, *Büyünün Cadılığın ve Okültizmin Tarihi*,s. 279

²⁶⁷ Haydar Akın, *Ortaçağ Avrupa'sında Cadılar ve Cadı Avı*,s.188,

²⁶⁸ W.b.Crow, *Büyünün Cadılığın ve Okültizmin Tarihi*,s.280.

²⁶⁹ W.b.Crow, *Büyünün Cadılığın ve Okültizmin Tarihi*,s.280.

²⁷⁰ Bakınız Ekler Tablosu , Ek 9.

BÖLÜM 3

3. AVRUPA'DA KUTLANAN BAYRAMLAR- FESTİVALLER

3.1.Paskalya

Noel gibi paskalya kutlamaları da Hristiyanların büyük önem verdiği samimi birer kutlama olup, daha önceki batıl inançlardan yavaşça absorbe edilen bazı gelenekleri içermektedir. Hristiyanlıktan önce, baharın Tanrıçası Eostra'ya övgüyle yapılan eski kutlamalar vardı. Şenliklerin bir parçası olarak, Eostra'a düşkün olanlar, baharın hayatın yenilenmesi ve devamı için geldiğini hatırlatan süslü gerçek yumurtaları hediye ederlerdi. Bu gelenek, daha sonra yeni Hristiyan Paskalya'sına yavaş yavaş aşılılarak yeni bir hayatı belirtmesi yeniden yorumlandı. Daha erken zamanlarda Paskalya'nın önemine bağlanan bazı batıl inançlar ortadan kalkmıştır. "Güneş dansını izlemek" için karanlık bir camla Paskalya gününde şafak vaktine kadar bekleyen en yürekten batıl inançlıları bile görmek zordur.

Paskalya pazarında ilk kez giyilecek üç yeni kıyafetin saklanması sonraki yıl için iyi bir servet kazandıracağına inanılıyordu; ancak yüzyıllarca süren batıl inanç sadece bir Paskalya şapkası giymekle sınırlıydı ve şarkı haricinde çok az duyuluyordu. Ay'ı içeren ritüeller, gelenekler ve batıl inançlar artık Hristiyanlık tarafından "putperest" olarak atılmaktadır - ancak Garip biçimde Hristiyanların gözlemlerine göre Paskalya'nın günü takvimimizde her yıl en eski Paganların tarih belirleme yöntemiyle-ayın konumuna göre- belirledikleri güne gelir.²⁷¹

3.2.Hz. Meryem Yortusu (Candlemas)

2 Şubat'ta kutlanan Candlemas günü, eskiden putperestlik dönemlerinde, bir çeşit şenlik olarak, danslar, meşaleler ve birçok kutsal törenle kutlanırdı. Fakat dokuzuncu yüzyılda Papa festivali kaldırması kötü davranışlara neden olmuştur. Onun yerine kutsal

²⁷¹ Max Cryer, *Superstitions and why we have them*, s. 49.

bakirenin saflaştırılmasının şerefine mumlar yakılmıştır. Dolayısıyla adı “Candlemas” yani “Hz.Meryem Yortusu”dur.²⁷²

3.3.Christmas (Noel)

Noel'in dini olarak yerine getirilmesi, en azından ikinci yüzyılın erken dönemlerinde başlamıştır. Haydn St. Paul'un birlikte çalıştığı kişiyi M.S. 98 'de Clement' te ilk kez gördüğünü söylüyor. Kendisi tarafından Filipinlilere gönderilen mektupta "Kardeşler, bayram günlerine gayretle sahip çıkın; ilk önce de Mesih'in doğum gününe." M.S. 137 da Roma'nın Piskoposu Telesphorus tarafından şahane bir şölenle birlikte ilahi hizmetlerin 25 Aralık'ta yerine getirilmesi emredildi.²⁷³ Kiliselerde öykü, bunun üzerine, tertemiz bir şekilde tasarlanarak Hristiyanların kralı ve kurtarıcısının bir bakireden doğmasının yılın en kutsal gecesi olduğu idi.²⁷⁴

Bu konu üzerine çeşitli yorumlar yapılmıştır. Ancak esasen astronomik bir nitelik taşıyan bir tarihtir. 24 ve 25 Aralık arasındaki gece güneşin güneyden kuzeye doğru yolculuğunun başlamasıdır. Ve buna “dünyanın Işığı” denir. Güneş her zaman güneyde kalırsa, soğuk ve açlık Kuzey insan ırkını kaçınılmaz olarak ortadan kaldırırdı. Bu nedenle, kuzeye doğru yolculuğuna başlaması büyük sevinç uyandıran bir unsurdur. Daha sonra "kurtarıcı" olarak selamlandı; zira o, tahıl ve üzüm olgunlaştığında "geçim kaynağı " vermek için "dünyayı kurtarmak için" geldiği kabul edildi. Böylece ekvatordaki (yay ekinoksundaki) çaprazında "hayat ver" ve daha sonra (kuzey) cennetine yükselişe başladığı. Kuzeye doğru yolculuğuna başladığı gece, gökyüzü bakiresi olan "Cennet Kraliçesi"nin Zodyak işareti olan Başak takımı yıldızı gece yarısı doğu ufukta durur, bu nedenle astrolojik olarak konuşulursa “ yükselen işareti “ dir. Dolayısıyla “bakireden doğan” başka bir aracı olmadan “tertemiz bir şekilde tasarlanmış” ve öykü oluşturulmuştur.²⁷⁵

Ancak gerçek şu ki Hz.İsa'nın doğduğu gün tam olarak bilinmemektedir.İncil'in hiçbir yerinde net bir tarih yoktur. Erken dönemlerde Hz.İsa'nın kutsal hayatının,

²⁷² Lady Wilde, *Ancient Legends Of Ireland*,s.108.

²⁷³ Nathan Boughton Warren,*The Holidays:Christmas,Easter and Whitsuntide*,Hurd and Houghon Publisher ,New York,1934,s.8

²⁷⁴ Max Heindel ,*The Mystical Interpretation Of Christmas* , Fellowship Press, California,1920,s.7

²⁷⁵ Max Heindel ,*The Mystical Interpretation Of Christmas*,s.8.

Ürdün'ün kutsal sularında Yahya'nın o'nu vaftiz etmesiyle başladığı kanısı yaygındı. II. yüzyılda Hristiyanlar, onun vaftiz edilmesini anmak istediklerinde antik geleneklerin etkisinde kalarak 6 Ocak'ı doğum günü olarak seçtiler. Bugün hala Hristiyanlığın farklı mezheplerinde 6 Ocak Hz.İsa'nın doğum olarak kabul edilir.²⁷⁶ Ancak daha sonra kilise tarafından bir pagan bayramı olan ve insanların alışkanlıklarından silinemeyen "Yule", Hz.İsa'nın doğumu olarak kutlanan tarihe haline getirilmiştir.²⁷⁷

Noel ile ilgili bir inanışa göre, beyaz dikenin doğüstü güce sahip olduğu düşünülüyordu ve buna sahip Lancashire'daki Noel dikenleri denilen bazı ağaçların yalnızca eski yılbaşı gününde çiçek açtığına inanılıyordu.²⁷⁸

"Salı günü Noel günü olursa,
O yıl birçok kadın ölür,
Ve o kış büyük mucizeler olur
Gemiler büyük tehlike altındadır.
O yıl krallar ve lordlar öldürülür,
Ve onlara yakın birçok insan.
O yılın yazı çok kuru olur..."²⁷⁹

3.4. Cadılar Bayramı

"Hayaletler ve goblinler, cadılar da, hepsi o zaman seninle eğlenecek,

Cadılar Bayramı gecesi çiğnenen yarasalar ve kediler ve hatta sıçanlar, "

"The Joys of Hallowe'en"²⁸⁰

Büyük Merriam Webster sözlüğü, 31 Ekim arifesinde "Azizler Günü öncesindeki akşam" olarak Cadılar Bayramı tanımını verir. Cadılar Bayramı süreci genel olarak Noel ya da Paskalya ile kıyaslanırsa büyük önem arz etmez. Yine de, başlangıçta tasarlanmış ve formüle edildiği gibi, diğerlerinininkiyle aynı derecede

²⁷⁶ Arthur Weigall, *Hristiyanlığımızdaki Putperestlik*, Ozan yayıncılık, İstanbul, 2002, s.138.

²⁷⁷ Erhan Altunay, *Kadim cadılık öğretisi*, s.54.

²⁷⁸ Charles Hardwick, *Traditions, Superstitions and Folklore*, A. Ireland & Co., Manchester, 1872, s.69

²⁷⁹ Henry Vizetelly- Miles Birket Foster, *Christmas with the poets*, MDCCCLI, London, 1851, s.32.

²⁸⁰ Dorothy M. Shipman And Others, *The Jolly Hallowe'en Book*, Eldridge Publishing Co., U. S. A., s.5.

önemlidir.²⁸¹ Böyle bir gecede kahkaha, coşku ve gizem dışında bir şey olmamalıydı. Cılız küçük periler, cüceler, elfler ve cadılar tarafından en sevilen gece budur ve onların büyük yıldönümü gecesidir. Yılın bütün gecelerinde doğüstü etkilerin en çok hâkim olduğu gece budur. Bu gece, ölülerin ruhları, cadılar, şeytanlar ve yaramaz elfler birlikte sokaklarda dolaşiyor ve bazı durumlarda canlıların ruhlarını vücutlarından ayırarak, hayaletlerin içine katabildikleri geçici bir güce sahiplerdir.²⁸²

Cadılar Bayramı tabii ki, okült içinde dolanmaya ya da en azından ılımlı kehanet için uygun bir gece olarak görüldü. Oyunların ve hilelerin çoğunun ölümleri ve evlilikleri önceden kestirmek için tasarlandığı ve doğüstü olayların, olayları etkilemesi muhtemel olduğuna inanıldığından, eğlenceler ve şakalara rağmen kötü niyetli bir geceydi.²⁸³

Cadılar Bayramı, Druid inançlarının ve Hristiyanların batıl inançların bir icrasdır. Kasım ayında Romalılar, meyve ve tohum Tanrıçası olan Pomona'ya bir şölen düzenlerdi. Yaz aylarında kışın kullanmak için depoladıkları en uygun olan fındık ve elmanın kullanımıyla yapılan bir törendi. Ayrıca Kasım ayları Druid'lerin de hasat için şükranlarını güneşe sunmak için yapılan bir sonbahar festivaliydi.²⁸⁴

Druidlerin inancına göre yılın en karanlık gecesi olan bu tören günü tüm varlıklar ve varlık dışılar ortaya çıkardı.²⁸⁵

Samhain'e dair eski adetlere bakılacak olursa Samhain gecesi dışarıda dolaşmak çok iyi değildi. Tüm varlıkların ve varlık dışıların özgür olduğu bu gece şeytani ve ölümlle ilgili bir karaktere sahipti.²⁸⁶

Samhain'in "şeytanın" ya da Hristiyan Koalisyonunun kurucusu Papaz Robertson'ın 1982'de ilan ettiği gibi Cadılar Bayramı'nın "şeytani bir ayın" olduğuna dair argümanlar reddedilebilir. Hristiyanlık öncesi birkaç din, ışık Tanrısı ve karanlık

²⁸¹ Alvin Boyd Kuhn, *Halloween A Festival Of Lost Meanings*, Kessinger Publishing,U.S.A,2004,s.2

²⁸² Stanley Schell, *Werner's Readings And Recitations No. 31 Halloween Festivities*, Edgar S. Werner & Company, New York,1903,s.11

²⁸³ Philip Robinson,"Harvest,Halloween and Hogmanay: Acculturation in Some Calendar Customs of the Ulster Scots"Jack Santino,*Halloween and Other Festivals of Death and Life*,The University of Tennessee Press,United State,2000,s.10

²⁸⁴ Stanley Schell, *Werner's Readings And Recitations No. 31 Halloween Festivities*,s.12.

²⁸⁵ Erhan Altunay,*Kadim Cadılık Öğretisi*,s.51.

²⁸⁶ Erhan Altunay,*Kadim Cadılık Öğretisi*,s.52.

Tanrısı arasındaki ikili bir mücadeleyi tasvir etmesine rağmen, şeytanlık aslında bir Hristiyan yaratmasıdır. Düşen asi melek olan Lucifer'in merkezindeki bir Hristiyan biçimidir. Şüphesiz, şeytanlık, eski Keltlerin çok Tanrılığine aykırıydı. Gerçekten de, şeytani tarikatlara olan inanç, yalnızca Ortaçağ'ın son dönemlerinde sapkınlara ve cadılara karşı şiddet içeren söylemlerin bir bölümünü oluşturur ve Samhain'in ölümünden çok sonra çiçek açmıştır.²⁸⁷

Alvin Boyd Kuhn göre; “ Cadılar Bayramı, insanoğlunun ego-ruhunun maskeleyen topudur. Potansiyel bir Tanrı olduğunu düşünen insan, burada içindeki canavarın giysisine bürünür. Ve bu sadece histrionik bir fantezi değil, aynı zamanda kendisinin bulduğu durumun asıl gerçeğidir.”²⁸⁸ Cadılar Bayramı gelenekleri; aydınlatma şenlik ateşi, çocukların evleri ziyaret etmesi, pratik şakalar ve özel oyunlarla partiler ve yüksek doğaüstü duygusu olan yiyecekler de içermektedir.²⁸⁹

3.5. Whitsun Günü

Whitsun, Paskalya ve yakınındaki günlerden sonraki yedinci Pazar günüdür.²⁹⁰ Whitsun Günü, Hristiyan Yılı'nın dört büyük festivali olan sonuncusudur. İsa'nın Yükselen cennete geçmesinden on gün sonra, yalnızca Kutsal Ruh'un havarilere inmesinin anılmasıdır. Bunun iyi gerekçelerle tartışılmasına bazı kişiler tarafından itiraz edilmiştir; ancak bu festival ile Tanrı ve insanın birlikteliğini ve Kutsal Ruh'un dünyaya açılmasını kutlamak en kabul gören görüştür.²⁹¹

²⁸⁷ Nicholas Rogers, *Halloween from Pagan Ritual to party night*, Oxford University Press, New York, 2002, s.13

²⁸⁸ Alvin Boyd Kuhn, *Halloween A Festival Of Lost Meanings*, s.15.

²⁸⁹ Philip Robinson, "Harvest, Halloween and Hogmanay: Acculturation in Some Calendar Customs of the Ulster Scots" Jack Santino, *Halloween and Other Festivals of Death and Life*,

²⁹⁰ Sally Wehmier, "Whitsun", *Oxford Wordpower Dictionary*, Oxford University Press, 1993, s.701.

²⁹¹ Charles W. Leadbeater, *The Hidden Side Of Christian Festivals*, The St. Alban Press, Los Angeles, 1920, s.193

BÖLÜM 4

4. BÜYÜ CADİ VE ŞEYTAN ÜÇLÜSÜ

4.1.Büyü

“Büyü, imkânsızın aşırıya kaçmadan yok sayılmasıdır.”

Dr. Snake²⁹²

Cornelius Agrippa’ya göre Maji terimi, bilge olanın spirittüel işlevleri yerine getirmesidir. Ancak bugün bazı insanlar bilgelik yerine tam karşıtı olan Afsun ve Cürüm’den konuşurken Maji terimini kullanırlar.²⁹³ Türkçe’de kelime anlamı açısından büyü kelimesiyle eş değerdir. Büyü sözcüğü dilimizde Arapça’daki büyü kelimesiyle; sihir, tılsım kelimeleriyle nerdeyse aynı anlamda kullanılmıştır. Sihir ve büyü kelimeleri Farsça’dan gelen efsun/afsun kelimesini de karşılamaktadır.²⁹⁴

Hristiyan propagandası açısından mucizelerin payı büyüktür. Antik çağın sonrasında yaygınlaşan mucizeler, tek bir dinin imtiyazına da bağılı değildi.²⁹⁵ Hristiyanlık öncesi dönemde ve sonrasında yapılan şeytan çıkarma ritüellerinde sayıların, harflerin, kelimelerin, formüllerin ve sembollerin çok önemli bir görev üstlendiği görülmektedir. İnsanlar talismanlar²⁹⁶, Pentagramlar ve mühürler aracılığıyla doğaüstü güçleri yardıma çağırırken, dilin gücünden de yararlanmışlardır. Şeytan’ın isimleri tekrarlanmak suretiyle yazılmış efsun dualarının Hristiyanlığın ilk dönemleri azalsa da kullanıldığı bilinmektedir.²⁹⁷

²⁹² Dr.Snake, *Voodoo Büyüleri Kitabı*, (Çev. Işıl Özbek), H2O yayıncılık, İstanbul, 2012, s.6.

²⁹³ Franz Hartman, *Bilgelik Mabedinin Eşiğinde*, (Çev. Özgür Umut Hoşafçı), Hermes, İstanbul, 2015, s.41.

²⁹⁴ Burcu Tekin, “Ortaçağ İspanya’ında Büyü, Büyücülük Ve “La Celestina” Adlı Esere Yansıması”, *Ankara Üniversitesi Dil Ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, s.305.

²⁹⁵ Bertrand Russell, *Batı Felsefesi Tarihi 2 (Ortaçağ)*, (Çev. Muammer Sencer), Bilgi Yayınevi, Ankara, 1972, s.68.

²⁹⁶ Eski zamanlarda bir Talisman(tılsım), bir desen ya da sembolik rakam ile taş veya metale kazınmış, ya da parşömen ya da kâğıt üzerine çizilmiş, tehlikeleri engellemek için yapılırdı. Amuletler(nazar kolyeleri) hastalıklardan ve nazardan korunmak için takılırdı. William Thomas, Kate Pavitt. *The Book Of Talismans, Amulets And Zodical Gems*, William Rider & Son LTD.London, 1922, s.11.

²⁹⁷ Haydar Akın, *Ortaçağ Avrupası’nda Cadılar ve Cadı Avı*, Phoenix, Ankara, 2011, s.33.

Büyünün ve büyücülüğün tarihçesi antik dünyada çok çeşitli eserlere dayanır. Ancak bunların sadece bir kısmı günümüze ulaşmıştır. Antikçağda büyüye dair bilgilere ulaşmamızı sağlayan en önemli kaynaklar Homeros ve Lukianos'a kadar yazılan kurgusal edebiyat, Kutsal kitaptaki hikâyeler, dini metinler ve hukuki belgelerdir.²⁹⁸

“... Bu kentte epey zamandan beri Simon adlı bir büyücü vardı. Bu adam Samiriye halkına parmak ısırtıyordu. Kendisinin çok önemli biri olduğunu söylüyordu. Küçüğünden büyüğüne varıncaya dek hepsi,”bu kişi yüce güç denen Tanrı'nın gücüdür.” Diyerek onu ilgiyle dinlemekteydi. Onu böylesine ilgiyle dinlemelerinin nedeni uzun süredir büyücülük gösteriyle gözlerini kamaştırmasındandı. Ama Filippus'un Tanrı hükümrânlığına ve İsa Mesih'in adına ilişkin Sevindirici Haber'i yayması üzerine iman ettiklerinde erkek kadın vaftiz edildiler. Simon bile iman etti ve vaftiz edildikten sonra Filippus'un yanından ayrılmadı. Belirtiler ve güçlü olgular getirildiğini görerek gözleri kamaştı.”(Habercilerin İşleri 8)²⁹⁹

Büyücülük suçlamalarında yargılanan kişilerin kendilerini korumak için seçtikleri en çelişkili yol, yalan yere yemin edildiği takdirde bedduanın tutacağına olan inançtan dolayı kişinin kendisine bir beddua da bulunmasıydı. Yunan büyü papirüslerinde bu tarz beddualara ve efsunlanmalara karşı koruma veya saldırma amaçlı birçok kalıntı vardır. Daniel Ogden'in aktardığı bir büyüye bunlara örnek teşkil eder. M.Ö. I. yüzyılda Knidos menşeli bir beddua'yı paylaşan Daniel bu büyüün, büyüye karşı değil tam tersi büyücülük suçlamalarına karşı yapılan bir büyü olduğunu belirtmiştir:

*“Kocam için zehirler/büyüülü iksirler hazırladığımı söyleyen kişiyi Demeter ve Kore'ye havale ediyorum.”*³⁰⁰

Hristiyanlaşan Avrupa'da hala etkisi süren pagan unsurlarının dine uyarlanması daha önce bahsettiğimiz özellikle festivallerde etkisini göstermişti. Papa Büyük Gregorius İngiltere'ye giden misyonerlerine pagan kalıntılarını ortadan kaldırmalarını değil onları kutsayarak kiliselere ve Hristiyan adetlerine çevirmelerini söylemiştir.

²⁹⁸ Daniel Ogden, “Bağlama Büyüleri- Yunan ve Roma dünyasında Beddua Levhaları ve Voodoo Bebekleri”, *Eski Yunan ve Roma'da Büyü ve Büyücülük Bölüm 1*, (Çev.Çğdem Dürüşken-Eyüp Çoraklı), Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 2015, s.1-2.

²⁹⁹ İncil, “Habercilerin İşleri 8”, Ohan Matbaacılık, İstanbul, 2004, s.443

³⁰⁰ Daniel Ogden, “Bağlama Büyüleri- Yunan ve Roma dünyasında Beddua Levhaları ve Voodoo Bebekleri”, *Eski Yunan ve Roma'da Büyü ve Büyücülük Bölüm 1*, s.98.

Böylece büyü dediğimiz şeyde yeni kültürel şeklini almıştır.³⁰¹ Hristiyanlığın büyücülükle mücadelesi oldukça erken bir dönemde başlamıştır.³⁰²

Ak büyü hayatı, üretkenliği ve mülkiyeti korurken, kara büyü hastalıklara, ölüme ve felakete neden olmaktadır.³⁰³

Hayaller, sihirli terimler, mucizeler, cadılar, hayaletler, kehanetler, batıl inançların yarattığı ve büyüdüğü, bireylerin yanı sıra toplum barışını da rahatsız eden çeşitli formlardan bazılarıdır. Büyücülük sanatı ise şeytani olan inançların belki de en korkunçtur; çünkü kesinlikle dünyada din tarihinin en saçma olayıdır.³⁰⁴

Lollardların 1395 tarihli “on iki karar” ı Ortaçağ İngiltere kilisesinin büyüyle ilişkisine doğrudan bir saldırı içermektedir. “Büyüyü dinden çıkartmak” konusunda Protestan hareketi güçlü bir dürtüye sahiptir. Protestanlığın ilk ortaya çıkışı da bu dürtüyü aynı güçtedir. Buna rağmen Protestanlığın büyüye saldırısı, sözde zafere eriştiği ülkelerde bile kısmen başarı elde edebilmiştir. Wyclif tarafından Kitabı Mukaddes İngilizce’ye çevrilmiştir. Böylece herkes anlayabilecekti. Wyclif’den sonra Luther günah bağışlama belgelerine ve Calvin’in cisim değiştirmesine “sihir” olduğu iddiası ile saldırdı. Protestanlar yemin, mucize, kutsal su, aziz günü ve ayinden nefret ediyorlardı. Ama yine de büyü, hiçbir zaman ortadan kaldırılamadı.³⁰⁵

Hristiyan Kilisesi'nin ilk yüzyıllarında ve Ortaçağ boyunca bu kara sanatın korkusu olmasına ve onu uygulayanların sayısız cezalandırma ve ölüm cezasına çarptırılmış olmasına rağmen, ilginçtir ki daha sonraki ve daha aydınlanmış dönemlerde hâkim olanlardan daha az zulüm vardı.³⁰⁶

Max Weber, 1917 yılında “meslek olarak bilim” dersinde dünyanın bozulmasını Kapitalizmi ruhu ve Protestan etiği ile bütünleştirmiştir. Weber ilk olarak gelişimini bilimle alakalı olarak “hesaplanabilen gizemli güçler yoktur.” ve “ bir kişinin istediğine ulaşmak için gizemli güçlere artık ihtiyacı yoktur,” diye açıklamıştır. Daha sonra bunun

³⁰¹ Richard Kieckhefer, *Ortaçağda Büyü*(Çev.Zarife Biliz),Alfa Basım Yayın,İstanbul,2016,s.79.

³⁰² Haydar Akın, *Çocuk Cadılar ve Çocuk Cadı Avı*, s.72.

³⁰³ Haydar Akın, *Ortaçağ Avrupası'nda Cadılar ve Cadı Avı*, s.71-72.

³⁰⁴ Howard Williams, *The Superstition Of Witchcraft* ,s. 5.

³⁰⁵ Norman Davies, *Avrupa Tarihi*,(Çev. Ed. Mehmet Ali Kılıçbay), İmge Kitabevi, Ankara,2006,s.433.

³⁰⁶ Georgiana Hill, *Women In English Life*, Ordinary To Der Majesty,London,1896,s.262

dinle daha ilişkili olabileceğini vurgulamıştır. Keith Thomas; “dünyadaki bütün büyüler göz ardı etmenin batıl inançlarla ilgili her şeyi ortadan kaldırdığını belirtmiştir. Aslında gerçeklik devrimi, ortaya konulmuştur. Devrim sonrası çağın oluşumu ile din ile büyü şimdi ki formunu almıştır.³⁰⁷

Büyülü güç doğüstü bir güç değildir, "doğüstü" terimi ile doğanın dışında, ötesinde veya haricinde olan bir güç kastedilebilir.³⁰⁸ Hem büyü hem de din, insan doğasındaki heyecansal gerilimden doğar ve etkilenir. Yaşamdaki rizler, iniş-çıkışlar, ölüm, aşk, nefret hepsi doğüstü alanın yardımıyla insana başka bir çıkış yolu olanağı sunarlar.³⁰⁹

Batıl inançların büyücülük ile ilişkilendirilmesi, bununla uğraştığından kuşku duyulanlara bir dinsel sapkın veya suçludan çok daha ağır işkence yapılmasına neden olmuştur. Üstelik bu suçlama ile tutulan kişilere özel işkenceler yapılmıştır. Cadıların şeytanın gizli işaretini taşıdığına inanıldığından bu işaretlerin araştırılmasında yalnızca büyücülükle suçlananlara uygulanan farklı bir işkence biçimi oluşturulmuştur.³¹⁰

4.2.Cadı

“Şu bahtsız kadınlar da, falcı olmak istediler,

İğneyi, mekiği, iği bir kenara ittiler;

Büyücülük yaptılar otlarla muskalarla.”

Dante, İlahi Komedya, Cehennem XX³¹¹

Büyücülük, insanoğlu ile doğüstü güçler arasındaki ilişkileri, erkeklerin ve kadınların rollerini içeren bir dünya görüşünü, bütün bir temsil sistemini yansıtır.³¹²

³⁰⁷ Michael D. Bailey, “The Disenchantment Of Magic:Spells, Charms, Andsuperstition İn Early European Witchcraft Literature”, *University of Pennsylvania Humanities Forum*,2004,s.383.

³⁰⁸ Franz Hartmann, *Magic, White And Black Or The Science Of Finate And Infinite Life Containing Practical Hints For Students Of Occultism*, John W. Lovell Company, New York,1800,s.19.

³⁰⁹ B.Malinowski, *Buyu, Bilim Ve Din*, (Çev. Saadet Özkal), Kabalıcı Yayınları, İstanbul,1990,s. 76.

³¹⁰ George Ryley Scott, *İşkencenin Tarihi*, (Çev. Hamide Koyukan),Dost Kitabevi Yayınları, Ankara,2001,s. 111.

³¹¹ Dante, *İlahi komedya*, Oğlak yayıncılık, İstanbul,1998,s. 175.

³¹² Jean-Michel Sallmann ,” Cadılar “,*Kadınların Tarihi III*,(Ed. Georges Duby, ve Michelle Perrot)(Çev. Ahmet Fethi), Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul,2005,s. 420.

Büyülü aşk iksirleri ve diğer büyüleri yapabilen şeytani varlıklar, antikçağ'ın erken zamanlarından beri var olmuştur. M.Ö. ikinci bin yıla kadar uzanan Hammurabi kanunlarında, büyücülerin ve falcıların taşta tutuluşunu okuduğumuz Kitabı Mukaddes'te bu varlıklardan bahsedilmiştir. Roma'nın on iki levha yasalarında ise kara büyü ayıplanmıştır. her ne kadar kara büyü'nün hem erkekler hem de kadınlar tarafından uygulandığı kabul görse de, kadın düşmanlığı bu korkunç varlığı kadınlarla özdeşleştirme eğilimindedir. Hristiyan dünyasında şeytan ile birlik, ancak bir kadın tarafından gerçekleştirilebilirdi.³¹³

Hiçbir efsane bir nedeni olmaksızın ortaya çıkmaz. Sözde cadı olarak kabul edilenler, tedavi edici bitkiler ve iksirler konusunda bilgili oldukları iddia edilen yaşlı bilge kadınlardır. Diğerleri sadece şeytanla gerçekten bir ilişkileri olduğuna inanan ve insanların saflığından faydalanan şarlatanlardır.³¹⁴

Cadılık başlangıçta Katharosçular ve benzeri yeni bir heretik grup olarak kabul edilmiştir. 1508 tarihli eseri Tractatus de Strigiis'de engizitör Bernhard von Como, yeni bir tarikat olarak cadılığın 150 yıldır varlığını sürdürdüğünü ifade etmiştir. Batı kaynağını halk söylemlerinden alan masal cadısının varlığı çok eskilere gitmektedir. Yeni cadı kavramı kendisinden önce var olan tüm doğüstü güçlerden ayrılmaktadır. Cadı şeytanla işbirliği içinde Katolik dünyasına karşı kurulmuş bir komplonun içinde yer almaktadır.³¹⁵

"Cincilik yapan ve ruh çağıran ister erkek olsun, ister kadın olsun kesinlikle öldürülecektir. Onları taşılayacaksınız. Ölümünden kendileri sorumludur."
(levililer 20:27)³¹⁶

Büyücülüğün, kadın doğasıyla yakından bağlantılı olduğu ve dolayısıyla her kadının potansiyel bir cadı olduğu inancı, Batı bilincinde uzun süre gömülü kaldı. 1400'lü yıllarda ortaya çıkmıştır ve en azından ceza yasalarında, on yedinci yüzyılın sonuna kadar sürdü. Daha sonra on dokuzuncu yüzyıl Romantizmi tarihsel romanlarla, tablolarla ve halk masallarıyla konuya ilgi canlandırılmıştır. Böylece cadı, hala çok az

³¹³ Umberto Eco, *Çirkinliğin Tarihi*, s. 203

³¹⁴ Umberto Eco, *Çirkinliğin Tarihi*, s.203

³¹⁵ Haydar Akın, "Cadıların Çekici", *Virgöl dergisi*, Yapı Kredi Yayınları, S.10, İstanbul, 1998, s.38.

³¹⁶ "Levililer 20" <http://www.christiananswers.net/turkish/bible-tr/tr-lev20.html>

bilinen ve büyük ölçüde mitik bir Ortaçağ dönemi karanlık efsanesinin parçası olmuştur.³¹⁷

Aslında büyücülük kavramı, Geç Ortaçağ ve erken modern Avrupa'da hala var olan zengin dinsel çekişmenin altını çizmekten başka bir işe yaramadığı bir basitleştirme değildir. Farklı Avrupa kültürleri kadınlara farklı roller vermekteydi ve büyücülükte kadınların üstlendiği rol oldukça önemliydi. Kadınların kötü, doğüstü güçlere sahip olduklarına dair inanç eski bir inançtı. XV. yüzyılda kadınların büyü yapma gücüne inanç şeytan mitiyle birleşip, şeytani cadıya yol açtı. Demonolojik mit ve Ortaçağ sapkınlığı bağlamında şekillendi. Geç Ortaçağın sapkın tarikatlarından olan Valdo'cular³¹⁸ ile savaşan Engizisyoncuların bir icadı olan Şeytan'a tapan bir büyücüler tarikatının varlığına inanç yaygınlaşmıştı.³¹⁹

Cadılar, belli özellikleriyle anılmaktadır: genellikle ıssız bir yerdeki kulübede bir kara kediyi tek başına yaşar, ay ışığı çıktığında bitki kökleri toplar, yaşlı, sıradan bir kadın olarak bilinir. Ancak tüm cadılar yaşlı koca karılar değillerdi; bazıları köyün en saf ve en güzel bakireleri olabiliyordu. Bazı cadılar soylu kadınlardı bazılarıysa erkekti.³²⁰ Irk olarak ise genelde siyahî ırk cadılık ile suçlanırdı.

XIV. yüzyıl şairi ve bilgini Petrarch'ın, eski Roma deyişiyle söylediklerini Pınar Ülgen şu şekilde aktarmaktadır : “ Sahip olduğunuz her köle, barındırmak zorunda olduğunuz bir düşmandır.” Mahkeme kayıtları genellikle ev işlerinde köleye sahip olunmasını vurgular. köle, keskin ve isyankârken; yönetici bir o kadar şüpheli ve korkaktır. Yöneticilerini zehirleyen köleler,1410 tarihli bir Venedik kanununda kanıtlanmıştır ki onlar, büyücülük, ilaç, iksir ya da otlar efendisine zehir hazırlamak için gizli plan yapan şüpheli kölelerdir. Bir köle için en karanlık güç, onun büyü yani sihir

³¹⁷ Jean-Michel Sallmann ,” Cadılar “,*Kadınların Tarihi III* ,s. 420.

³¹⁸ “Valdocular; onikinci yüzyılda gezgin vaizlerden oluşan hareketlerin sonuncusu ve en güçlüsüydüler. Dini otoritenin eksikliğinden ona karşı olan sapkınlığa yönelen reform hareketinin en iyi örneğidir. Kurucusu Valdo Lynos'lu zengin bir tüccardır.” Malcolm Lambert, *Ortaçağda Dinsel Sapkınlıklar*,(Çev. Erdem Gökyaran),Kabalı Yayıncılık, İstanbul,2015,s.91.

³¹⁹ Jean-Michel Sallmann ,” Cadılar “,*Kadınların Tarihi III* s. 426-428.

³²⁰ P.Smith, *Rönesans ve Reform Çağı Bir sosyal Arka plan Çalışması*, (Çev. Serpil Çağlayan), Türkiye İş bankası kültür yayınları, İstanbul, 2001,s.188.

de yatkın olmasıdır ve bu köle diğer baskın gruplar tarafından “siyah” olarak tanımlanmaktadır. Lanetlenmek kesinlikle gizli bir silah olarak kabul edilmektedir.³²¹

Cadılık inançlarının merkezinde şeytan figürü yer alır.³²² P.Smith eserinde “Cadı Avrupa’ya özgü bir figürken şeytan Asya’dan gelen bir mittir.” demiştir.³²³ Klasik cadı şeklinin merkezinde cadıların doğaüstü yeteneklere ve güçlere sahip olabilmek için şeytanla bir sözleşme yaptıkları inancı yatar.³²⁴

Hristiyanlık döneminde Katolik inancının bastırıldığı dinsel eğilimlerin cadılıkla ortaya çıktığı görüşü hâkimdir.³²⁵

Bugünün medyumları olan büyücü-hekimler ölümlerle iletişim kurabilir ve onlara mesaj iletebilirdi. Üstelik ölümleri ve diğer varlıkları kontrolleri altında tutarak Ortaçağın nekromanları³²⁶ gibi olduklarını iddia ederlerdi.³²⁷

Büyüçülere yönelik yayılan bir inanışa göre cinsel organı soğuk olmasına rağmen şeytan ile birlikte olmaktan zevk alırlar ve bunu erkeklere taşırlardı. Yani seksten duyulan bu haz, kadın veya erkek fark etmez büyücüler vasıtasıyla taşınıyordu.³²⁸

Sonuçta, yüzlerce cildi dolduran büyücülük konusu, hala büyük bir batıl inancın sadece bir koludur. Bir dönemin inançları bir sonraki dönemin batıl inançlardır. Ancak bazen bu ayrımın nereden çizileceğini söylemek zordur çünkü bir inanç her zaman batıl değildir. Batıl inançlar, genellikle bir inancın gücüne ve gerçekliğine sahiptir. Hem Katolik hem de Protestan kilisesi yüzyıllar boyunca büyücülüğü kınamış ve kötülüğün en büyük biçimlerinden biri olarak mümkün olan her yolla ondan kurtulmaya çalışmıştır.³²⁹

³²¹ Pınar Ülgen, *Ortaçağ'da Avrupa'da Kölelik-Toplum ve Hukuk*, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 2013, s.97-98.

³²² Lois Martin, *Cadılığın Tarihi*, (Çev. Barış Baysal), Kalkedon yayınları, İstanbul, 2009, s.17.

³²³ P.Smith, *Rönesans ve Reform Çağı Bir sosyal Arka plan Çalışması*, s.189.

³²⁴ Lois Martin, *Cadılığın Tarihi*, s.29.

³²⁵ W.b.Crow, *Büyünün Cadılığın ve Okültizmin Tarihi*, (Çev. Fulya Yavuz), Dharma yayınları, İstanbul, 2006, s.255.

³²⁶ “Nekromansi; ruhlara danışarak gelecek hakkında insanın kaderini öğrenme demektir. “ Haluk Özden,” *Okültizm*”, *Ruh Ve Madde*, c.53, S. 626, İstanbul, 2012, s.40.

³²⁷ W.b.Crow, *Büyünün Cadılığın ve Okültizmin Tarihi*, s.26.

³²⁸ Barbara Ehrenreich ve Deidre English, *Cadılar, Büyücüler ve Hemşireler* (Çev. Ergün Uğur), Kavram Yayınları, 1992, s. 21.

³²⁹ Georgiana Hill, *Women In English Life*, s.261

Günümüzde ise çoğu kişi artık cadılara inanmıyor ve bugünlerde kimse kazıkta yakılmıyor; ancak eski cadı çılgınlarının bileşenleri, birçok modern sahte bilimsel torunlarında hala yaşamaktadır. Şöyle ki:

1. Mağdurlar kadınlar, yoksullar, geri zekâlılar ve toplumun marjlarında kalan diğerleri olma eğilimindedir.
2. Genellikle seks veya cinsel taciz söz konusudur.
3. Potansiyel failleri itham etmek bile onları suçlu yapar.
4. Suçlamadan kaçınmaya çalışmak daha fazla suçluluk belgesi olarak görülür.
5. Bir mağduriyet iddiası toplulukta çok duyulursa, benzer diğer iddialar aniden ortaya çıkar.
6. Bu Hareket, neredeyse herkes potansiyel bir şüpheli olduğunda ve itham edilen hemen hemen hiç kimsenin olmadığı durumlarda, kritik bir suçlama noktasına çıkar.
7. Sonra şüpheler diğer yöne döner. Masumlar, yasal ve diğer yollarla suçlamacılarına karşı savaşmaya başlarken, Suçlayıcılar bazen sanık olurlar Ve şüpheçiler suçlamalardaki sahtekârlığı göstermeye başlarlar.
8. Son olarak, bu hareket unutulur gider, halkın ilgisini kaybolur ve destekçileri asla tamamen kaybolmazken inanç sınırlarını değiştirilmiştir.

Ortaçağ cadısı çılgınlığı da böylece bitmiştir.³³⁰

4.3.Şeytan

Şeytan ve cehennem konusu eski ahit ve yeni ahit'in kitaplarında geçmemektedir. Bunlar, Hristiyan dünyasına İncil yazarı Yuhanna'nın vahiy kitabıyla giriş yapmıştır.

331

“ ... Sonra gökten inen bir melek gördüm. Elinde Derinlerin anahtarı ile uzun bir zincir var. Ejderi, şu eski yılan- iblistir, şeytandır o yakalayıp bin yıllık süreyle bağladı. Onu Derinlere attı. Bin yıl doluncaya dek ulusları kandırmasın diye,

³³⁰ Michael Shermer, *Why People Believe Weird Things*, Henry Holt And Company, New York,2002, s.100.

³³¹ Umberto Eco, *Çirkinliğin Tarihi*,s. 73.

konulduğu yeri kapayıp üstüne mühür vurdu. Bu süre sonunda kısa bir dönem için çözümlenmesi gerekiyor.

... ölümler yaptıklarına yaraşır biçimde kitaplarda yazılı olanlar uyarınca yargılandı. Deniz kendisindeki ölümleri verdi, ölüm ve ölümler ülkesi kendilerindeki ölümleri verdiler. Herkes yaptıklarına yaraşır biçimde yargılandı. Ölüm ve ölümler ülkesi ateş gölüne fırlatıldı. Bu ikinci ölümdür: ateş gölü. Adı yaşam kitabında yazılmamış olan herkes ateş gölüne atıldı. ... Korkaklara, imanı olmayanlara, iğrençlikte yuvarlananlara, adam öldürenlere, zina edenlere, büyücülere, yalancı Tanrılara tapanlara, tüm yalancılara gelince, bunların yeri ateşle ve kükürtle yanan göldedir. Bu ikinci ölümdür.”(Vahiy 20)³³²

Burada şeytan Ortaçağda tasvir edilen “fiziksel” özelliklerin hiçbirleriyle anılmaz.

³³³ Şeytanın Ortaçağ temsilleri olağanüstü derecede çeşitlilik sergiliyor ve tek bir model ya da kaynaktan izlenemiyor. Ayrıca, kesin bir tür yoktur.

Şeytanlar, insan boyutunda dev veya minik, bazen cin gibi veya keçi yüzlü olabilir. Boynuzları, uzun veya hortuma benzer burunları, yarası kanatları ve uzun veya kısa kuyrukları olabilir. Bacakları testere benzeri veya sivri uçlu, parmakları pençe benzeri olabilir ve bacaklar genellikle kuşların, bazen de insanlarınkilere benzeyebilir ve daha az sıklıkla toynaklı olabilirler. Şeytanlar mavi, siyah, gri, kırmızı veya hatta beyaz olabilir; ancak renkleri daima aynı resimde görülen insanınkinden farklıdır. Günümüzde en yaygın temsil edilen toynaklı şeytanın imgesi, Ortaçağ temsillerinde çok nadiren görülmektedir.³³⁴

Teolojik cadı öğretisi, şeytan-cadı ikilisinin arasındaki işbirliğinin kökenlerini, kilise'nin IX. yüzyıldan Hristiyanlığın düşmanı olarak görülen, mahkemeler kurduracak kadar özel olan kâfir tarikatlarında aramaktadır. Şeytan, cadı tarikatı üyelerinin Tanrısı konumundadır. Kurulan birlik bir cinsel ilişkiyle sonsuza dek mühürlenir. Ortaçağ teologlarına göre cadılarla şeytan arasında kurulan birlik, kadının zayıf doğasının bir sonucudur.³³⁵ Şeytanla cinsel ilişkisi olduğu için şeytan kadar tehlikelidir. Onun yeryüzündeki işbirlikçisi ve askeridir.³³⁶

Pavlus, Tanrı'nın Krallığı'na(cennete) kabul edilmeyecekleri şu şekilde sıralamaktadır: Evlilik dışı ilişki kurup tövbe olmayanlar, putperestler, zina edenler,

³³² İncil, "Vahiy 20", Ohan Matbaacılık, İstanbul, 1999, s.918.

³³³ Umberto Eco, *Çirkinliğin Tarihi*, s. 73.

³³⁴ Gabor Klaniczay and Eva Pocs, *Demon, Spirits, Witches /2, Christian, Demonology and Popular Mythology*, Central European University Press, Hungary, 2006, s. 57.

³³⁵ Haydar Akın, *Ortaçağ Avrupası'nda Cadılar ve Cadı Avı*, s.132-133.

³³⁶ Haydar Akın, "Cadıların Çekici", *Virgöl dergisi*, s.38

eşcinseller, hırsızlar sarhoşlar, iftiracılar, dolandırıcılar, büyücüler, kıskançlar, kavgacılar, hayâsızlar ve açgözlülerdir.³³⁷

Erken dönem Hristiyan kilisesinde pederler gibi Püritenler de doğüstü kötülüğün gücünün gerçek olduğuna inanıyordu ve dehşet içindeydi Ve pederler gibi onlar da kadınların erkeklerden daha içten kötü olduğuna, Şeytanın saldırılarına daha çok karşı olduklarına ve daha çok kötü ruhlarla birleşmeye inandıklarına dair görüşlere sahiptiler.³³⁸

Batıl inançların büyücülük ile ilişkilendirilmesi, bununla uğraştığından kuşku duyulanlara bir dinsel sapkın veya suçludan çok daha ağır işkence yapılmasına neden olmuştur. Üstelik bu suçlama ile tutulan kişilere özel işkenceler yapılmıştır. Cadıların şeytanın gizli işaretini taşıdığına inanıldığından bu işaretlerin araştırılmasında yalnızca büyücülükle suçlananlara uygulanan farklı bir işkence biçimi oluşturulmuştur.³³⁹

Ek 10 Son Yargı³⁴⁰

Ek 11 Cehennem³⁴¹

4.4.Cadı Avı

“İnsanların korkusundan daha güçlü hiçbir şey yoktur. Ne büyü ne de vampir gücü. Hiçbir şey.”

Deborah Harkness³⁴²

Yaygın adıyla, “Cadı Avı” dönemi olarak bilinen Ortaçağın hafızasında yer eden dönemin Hristiyan teologları, şeytanı ve kötü ruhları, görünüşlerinden davranışlarına kadar tanımlama çabasına girmişlerdir. Veba gibi büyük salgın felaketleri ve büyük kayıplar verilen savaşlardan kaynaklanan olumsuz yaşam koşullarından, kötülüğü hatta Şeytan’ı ve onun hizmetkârı olarak kabul edilen “cadıları” sorumlu tutmuşlardır. Bu da

³³⁷ Alice K. Turner , *Cehennem Tarihi*,(Çev. Ayhan Sargüney),Ayrıntı Yayınları, İstanbul,2004,s.70.

³³⁸ Georgiana Hill, *Women In English Life* s.264

George Ryley Scott, *İşkencenin Tarihi*, s. 111.

³⁴⁰ Bkz. Ekler Tablosu, Ek 10.

³⁴¹ Bkz. Ekler Tablosu ,Ek 11.

³⁴² Deborah Harkness, *Cadıların Keşfi*(Çev.Berna Kılınçer),Pegasus Yayınları,İstanbul,2014,s.106

binlerce insanın cadılık suçlamasıyla mahkûm edildiği Cadı Avı dönemini başlatmıştır (11-18.yy).³⁴³

Engizisyon yargıçlarının el kitapları ve daha sonrasının hukuk metinleri, kadınların büyücülük suçuyla bütünleştirildiği görüşünü destekler. Ancak bunlar on beşinci yüzyılın sonuna doğru ortaya çıkmıştır. Sözde cadılarla ve büyücülerle ilgili ilk kitlesel yargılamalar, 1397'den 1406'ya kadar, İsviçre kantonu Lucerne'de, Boltinger'de gerçekleşti. Yüzyılın ortalarına gelindiğinde ise baskı arttı. Bu yargılamalar, başlangıçta engizisyoncular ya da yargıçlar tarafından yürütülürken; XVI. yüzyılda laik mahkemeler de onlara katılmıştır. Papalık buyruğu Summis desiderantes affectibus'un (1484) ile VIII. Innocentus iki Engizisyoncuyu, Jacob Sprenger ile Heinrich Institoris'i Orta Ren Vadisi'nde büyücülüğün kökünü kurutmakla görevlendirmiş ve böylece cadı avı uygulamasına papalık onayı vermiştir.³⁴⁴

Roma İmparatorluğu ve Ortaçağ Kilisesi büyü karşıtı yasaları uygulama konusunda, halkın cadıların cezalandırılmasını istemesine rağmen geleneklerine bağlılıklarıyla kendilerinin yapmasından dolayı zorluklar yaşamıştır.³⁴⁵

4.5.Malleus Maleficarum

Wicasta Lovelace çevirisini yaptığı eser hakkında şunları söylemiştir;

“İlk kez 1486'da yayınlanan Malleus Maleficarum (The Witch Hammer) tartışmasız Orta Çağ döneminde konumu ve saygısı nedeniyle bugüne kadar yazılan en kötü şöhretli kitaplardan biridir. Malleus Maleficarum'un yazıldığı tarihte, Hristiyan toplulukta (akademisyenler ve ilahiyatçılar), şüphe uyandıran birçok ses vardı. Cadıların varlığı ve büyük bir ihtimalle batıl inanış olarak görülmüştür. Malleus'un yazarları bu sesleri belirsiz bir terimle ifade ettiler: "Cadılar gibi Varlıklar olduğuna inananlar, Katolik inancının bir kısmına karşı, karşıt görüşü korumak için yapılan inatçılık, açıkça heretiklerin kahramanlarını ortaya koymasından çok önemli "dediler. Malleus'un hızlı ve kalıcı popülerliği bu sesleri susturdu. Malleus'un kendisi Engizisyoncu veya İnquisitler tarafından insanlığa yaptığı dehşetlerle suçlanamazken oynadığı rol kesinlikle çok önemliydi. Varlığı on binlerce masum insanı kovuşturmaya, işkenceye ve cinayete yol açan Katolik

³⁴³ Z. Nilüfer Nahya, "İmgeler ve Ötekileştirme: Cadılar, Yerliler, Avrupalılar", *Atılım Sosyal Bilimler Dergisi 1*, C.1,S.1,2011,s. 31.

³⁴⁴ Jean-Michel Sallmann, " Cadılar ",*Kadınların Tarihi III*,s. 421.

³⁴⁵ Malcolm Gaskill,*Cadılık*,(Çev. Sinem Gül),Dost Kitabevi,Ankara,2010,s.91.

inançlarını güçlendirip yasallaştırmış olması nedeniyle, *Malleus Maleficarum*'un, insanlığın en kan dolmuş eserlerinden biri olduğu söyleniyor. ³⁴⁶

Malleus Maleficarum'da yer alan sorular ve yazarlar tarafından verilen cevaplar, şeytan ve kadın birlikteliği ve dönemin kadın düşmanlığı hakkında bilgiler vermektedirler. Bazılarını şöyle sıralayabiliriz:

Soru 1: Şeytanlarla çiftleşen cadılar hakkında bir soru, kadınlar neden esas olarak Şeytan'ın batıl inançlarına bağımlı oluyor? Neden kadınlar esas olarak Kötülük Hurafelerine bağımlıdır?³⁴⁷

Şeytanlarla çiftleşen cadılar hakkında da, yöntemleri değerlendirmede birçok zorluk vardır. Şeytan açısından: İlk önce, hangi unsurun beden olarak varsayıldığı bir sorudur; İkincisi, harekete her zaman başkasından alınan meni enjeksiyonunun eşlik edip etmediği; Üçüncüsü, zaman ve mekâna gelince, bu eylemi bir sefer mi yoksa daha sık mı tamamladığı; Dördüncüsü, bu hareketi kimlerin görünüm görmediği sorularıdır. Ve kadınların açısından; Kendilerine yalnızca bu pis şekilde tasavvur edilip bırakılmadıklarının şeytanlar tarafından sık sık ziyaret edilip edilmedikleri sorulmalıdır; Ya da ikincisi, doğum sırasında doğan çocuk ebeler tarafından şeytana mı sunulur. Esas olarak kadınları düşünelim; birincisi, neden böyle bir hainlik erkekten çok daha kırılgan bir cinsiyette ve soruşturulması gereken ilk olarak kadınların genel koşulları; ikincisi, özellikle, batıl inanç ve büyücülük konusunda hangi tür kadınların seçildiğidir. Neden, Cadıların çoğunluğu erkeklerden daha çok feminen ilişki konusunda kırılgandır. Gerçek tecrübeler tarafından akredite olduğu için, bununla çelişmenin atıl olduğu bir gerçektir.

Ek 12: Şeytan ve Kadın ³⁴⁸

Soru 2: Cadılar, erkeklerin akıllarını sevgi veya nefret konusunda etkileyebilir mi?³⁴⁹

³⁴⁶ Heinrich Kramer And James Sprenger, *The Malleus Maleficarum*, (Çev. Wicasta Lovelace And Christie Rice), Windhaven Network, Inc, 2001, S.2.

³⁴⁷ Heinrich Kramer And James Sprenger, *The Malleus Maleficarum*, (Çev. Wicasta Lovelace And Christie Rice), Windhaven Network, Inc, 2001, s.99.

³⁴⁸ Bkz. Ekler Tablosu, Ek 12.

³⁴⁹ Heinrich Kramer And James Sprenger, *The Malleus Maleficarum*, (Çev. Wicasta Lovelace And Christie Rice), Windhaven Network, Inc, 2001, s.119.

Şeytanın, cadılar vasıtasıyla, insan zihnini aşırı derecede sevgi ya da nefrete teşvik edip edemeyeceği sorulur; insan da irade, anlayış ve vücut olduğu sürece bunu yapmaları mümkün değildir. İlki Tanrı tarafından yönetilmektedir (çünkü kralın kalbi Rab'bin elindedir); ikincisi bir melek tarafından aydınlanır ve vücut yıldız hareketleriyle yönetilir. Şeytanlar vücutta değişiklikler yapamadığı için ruhta sevgi veya nefrete teşvik etme gücü daha az olur. Sonuç açıktır. Manevi şeylere kıyasla bedensel şeyler üzerinde daha fazla güce sahip olmakla birlikte, sıklıkla ispatlandığı gibi bedeni bile değiştiremezler.

4.6.Sabbath

Cadılar, periyodik Sabbathlarına katılırlardı. Önemli zamanlarda bir araya gelirler, efendilerine hizmetlerini anlatır ve emirlerini kabul ederlerdi. Cuma ve cumartesi günleri arasında gece yapılırlar ve her yıl Mayıs ayının ilk gününden önce Blocksberg dağlarındaki kutlamaya büyük bir Sabbath düzenlerlerdi. Dört yolun bulunduğu, engebeli bir dağ sırası veya belki de تنها bir göl veya karanlık ormanların bulunduğu yerler genellikle toplantı için seçilen yerdir.³⁵⁰

Ek-13: Ek-13 Ulrich Molitor, Uçan Cadılar³⁵¹

Sabbath'ın şekillenmesinde Katharlar³⁵² ve Valdenlerin büyük bir etkiye sahip olduğu iddia edilmektedir. Sabbath kelimesinden türetildiği düşünülen Sabbat bir Yahudi karşıtlığı anlamı da taşımaktadır. Lois Martin, bu Yahudi karşıtlığı durumunu bazı gece buluşmalarına kimi yerlerde sinagog denecek kadar yayıldığını belirtmiştir.³⁵³

Bu toplantılar edinilen bilgilere göre iki türlü yapıldı. Bunlar, düzenli olarak yapılan en az on iki cadının, liderlerin ve şeytanın bir araya geldiği toplantılar ve daha kalabalık kurulların bir araya geldiği özel toplantılardır. Bedenlerini özel bir yağ ile

³⁵⁰ Howard Williams, *The Superstition Of Witchcraft*, s.128

³⁵¹ Bkz.Ekler Tablosu, Ek-13.

³⁵² "Katharlar Avrupa'da köklü değişimlerin yaşandığı bir dönemde belirdiler. Tarihçi R. I. Moore batı toplumunun kendi kurumlarını heretiklerin ve başkalarının on üçüncü yüzyılda gördükleri zulüm üzerinden şekillendirdiğini iddia eder. Dahası, heretikliğin tanımlanması binlerce masumun özellikle de kadınların on altıncı ve on yedinci yüzyıllardaki Cadı Avı sürecinde zulüm görmesine ve öldürülmesine neden olan cadılık kavramının oluşmasında önemli bir rol oynamıştır." Sean Martin, *Ortaçağ'da Avrupa'da Alevi Hareketi Katharlar*, (Çev. Barış Baysal), Kalkedon Yayıncılık, İstanbul, 2009, S.141.

³⁵³ Lois Martin, *Cadılığın Tarihi*, s.42.

kaplayan cadılar, bu toplantılara kıyafetsiz kalırlardı. Gece yarısı başlayan toplantılar sabah horozu ötmeden bitmiş olurdu.³⁵⁴

EK-14: Cadıların Sabbatına Hazırlık Hans Baldung Grien'in Bakır Gravürü³⁵⁵

Katolik kilisesi "Canon Episcopi" olarak isimlendirilen bir derleme ile kendisine büyük tehdit olarak gördüğü batıl inançlar hakkında tavrını belli etmiştir. Regino von Prüm ve piskopos Burchard von Worm tarafından yaklaşık yüz yıl arayla Greko-Romen kilise hukuku temel alınarak yapılan Canon Episcopi, cadıların gece uçuşları ve zararlı büyü yoluyla hayvana dönüşme ile ilgili ilişkin en eski düzenlemeleri bir araya getirmiştir.³⁵⁶

Cadılar, bazı Hristiyan şenliklerini kutlardı. 1 Mayıs'ta kutlanan Aziz Walpurga günü gecesi cadıların büyük şenliğiydi. Bunun nedeninin tabi ki azizle alakası yok. Kutlama tamamen cehennem kralı Hades ile ilişkiliydi ve 30 Nisan gecesi onun gecesi kabul edilerek kutlanırdı.³⁵⁷

Malleus Maleficarum'da çocukları çalınan kadınlara demonlar tarafından değiştirilmiş çocuklar ya da ucube yaratıkların bırakıldığı belirtilir. Bunlar üçe ayrılır;

1; Açlığı bir türlü geçmeyen, dört kadın tarafından sürekli emzirilmesine rağmen zayıf ve çelimsiz kalan, sürekli ağlayan yaratıklar,

2; cadıların şeytanla girdiği cinsel ilişkinin ürünleri,

3; küçük varlıkların kılığına girerek insanların arasına katılan demonlardır.³⁵⁸

Euan Cameron'da Enchanted Europe adlı yazısında bu duruma benzer bir hikaye paylaşmıştır. Hikâyeye göre, nispeten yaygın yapışık doğumların yanı sıra 1531 yılında Augsburglu bir kadın, üç çocuk dünyaya getirmiştir. Biri zarlarla sarılmış bir

³⁵⁴ W.b.Crow, *Büyünün Cadılığın ve Okültizmin Tarihi*, s.275.

³⁵⁵ Bkz.Ekler Tablosu, Ek-14.

³⁵⁶ Haydar Akın, *Çocuk Cadılar ve Çocuk Cadı Avı*, s.73.

³⁵⁷ W.b.Crow, *Büyünün Cadılığın ve Okültizmin Tarihi*,s.276.

³⁵⁸ Haydar Akın, *Ortaçağ Avrupası'nda Cadılar ve Cadı Avı* s.124.

kafa ile ikinci iki bacak, gövde ve bir kurbağa ayakları ile doğan bir yılan ve üçüncüsü ise kertenkele kuyruğu ile doğan normal bir domuzdur.³⁵⁹

4.7.Engizisyon Mahkemeleri

Kilise ve din adamlarının halkın nazarında güven kaybına uğramasıyla sonuçlanan Haçlı seferlerinden sonra Hristiyanların bir nevi dinlerini savunma refleksi geliştirdikleri etkenin açık bir sonucudur Engizisyon. Nitekim haçlı seferlerinden sonra halk daha o yıllarda Hristiyanlıktan sapmaya başlamıştır. Erken denebilecek bir vakitte 1203 tarihinde ilk engizisyon mahkemesi Yahudi milletini hedef alınarak kurulmuştur.³⁶⁰ XV. ve XVII. yüzyıllar arasında büyücülük ve cadılıkla suçlanan, cezalandırılan birçok Yahudi'nin engizisyon mahkemelerine çıkarılarak öldürüldüğü bilinmektedir.³⁶¹

VIII. Innocent döneminde özellikle Dominiken keşişlerinden seçilen Engizisyon hâkimlerine tutuklama ve yargılama yetkisi veren prosedürlere dayanan Engizisyon, din adamlarını hizada tutmanın bir yöntemi olarak başlarken Avrupa'nın karşıt görülen tüm kesimlerini kontrol eden bir araca haline dönüşmüştür.³⁶²

1229'da kurulan engizisyon mahkemesinin hedefinde doğrudan Yahudilerin bulunmamaktadır. İlk dönem engizisyon mahkemelerinin kuruluşlarındaki temel sebebin Ortodoks Hristiyan öğretisinin karşısında yer alan "sapkın" akımlar olduğu aşikârdır.³⁶³

Papa IV.Alexander 1258 ve 1260 yıllarında engizatörlere,doğüstü güçlerin yardımıyla kilise hukukunca yasaklanmış falcılık, büyücülük vb. eylemlerin sahiplerine hadlerini bildirmelerini emretmiştir.Bu da büyü'nün heretikleştirilmesi sürecini başlatmıştır. Heretik bir kimlik kazanan büyü uygulamacıları başlarda disiplin

³⁵⁹ Euan Cameron, *Enchanted Europe Superstition, Reason and Religion, 1250-1750*, Oxford University Press,s.2.

³⁶⁰ Ziya Paşa, *Engizisyon Mahkemeleri*, İlk Harf Yayınları, İstanbul, 2011,s.20.

³⁶¹ Hikmet Tanyu,"Büyü",*TDV İslam Ansiklopedisi*, c.6. İstanbul, 1992, s.506.

³⁶² Sean Martin, *Ortaçağda Avrupa'da Alevi Hareketi Katharlar*,s.96.

³⁶³ Ziya Paşa, *Engizisyon Mahkemeleri*,s..20-21-23.

cezalarıyla cezalandırılırken kazandıkları bu kimlik onların yakılarak öldürülmesine neden olmuştur.³⁶⁴

Ortaçağda engizisyon'un en ünlü kurbanları da Jeanne d'arc, Jan Hus ve Girolamo Savonarola idiler.³⁶⁵

³⁶⁴ Haydar Akın, *Ortaçağ Avrupası'nda Cadılar ve Cadı Avı*,s.194.

³⁶⁵ Komisyon,"Enkizisyon",*Ana Britannica Genel Kültür Ansiklopedisi*, c.8,Ana yayınları, İstanbul, 2000,s.198.

SONUÇ

Doğal sebeplerden kaynaklanan bir olayı doğüstü, gizemli ve bilimsel olarak yalanlamış neden veya nedenlerle açıklama eğilimi olarak tanımlanan batıl inançlar, tüm kültürlerde farklı bir yer edinmiştir. Birçok batıl inanç, kadim dinlerden kalmış olmasına rağmen insanlar, bilinçaltında onlardan bir türlü vazgeçememişlerdir.

Toplum birçoğunu batıl inanç olduğunu bilerek uygulasa da, “Avrupa’da kutlanan bayramlar ve festivaller” bölümünde açıklamaya çalıştığımız özel günler, batıl inançların kültürleri nasıl etkilediğinin ve onlardan nasıl vazgeçilemediğinin en iyi göstergesidir.

Bu çalışmada batıl inançların, tarihin her döneminde ve Avrupa coğrafyasının her yerinde ufak farklılıklarla etkili olduğu gösterilmeye çalışılmıştır. Çalıştığımız konuyla ilgili pekçok Latince ve İngilizce kaynak mevcuttur.

Bu tezde yer verdiğimiz batıl inançları, alakalı oldukları konulara göre bölümlere ayırarak anlatmaya çalıştık. Buradaki amacımız özellikle günümüzde de karşılaşılabileceğimiz durumların geçmişine değinmektir. Günümüzde hapşuran kişiye “çok yaşa” dememizin, esnerken ağzımızı kapatmamızın ya da yediğimiz sebze ve meyvelerin vücudumuza etkilerinin, v.b. olayların, Ortaçağ insanının hayatında nasıl yorumlandığını bilmek, bugün bizlerin en azından onları günümüzde neden ve nasıl yaptığımızı açıklayacaktır. Bazıları, artık “bunlar hep batıl inanç” dediğimiz sınıfta kalmıştır. Ancak bazı durumlar vardır ki, düşünmeden uygularız. Örneğin; “cenazelerde siyah giyinmek” bunlardan biridir. Evet, “Ölümlle ilgili batıl inançlar” kısmında açıkladığımız bu gelenek, aklımıza bile gelmeyecek bir nedenden dolayı yaygınlaşan bir olaydır. Bugün bile bir cenaze olduğunda hiç düşünmeden siyah giymekteyiz.

Hristiyan düğünlerindeki nedimeler ise bugün varoluş nedenlerini muhtemelen hiç bilmiyordur. Oysa onlar, kötü ruhların, gelini etkisi altına almasını engelleyen şövalyelerdir. Özellikle uzunluğu veya kısalığı tartışılan, eskinin gelinlerini, kötü gözlerden, şeytandan koruyan gösterişli duvaklar artık sadece gelinliklerin bir süsü haline gelmiştir.

Günümüzde sinema dünyasının gerilim/ korku sektöründe vazgeçilmez olan cadılar, vampirler, doğüstü bütün güçler şimdilerde bize izlemesi zevkli gelen fantastik öğeler olarak görünse de hepsi Ortaçağ insanın zulme maruz kalmasına, ölmesine veya korkarak yaşamasına neden olan unsurlardır. Kilise tarafından baskılarla yaşatılan Avrupa insanı her talihsizliği bir batıllığa bağlamış dolayısıyla her batıl inanış da bir diğer batıl inancı doğurarak yaşamı totemlere endeksli hale getirmiştir.

Ortaçağ Avrupa'sındaki batıl inançlar konusunda daha çok cadılar ve vampirler ilgi odağı olmuşlardır. Bu tezimizde de Ortaçağ Avrupa toplumunda önemli derecede etkisi olan batıl inançlar, ayrıntılarıyla belirtilerek Ortaçağ insanının düşünceleri ve olanlara bakış açılarını günümüz anlayışıyla bağlantı kurarak anlatmaya çalıştık.

Bu tez, zamansal ve mekânsal olarak gizemli bir dönem olması dolayısıyla Ortaçağ Avrupa'sındaki batıl inançlara, bir giriş niteliği taşımaktadır. İleri ki çalışmalarda bu konu, Avrupa ülkelerine tek tek indirgenerek, benzerlikleriyle ve farklılıklarıyla ele alınarak anlatılabilir. Ayrıca Doğu toplumlarıyla kıyaslamalara gidilerek geçmişten günümüze tüm toplumların geleneklerine ışık tutabilir.

EKLER

EK 1: Batıların gözünde ilkel insanlar³⁶⁶

³⁶⁶ Haydar Akın, "Antikçağ'dan Yeniçağ'a Delilik, Melankoli Ve Cinlenme Avrupa'da Aykırı Olma Halleri Üzerine Tarihsel Bir İnceleme", Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı, Ankara, 2014, s.535.

EK 2: Kutsal Ökseotu Kesen Druidler Ve Düzenlenen Tören ³⁶⁷

³⁶⁷Erhan Altunay, "Druidler", <http://www.hermetics.org/Druidler.html>

EK 3: Veba Temsili³⁶⁸

³⁶⁸ Evin Esmen Kısakürek- Arda Kısakürek, *Bizimkiler 13.Kitap 1300 – 1375 Yüz Yıl Savaşı*, Anadolu Merkezli Dünya Tarihi, 2009,s.166.

CREDULITY, SUPERSTITION, and FANATICISM.
A MEDLEY.

As the man and woman, represented by the figures, are the same, they are of the same kind, and are not to be distinguished by the names of the figures. The figures are the same, and are not to be distinguished by the names of the figures.

EK 4: Credulity, Superstition Ve Fanaticism, İngiliz Ressam William Hogarth'ın Hicivsel Baskısıdır.³⁶⁹

Yukarda William Hogarth 'A Ait Olan Eserde, Büyük Bir Yükseklikten Vaaz Veren Sanatçı, Cemaatini, Şeytan Ve Bir Cadıyı Temsil Eden Bir Çift Kukla Terörize Etmektedir. Aşağıda İse, Bir Papaz, Dini Çoşkunun Sancısıyla Görünüşte Cazip Bir Kızın Elbisesinin Altındaki Bir Simgeyi İtıyor. Hogarth, Acı, Şehvet, Delilik Ve İntihar Gibi Çeşitli Duygusal Durumları İçeren Dini Bir Termometreyi İcat Ederek Bu Çiftin Sağındaki Dini Ve Cinsel Heyecan Arasındaki Keskin Karşılaştırmayı Sürdürmüştür.³⁷⁰

³⁶⁹ Credulity, Superstition ve Fanaticism , https://en.wikipedia.org/wiki/Credulity,_Superstition_and_Fanaticism

³⁷⁰ William Hogarth, http://www.artoftheprint.com/artistpages/hogarth_william_credulity_superstition_andfanaticism.htm

EK 5: The Annunciation By Leonardo Da Vinci³⁷¹

EK 6: John William Waterhouse's Ulysses and the Sirens³⁷²

³⁷¹ The Annunciation, <http://www.leonardodavinci.net/the-annunciation.jsp>

³⁷² <http://fr.wahooart.com/@/8BWTJV-John-William-Waterhouse-Ulyse-et-les-sir%C3%A8nes>

EK 7: Rapheal Tarafından Çizilen Saint George And The Dragon(Aziz George Ve Ejderha) Adlı Çalışma³⁷³

³⁷³ <http://uk.phaidon.com/agenda/art/articles/2015/april/23/when-raphael-painted-st-george/>

EK 8: Basilisk³⁷⁴

³⁷⁴ <http://www.occultopedia.com/b/basilisk.htm>

EK 9: Kurt Adam Olduğuna İnanılan Bir Köylünün İnfazı. Üst Köşede Yakılmakta Olan Üç Cadı Görülüyor. Nürnberg Bildirisi,1589.³⁷⁵

³⁷⁵ Haydar Akın, *Ortaçağ Avrupa'sında Cadılar ve Cadı Avı*, s.189.

EK 10: Hans Memling, Son yargı ³⁷⁶

Ölüler mezarlarından doğarlar. Baş melek Michael terazileri ile onları tartıyor. Bazıları cehennemde (sağda) sona erer, diğerleri Aziz Peter tarafından cennete götürülür. İsa, adaleti yönetmek için göklerden iner. ³⁷⁷

³⁷⁶ <http://www.artbible.info/art/large/309.html>

³⁷⁷ <http://www.artbible.info/art/large/309.html>

EK 11³⁷⁸

Bu resim Hans Memling 'in Son yargı isimli çalışmasındaki cehennem tasvirinin daha büyütülmüş halidir. Lanetlenmiş cehenneme sürüklenmeyi tasvir ediyor.³⁷⁹

³⁷⁸ <https://tr.pinterest.com/pin/588423507533982158/>

³⁷⁹ <https://tr.pinterest.com/pin/588423507533982158/>

EK 12: Bedtime Demon, Konstanzer Weltchronik, ,Almanya, 1450³⁸⁰

³⁸⁰ Konstanzer Weltchronik, <http://discardingimages.tumblr.com/post/107451296828/bedtime-demon-konstanzer-weltchronik-germany-ca>

EK 13:Ulrich Molitor,Uçan Cadılar ³⁸¹

Burada Cadıların kendilerini hayvana dönüştürebileceği genel olarak kabul edildiğinden, bir eşek, bir şahin ve bir buzağı kafalarına sahip iki cadı ve bir sihirbazın birlikte çatal süpürgeye binmesi tasvir edilmiştir. 1489'da Ulrich Molitor tarafından yazılan bir Latince bir demonoloji kitabında bulunmuştur. Orijinal Latince başlığı De Lamiis ve Phitonicis (Çocuk Yiyen Cadılar ve kâhinler). ³⁸²

³⁸¹ "Ulrich molitor,witches flying, in Von den Unholden oder Hexen,"

<http://rnc.library.cornell.edu/surrealismandmagic/exhibition/seer/library.html>

³⁸² <http://rnc.library.cornell.edu/surrealismandmagic/exhibition/seer/library.html>

EK 14: Cadıların Sabbatına Hazırlık Hans Baldung Grien'in Bakır Gravürü, 1510.³⁸³

³⁸³ Haydar Akın, *Ortaçağ Avrupa'sında Cadılar ve Cadı Avı*, s.333.

KAYNAKLAR

- “Levililer 20 ”<http://www.christiananswers.net/turkish/bible-tr/tr-lev20.html>
- “Paganizm Nedir?”,<http://tr.paganfederation.org/>
- “Queen “Bloody”Mary I Tudor of England” , [http:// departments. kings.edu /womens _history /mary tudor.html](http://departments.kings.edu/womens_history/mary_tudor.html)
- “Ulrich molitor,witches flying, in Von den Unholden oder Hexen,”
<http://rmc.library.cornell.edu/surrealismandmagic/exhibition/seer/library.html>
- Adorno, Theodor W., *Rüya Kayıtları*,(Çev. Şeyda Öztürk),Yapı Kredi Yayınları, İstanbul,2007.
- Akın, Haydar, *Çocuk Cadılar ve Çocuk Cadı Avı*, Phoenix, Ankara,2010.
- Akın, Haydar, *Ortaçağ Avrupası 'nda Cadılar ve Cadı Avı*, Phoenix, Ankara,2011.
- Akın, Haydar,” Cadıların Çekici”, *Virgül dergisi*, Yapı Kredi Yayınları, S.10,İstanbul, 1998.
- Akın, Haydar,”Antikçağ'dan Yeniçağ'a Delilik, Melankoli Ve Cinlenme Avrupa'da Aykırı Olma Halleri Üzerine Tarihsel Bir İnceleme”, Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı, Ankara, 2014.
- Alatlı, Alev, *Batıya yön veren metinler*, c.1, Melisa Matbaacılık,2010.
- Alatlı, Alev, *Batıya Yön Veren Metinler*, c.II, Melisa Matbaacılık,2010.
- Altunay, Erhan, “Druidler”, <http://www.hermetics.org/Druidler.html>, 2003.
- Altunay, Erhan, *Kadim Cadılık Öğretisi*, Sınır Ötesi Yayınları, İstanbul,2012.
- Altunay, Erhan, *Paganizm*, Hermes Yayınları, İstanbul,2012.
- Anadol, Cemal, *Halk İnanışları-Büyükü*, Devlet Yayın Ve Dağıtım, İstanbul.
- Ateş, Mehmet, *Mitolojiler ve Semboller*, Aksiseda Matbaası, İstanbul, 2001.
- Augé, Marc, *Paganizmin Dehası*(Çev. Erkan Ataçay),Dost Yayınları, Ankara,2010.
- Bailey, Michael D., “The Disenchantment Of Magic:Spells, Charms, Andsuperstition İn Early European Witchcraft Literature”, *University of Pennsylvania Humanities Forum*,2004.
- Bane, Theresa,” Death Coach” ,*Encyclopedia of Vampire Mythology*, McFarland&Company, London, 2010,ss.50-51.

- Bane, Theresa," Estrie" ,*Encyclopedia of Vampire Mythology*, McFarland&Company, London, 2010,ss.60-61.
- Bloch, Marc, *Feodal Toplum*,(Çev. Mehmet Ali Kılıçbay),Doğubatı yayınları, Ankara,2005.
- Cameron, Euan, *Enchanted Europe Superstition, Reason and Religion, 1250-1750*, Oxford University Press.
- Campbell, Joseph, *Batı Mitolojisi*,(Çev. Kudret Emiroğlu),İmge Kitabevi, Ankara,1995.
- Carroll, William, *Superstitions 10,000 you really need*, Coda Publications, U.S.A, 1998.
- Cicero,*Herşey Bitmek için Başlar*,(Çev.Cengiz Çevik),Aylak Adam,İstanbul,2016.
- Clifton, Chas S. –Graham Harvey, *The Paganism Reader*, Routledge, New York,2004.
- Credulity, Superstition ve Fanaticism , https://en.wikipedia.org/wiki/Credulity,_Superstition,and_Fanaticism
- Crow, W.b., *Büyünün Cadılığın ve Okültizmin Tarihi*,(Çev. Fulya Yavuz), Dharma yayınları, İstanbul, 2006.
- Cryer, Max, *Superstitions and why we have them*,Exisle Publishing, New Zealand,2016.
- Dante, *İlahi komedy*, Oğlak yayıncılık, İstanbul,1998.
- Davies, Norman, *Avrupa Tarihi*,(Çev. Ed. Mehmet Ali Kılıçbay), İmge Kitabevi, Ankara,2006.
- Davies, Owen, *Paganism A Very Short Introduction*, Oxford University Press, New York,2011.
- Dobrucalı, Dr. Ahmet - Dr.Erkan Çağlar," Porfiriler" <http://www.drahmetdobrucali.com/wp-content/uploads/porfiriler.pdf>
- Dowling, John, *The history of Romanies:from the earliest corruptions of Christianity to the present time* ,New York, 1845.
- Dr.Snake,*Voodoo Büyüleri Kitabı*,(Çev.Işıl Özbek),H2O yayıncılık,İstanbul,2012.
- Dundes, Alan, *Bloody Mary in the Mirror: A Ritual Reflection of Pre-Pubescent Anxiety*, Western States Folklore Society,1995.
- Eco, Umberto, *Çirkinliğin Tarihi*,(Ed.Tankut Gökçe),Doğan Kitap, İstanbul, 2007.
- Eco, Umberto, *Güzelliğin Tarihi*,(Çev. Ali Cevat Akkoyunlu),Doğan Kitap, İstanbul,2006.
- Ehrenreich, Barbara ve Deidre English, *Cadılar, Büyücüler ve Hemşireler*(Çev.Ergün Uğur),Kavram Yayınları, 1992.
- Eilers, Dana D., *The Practical Pagan*, New Page Books Career Press,2002.

- Eliade, Mircea, *Dinsel inançlar ve düşünceler Tarihi*,(Çev. Ali Berktaş) c.II, Kabalcı Yayınevi, İstanbul,2003.
- Eliade, Mircea, *Kutsal ve Dindışı*,(Çev. Mehmet Ali Kılıçbay),Gece, Ankara,1991.
- Eliade, Mircea, *Mitlerin Özellikleri*, (Çev. Sema Rifat),Om Yayınevi, İstanbul,2001.
- Emmons, Samuel Bulfinch, *The Spirit Land*, King&Baird, Philadelphia,1859.
- England, Jennifer, *Alice M. Hadfield's King Arthur And The Round Table*, Core Knowledge Foundation,2005.
- Fromm, Erich, *Rüyalar, Masallar, Mitoslar*, (Çev. Aydın Arıtan-Kaan H.Ökten), Arıtan Yayınevi, İstanbul, 1992.
- García, Martínez, María Rosario," *British festivals: Guy Fawkes, Bonfire Night*" PublicacionesDidacticas.com,2016.
- Gaskill, Malcolm, *Cadılık*,(Çev. Sinem Gül),Dost Kitabevi, Ankara,2010.
- Guerber, H. A. , *Myths Of Northern Lands*, American Book Company, New York, 1895.
- Hardwick, Charles, *Traditions, Superstitions and Folklore*,A. Ireland& Co., Manchester, 1872.
- Harkness, Deborah, *Cadıların Keşfi*(Çev. Berna Kılınçer),Pegasus Yayınları, İstanbul, 2014.
- Hartman, Franz, *Bilgelik Mabedinin Eşiğinde*, (Çev. Özgür Umut Hoşafçı),Hermes, İstanbul,2015.
- Hartmann, Franz, *Magic White and Black: the Science of Finite and Infinite Life Containing Practical Hints For Students Of Occultism*, John W. Lovell Company, New York,1800,s.19.
- Heindel, Max, *The Mystical Interpretation Of Christmas* , Fellowship Press, California,1920.
- Hill, Georgiana, *Women In English Life*, Ordinary To Der Majesty,London,1896.
- Hogarth, William, http://www.artoftheprint.com/artistpages/hogarth_william_credulity_superstition_andfanaticism.htm
- Hot, İnci,"*Ortaçağ Avrupa'sında salgınlar*",Sağlık Düşüncesi ve Tıp Kültürü Dergisi, S.23,2011-2012, ss.92-95.
- <http://fr.wahooart.com/@/8BWTJV-John-William-Waterhouse-Ulyse-et-les-sir%C3%A8nes>
- <http://rmc.library.cornell.edu/surrealismandmagic/exhibition/seer/library.html>

- <http://uk.phaidon.com/agenda/art/articles/2015/april/23/when-raphael-painted-st-george/>
- <http://www.artbible.info/art/large/309.html>
- <http://www.artbible.info/art/large/309.html>
- <http://www.ngv.vic.gov.au/explore/collection/work/4457/>
- <http://www.occultopedia.com/b/basilisk.htm>
- <https://tr.pinterest.com/pin/588423507533982158/>
- <https://tr.pinterest.com/pin/588423507533982158/>
- Huizinga, John, *Ortaçağda günbatımı*,(Çev. Mehmet Ali Kılıçbay),İmge kitabevi, Ankara,1997.
- İncil,"Vahiy 20", Ohan Matbaacılık, İstanbul, 1999,s.918.
- İncil,"Habercilerin İşleri 8",Ohan Matbaacılık, İstanbul,2004,s.443
- İncil,"Mark 16:19",Ohan Matbaacılık, İstanbul, 1999,s.193.
- İncil,"Matthew 22:44",Ohan Matbaacılık, İstanbul, 1999,s.87.
- İncil,"Vahiy 13: 17,13:18",Ohan matbaacılık,2004,s.901.
- Jeay, Madeleine ve Kathleen Garay ,*The Distaff Gospels: A First Modern English Edition Of Les Évangiles Des Quenouilles* ,Broadview Press ,Canada, 2006.
- Johnson, Clifton, *What The Say In New England*, Lee and Shepard Publishers, Boston,1896.
- Jordan, Michael,*Dictionary Of Gods And Goddesses*, Facts On File, New York, 2004.
- Kılıç, Ramazan, Mine Demirçelik, *Mülkiyet Kavramının Tarihsel Gelişimi Sürecinde Ortaçağ Ve Reform Hareketi*, Dumlupınar Üniversitesi, ss.181-190.
- Kısakürek, Evin Esmen ve Arda Kısakürek, *Bizimkiler 1.Kitap M.Ö.200 Bin- M.Ö1800 İlkler*, Anadolu Merkezli Dünya Tarihi, 2009.
- Kısakürek, Evin Esmen ve Arda Kısakürek, *Bizimkiler 13.Kitap 1300 – 1375 Yüz Yıl Savaşı*, Anadolu Merkezli Dünya Tarihi, 2009.
- Kısakürek, Evin Esmen ve Arda Kısakürek, *Bizimkiler 2.Kitap M.Ö. 1800 – M.Ö. 560 Devletler*, Anadolu Merkezli Dünya Tarihi, 2009.
- Kieckhefer, Richard, *Ortaçağda Büyü*(Çev. Zarife Biliz),Alfa Basım Yayın, İstanbul,2016.
- Klaniczay, Gabor and Eva Pocs,*Demon,Spirits,Witches /2,Christian ,Demonology and Popular Mythology*,Central European University Press,Hungary,2006.
- Komisyon,"Enkizisyon",*Ana Britannica Genel Kültür Ansiklopedisi*, c.8,Ana yayınları, İstanbul, 2000, ss.198-199.

- Köse, Ali ve Ali Ayten , “Batıl inanaç ve davranışlar üzerine Psiko-sosyolojik bir analiz”,*Din bilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, S.3, 2008,ss. 45-70.
- Kramer, Heinrich And James Sprenger, *The Malleus Maleficarum*, (Çev. Wicasta Lovelace And Christie Rice),Windhaven Network, Inc,2001.
- Kruta, Venceslas, *Keltler*,(Çev. İsmail Yerguz),Dost Kitabevi Yayınları, Ankara,2009.
- Kuhn, Alvin Boyd, *Halloween A Festival Of Lost Meanings*, Kessinger Publishing,U.S.A,2004.
- L.Rodkinson, Michael, *History of Amulets,Charms and Talismans*,U.C.Library Bindery,New York,1996.
- Lambert, Malcolm, *Ortaçağda Dinsel Sapkınlıklar*,(Çev. Erdem Gökyaran),Kabalıcı Yayıncılık, İstanbul,2015.
- Leadbeater, Charles W., *The Hidden Side Of Christian Festivals*, The St. Alban Press, Los Angeles,1920.
- Levy- Bruhl, Lucien, *İlkel Toplumlarda Mistik Deneyim ve Simgeler* (Çev. Oğuz Adanır) , Doğubatı Yayınları, 2016, Ankara.
- Lorie, Peter, *Batıl inançlar*, Milliyet yayınları,1997.
- MacDonald, Fiona, *Kelt Mitolojisi*,(Çev. Berna Yılmazcan),Akılçelen Yayınları, Ankara,2014.
- Malinowski, B. , *Buyu, Bilim Ve Din* ,(Çev. Saadet Özkal), Kabalcı Yayınları, İstanbul,1990.
- Malory, Sir Thomas, *Arthur'un Ölümü*, (Çev. Elif Durmaz), Kabalcı Yayıncılık, İstanbul,2012.
- Martin, Dale B., *Inventing Superstition*, President and Fellows of Harvard College,2004.
- Martin, Lois, *Cadılığın Tarihi*,(Çev. Barış Baysal), Kalkedon yayınları, İstanbul,2009.
- Martin, Sean, *Ortaçağda Avrupa'da Alevi Hareketi Katharlar*,(Çev. Barış Baysal), Kalkedon Yayıncılık, İstanbul,2009.
- Millette, Ashley ve Aashish Srinivas, *Beasts and Myths of the Middle Ages*, <https://www.yumpu.com/en/document/view/7602151/beasts-and-myths-of-the-middle-ages-the-scientia-review>.
- Monaghan, Patricia, *The Encyclopedia of Celtic Mythology And Folklore*, Facts On File, New York,2003.

- Munch, Peter Andreas, "Thor", *Norse Mythology Legends of Gods and Heroes*, The American-Scandinavian Foundation, New York, 1926.
- Nahya, Z. Nilüfer, "İmgeler ve Ötekileştirme: Cadılar, Yerliler, Avrupalılar", *Atılım Sosyal Bilimler Dergisi 1*, C.1, S.1, 2011.
- Nyakupfuka, Andrew, *Superstition Diverstiy, Superstitions, Witchcraft, Taboos and Legends*, Balboa Press, United States, 2012.
- O'Sullivan, Joanne, *Book Of Superstitious Stuff*, Charlesbridge., Watertown, 2010.
- Ogden, Daniel, "Bağlama Büyüleri- Yunan ve Roma dünyasında Beddua Levhaları ve Voodoo Bebekleri", *Eski Yunan ve Roma'da Büyü ve Büyücülük Bölüm 1*, (Çev.Çğdem Dürüşken-Eyüp Çoraklı), Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 2015.
- Örnek, Sedat Veyis, *100 Soruda İlkellerde Din, Büyü, Sanat, Efsane*, Gerçek Yayınevi, İstanbul, 1988.
- Örnek, Sedat Veyis, *Sivas Ve Çevresinde Hayatin Çeşitli Safhalarıyla İlgili Bâtıl İnançların Ve Büyüsel İşlemlerin Etnolojik Tetkiki*, Ankara Üniversitesi, Ankara, 1966.
- Özden, Haluk, "Okültizm", *Ruh Ve Madde*, c.53, S. 626, İstanbul, 2012, ss.38-42.
- Pliny, *Pliny's Natural History*, (Çev.Philemon Holland), vol.I, Work, 1847.
- Rhodes, Chloe, *Modası Geçmiş Batıl İnançlar Kitabı Kara Kediler&Kem Gözler*, (Çev. Bahar Ulukan), Doğan Kitap, İstanbul, 2012.
- Robinson, Philip, "Harvest, Halloween and Hogmanay: Acculturation in Some Calendar Customs of the Ulster Scots" Jack Santino, *Halloween and Other Festivals of Death and Life*, The University of Tennessee Press, United State, 2000.
- Rogers, Nicholas, *Halloween from Pagan Ritual to party night*, Oxford University Press, New York, 2002.
- Rosenberg, Dona, *Dünya Mitolojisi*, (Yay. Haz. Kudret Emiroglu-Ali Tartanoğlu), İmge Kitabevi, 2003.
- Russell, Bertrand, *Batı Felsefesi Tarihi 2 (Ortaçağ)*, (Çev. Muammer Sencer), Bilgi Yayınevi, Ankara, 1972.
- Ryley, George, *İşkencenin Tarihi*, (Çev. Hamide Koyukan), Dost Kitabevi Yayınları, Ankara, 2001.
- Sagaert, Claudine, *Kadın Çirkinliğinin Tarihi*, (Çev.Serdar Kenç), Maya Kitap, İstanbul, 2017.

- Sallmann, Jean-Michel ,” Cadılar “,*Kadınların Tarihi III*,(Ed. Georges Duby, ve Michelle Perrot) (Çev. Ahmet Fethi), Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul,2005.
- Schell, Stanley, *Werner's Readings And Recitations No. 31 Halloween Festivites*, Edgar S. Werner & Company, New York,1903.
- Schmitt, Jean-Claude,” Magic and Folklore, Western”,*Dictionary of the Middle Ages*,(Ed.Joseph R.Strayer),volume 8,Scribner,New York,1987.
- Scot, Reginald, *The Discoverie of Witchcraft*,Elliot Stock,London,1886.
- Shakespeare, William, *Hamlet*,(Çev. Bülent Bozkurt),Remzi Kitabevi, İstanbul,2007.
- Shermer, Michael, *Why People Believe Weird Things*, Henry Holt And Company, New York,2002.
- Shipman, Dorothy M. And Others,*The Jolly Hallowe'en Book*, Eldridge Publishing Co., U. S. A.
- Sicca, Amalia Papa,”evcil, Yabani ve Hayali Hayvanlar” *Ortaçağ Barbarlar, Hristiyanlar, Müslümanlar*,(Ed.Umberto Eco- Çev. Leyla Tonguç Basmacı), Alfa Basım Yayın Dağıtım, İstanbul,2015, ss.270-276.
- Smith, P., *Rönesans ve Reform Çağı Bir sosyal Arka plan Çalışması*, (Çev. Serpil Çağlayan), Türkiye İş bankası kültür yayınları, İstanbul, 2001.
- Summers, Montague, *The Vampire in Europe*,University Books,New York,1968.
- Swift, Jonathan, *Polite Conversation in three dialogues*, Charles Whittinghan&Co. At the Chiswick pres, London,1892.
- Tanyu, Hikmet,”Büyü”,*TDV İslam Ansiklopedisi*, c.6. İstanbul, 1992.
- Tekin, Burcu, “Ortaçağ İspanya’sında Büyü, Büyücülük Ve “La Celestina ” Adlı Esere Yansıması”, *Ankara Üniversitesi Dil Ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*,2015,ss.305-324.
- Tez, Zeki, *İlaç ve Parfümün Sihirli Dünyası*, Hayykitap, İstanbul, 2010.
- The Annunciation, <http://www.leonardodavinci.net/the-annunciation.jsp>
- The Holy Bible,King James Version,*Genesis 4:10*,1611.
- Thomas, William & Kate Pavitt,*The Book Of Talismans,Amulets and Zodiacal Gems*,William Rider&Son LTD., London,1914.
- Turner, Alice K. , *Cehennem Tarihi*,(Çev. Ayhan Sargüney),Ayrıntı Yayınları, İstanbul,2004.

- Ülgen, Pınar, "Ortaçağ Avrupa'sında Feodal Sisteme Genel Bir Bakış", *Mukaddime Dergisi yay.*, S.1., Mardin,2010, ss.1-17.
- Ülgen, Pınar, *Ortaçağ Avrupa'sının Ölümle Dansı*, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul,2017.
- Ülgen, Pınar, *Ortaçağ'da Avrupa'da Kölelik-Toplum ve Hukuk*, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 2013.
- Vizetelly, Henry - Miles Birket Foster, *Christmas with the poets*, MDCCCLI, London, 1851.
- Warren, Nathan Boughton, *The Holidays: Christmas, Easter and Whitsuntide*, Hurd and Houghon Publisher, New York, 1934.
- Webster, Richard, *The Encyclopedia of Superstitions*, Llewellyn Worldwide Ltd., U.S.A., 2008.
- Wehmier, Sally, "Whitsun", *Oxford Wordpower Dictionary*, Oxford University Press, 1993, ss.701.
- Weigall, Arthur, *Hristiyanlığımızdaki Putperestlik*, Ozan yayıncılık, İstanbul, 2002.
- Weltchronik, Konstanzer, <http://discardingimages.tumblr.com/post/107451296828/bedtime-demon-konstanzer-weltchronik-germany-ca>
- Wilde, Lady, *Ancient Legends Of Ireland*, Chatto&Windus, London, 1902.
- Wilkinson, Kathryn (Proje Ed.), *Kökenleri Ve Anlamlarıyla Semboller Ve İşaretler*, (Çev. Seda Toksoy), Alfa Yayınları, İstanbul, 2009.
- Williams, Howard, *The Superstition Of Witchcraft*, London, 1865.
- Woodhead, Linda, *Hristiyanlık*, Dost Kitabevi, Ankara, 2006.
- Wordsworth, William, *The Poetical Works*, Vol I, Edward Moxon, London, 1857.
- Yel, Ali Murat, "Hurafe", *TDV İslam Ansiklopedisi*, c.18, Diyanet vakfi yay., İstanbul, 1998, ss.381-382.
- York, Michael, "Paganism and the World Forum of Religions", *Journal of the Irish Society for the Academic Study of Religions* 3, 2016.
- Ziya Paşa, *Engizisyon Mahkemeleri*, İlk Harf Yayınları, İstanbul, 2011.

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı :Gülnur ÖZER
Doğum Yılı ve Yeri : 1988/ Turhal
Eğitim Durumu
Lisans Öğrenimi :Gaziosmanpaşa Üniversitesi Tarih Bölümü
Yüksek Lisans Öğrenimi : Gaziosmanpaşa Üniversitesi Ortaçağ Tarihi Bilim Dalı
Yabancı Dili :İngilizce
İletişim
E-Posta Adresi :gulnursen17@hotmail.com